

Arbetsmarknad och arbetsliv

14

Förslag till statsbudget för 2009

Arbetsmarknad och arbetsliv

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	9
2	Arbetsmarknad och arbetsliv	11
2.1	Omfattning	11
2.2	Utgiftsutveckling	11
2.3	Skatteutgifter	13
2.4	Mål	14
2.5	Resultat och analys	14
2.6	Revisionens iakttagelser	15
2.7	Politikens inriktning	16
3	Arbetsmarknad	23
3.1	Omfattning	23
3.2	Utgiftsutveckling	23
3.3	Mål	24
3.4	Resultat och analys	24
3.5	Budgetförslag	42
3.5.1	1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader	42
3.5.2	1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	43
3.5.3	1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	45
3.5.4	1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.	48
3.5.5	1:5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige	49
3.5.6	1:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007–2013	50
3.5.7	1:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering	51
3.5.8	1:8 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen	52
3.5.9	1:9 Bidrag till administration av grundbeloppet	53
3.5.10	1:10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten	53
3.5.11	1:11 Bidrag till lönegarantiersättning	54
4	Arbetsliv	57
4.1	Omfattning	57
4.2	Utgiftsutveckling	58
4.3	Mål	58
4.4	Resultatredovisning Arbetsmiljö	59
4.4.1	Analys och slutsatser Arbetsmiljö	63
4.5	Resultatredovisning Arbetsrätt	64
4.5.1	Analys och slutsatser Arbetsrätt	67

4.6	Resultatredovisning Lönebildning.....	68
4.6.1	Analys och slutsatser Lönebildning	70
4.7	Politikens inriktning.....	71
4.7.1	Utgångspunkter.....	71
4.7.2	Förnyelse av arbetsmiljöpolitiken	72
4.7.3	Företagshäsovård.....	73
4.7.4	Flexibilitet, trygghet och inflytande i arbetslivet	73
4.7.5	Lönebildning.....	74
4.8	Budgetförslag.....	74
4.8.1	2:1 Arbetsmiljöverket.....	74
4.8.2	2:2 Arbetsdomstolen	77
4.8.3	2:3 Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar	78
4.8.4	2:4 Internationella arbetsorganisationen (ILO).....	78
4.8.5	2:5 Medlingsinstitutet	79

Tabellförteckning

Anslagsbelopp.....	10
Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområdet	12
Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2009–2011. Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv	12
Tabell 2.3 Ramnivå 2009 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 14 Arbets- marknad och arbetsliv	13
Tabell 2.4 Skatteutgifter inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv, netto....	13
Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom område Arbetsmarknad.....	23
Tabell 3.2. Kvalificeringsgrunder för personer som hade nystartsjobb den 30 juni 2008	34
Tabell 3.3 Särskilda insatser för sökande med funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga	36
Tabell 3.4 Anslagsutveckling	42
Tabell 3.5 Uppdragsverksamhet.....	42
Tabell 3.6 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader	42
Tabell 3.7 Anslagsutveckling	43
Tabell 3.8 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd.....	45
Tabell 3.9 Anslagsutveckling	45
Tabell 3.10 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden	46
Tabell 3.11 Volymer och utgifter arbetsmarknadspolitiska program.....	47
Tabell 3.12 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	48
Tabell 3.13 Anslagsutveckling	48
Tabell 3.14 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden	48
Tabell 3.15 Program för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga (Samhall AB och lönebidrag m.m.)	49
Tabell 3.16 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.....	49
Tabell 3.17 Anslagsutveckling	49
Tabell 3.18 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige	50
Tabell 3.19 Anslagsutveckling	50
Tabell 3.20 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden	51
Tabell 3.21 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:6 Europeiska social- fonden för perioden 2007–2013.....	51
Tabell 3.22 Anslagsutveckling	51
Tabell 3.23 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden	52
Tabell 3.24 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering	52
Tabell 3.25 Anslagsutveckling	52

Tabell 3.26 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:8 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen.....	52
Tabell 3.27 Anslagsutveckling.....	53
Tabell 3.28 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:9 Bidrag till administration av grundbeloppet	53
Tabell 3.29 Anslagsutveckling.....	53
Tabell 3.30 Anslagsutveckling.....	54
Tabell 3.31 Nettoutgifter m.m. för anslaget 1:11 Bidrag till lönegarantiersättning första halvåret 2007 respektive 2008.....	54
Tabell 3.32 Företagskonkurser m.m. budgetåret 2005 – första halvåret 2008	55
Tabell 3.33 Antal personer med lönegarantiersättning m.m. 2005 – första halvåret 2008.....	55
Tabell 3.34 Antal personer med lönegarantiersättning m. m uppdelat på företagskonkurs och företagsrekonstruktion 2007– första halvåret 2008	55
Tabell 3.35 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:11 Bidrag till lönegarantiersättning	55
Tabell 4.1 Utgiftsutveckling inom område Arbetsliv.....	58
Tabell 4.2 Antal tillsynsbesök 2004–2007	62
Tabell 4.3 Antal besökta arbetsställen 2004–2007	62
Tabell 4.4 Deltidsanställning eller tidsbegränsad anställning 2003–2007.....	65
Tabell 4.5 Deltidsarbete 2003–2007.....	65
Tabell 4.6 Tidsbegränsad anställning 2003–2007	65
Tabell 4.7 Förlorade arbetsdagar på grund av konflikt 2002–2007.....	69
Tabell 4.8 Totala löneutvecklingen per timme inom näringslivet 1999–2007	70
Tabell 4.9 Löneutvecklingen för hela arbetsmarknaden 1999–2007.....	71
Tabell 4.10 Anslagsutveckling.....	74
Tabell 4.11 Offentligrättslig verksamhet.....	75
Tabell 4.12 Uppdragsverksamhet	75
Tabell 4.13 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden.....	76
Tabell 4.14 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 2:1 Arbetsmiljöverket	77
Tabell 4.15 Anslagsutveckling.....	77
Tabell 4.16 Målstatistik för Arbetsdomstolen 2005–2007	77
Tabell 4.17 Genomströmningstid för mål vid Arbetsdomstolen 2005–2007.....	78
Tabell 4.18 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 2:2 Arbetsdomstolen	78
Tabell 4.19 Anslagsutveckling.....	78
Tabell 4.20 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 2:3 Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar	78
Tabell 4.21 Anslagsutveckling.....	79
Tabell 4.22 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 2.4 Internationella arbetsorganisationen (ILO)	79
Tabell 4.23 Anslagsutveckling.....	79
Tabell 4.24 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 2:5 Medlingsinstitutet.....	80

Diagramförteckning

Figur 3:1. Befolkningen (15–74 år) enligt AKU fördelad efter arbetskraftstillhörighet första halvåret 2008 samt förändringen jämfört med första halvåret 2007	27
Diagram 4.1 Antalet dödsfall i arbetsolyckor 1990–2007	60
Diagram 4.2 Anmälda arbetsolyckor i Sverige 1990–2007	60
Diagram 4.3 Antal anmälda arbetsolyckor med mer än tre sjukdagar inom EU:s dåvarande 15 medlemsstater 1997–2005.	61
Diagram 4.4 Anmälda arbetsjukdomar 1990–2007	61
Diagram 4.5 Andel av sjukfrånvaro som uppges bero på arbetsorsakade besvär 1997–2008	61
Diagram 4.6 Andel som inte kan koppla bort tankarna från arbetet när man är ledig och som har lågt handlingsutrymme 1991–2007.	62
Diagram 4.7 Veckoarbetstid	64
Diagram 4.8 Antal medlingsärenden i riksavtalsförhandlingar där Medlingsinstitutet/Statens förlikningsmannaexpedition förordnat medlare 1999–2007	69

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. godkänner att målet för politikområdet Arbetsmarknadspolitik upphör att gälla (avsnitt 2.4),
2. godkänner att målet för politikområdet Arbetslivspolitik upphör att gälla (avsnitt 2.4),
3. godkänner regeringens förslag att avskaffa ekonomiskt stöd för merkostnader i samband med särskilt anställningsstöd (avsnitt 2.7),
4. bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:3 *Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser* ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 000 000 000 kronor under 2010–2012 (avsnitt 3.5.3),
5. bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:4 *Lönebidrag och Samhall m.m.* ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 8 000 000 000 kronor under 2010–2012 (avsnitt 3.5.4),
6. bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:6 *Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007–2013* ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 700 000 000 kronor under 2010–2015 (avsnitt 3.5.6),
7. bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:7 *Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering* ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 10 800 000 kronor under 2010–2012 (avsnitt 3.5.7),
8. bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 2:1 *Arbetsmiljöverket* ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 18 400 000 kronor under 2010 (avsnitt 4.8.1),
9. för budgetåret 2009 anvisar anslagen under utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp*Tusental kronor*

Anslag	Anslagstyp	
1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader	ramanslag	4 705 634
1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	ramanslag	27 677 872
1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	ramanslag	5 937 225
1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.	ramanslag	14 362 488
1:5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige	ramanslag	105 493
1:6 Europeiska socialfonden m.m. för 2007–2013	ramanslag	970 000
1:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering	ramanslag	26 560
1:8 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen	ramanslag	53 313
1:9 Bidrag till administration av grundbeloppet	ramanslag	50 482
1:10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten	ramanslag	7 703
1:11 Bidrag till lönegarantiersättning	ramanslag	1 354 629
2:1 Arbetsmiljöverket	ramanslag	588 130
2:2 Arbetsdomstolen	ramanslag	26 202
2:3 Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar	ramanslag	88
2:4 Internationella arbetstagarorganisationen (ILO)	ramanslag	25 622
2:5 Medlingsinstitutet	ramanslag	54 208
Summa		55 945 649

2 Arbetsmarknad och arbetsliv

2.1 Omfattning

Utgiftsområdet omfattar områdena Arbetsmarknad och Arbetsliv. Arbetsmarknad består i huvudsak av platsförmedling, arbetsmarknads-politiska program, arbetslöshetsförsäkringen, löne-garantiersättning, Europeiska socialfonden samt myndigheterna Arbetsförmedlingen, Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet), Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) och Institutet för arbetsmarknads-politisk utvärdering (IFAU). Arbetsliv omfattar arbetsmiljö, arbetsrätt och lönebildning samt myndigheterna Arbetsmiljöverket, Arbetsdomstolen, Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar, ILO-kommittén och Medlingsinstitutet.

Ändamålen och verksamheterna under utgiftsområdet ändras från och med 2009 i enlighet med riksdagens beslut i samband med 2008 års ekonomiska vårproposition. I samma proposition aviserade regeringen också att den enhetliga verksamhetsstrukturen med en indelning av statsbudgeten i nuvarande politikområden och verksamhetsområden skulle utgå. I denna budgetproposition genomförs förändringarna som för utgiftsområdet berör nuvarande politikområden Arbetsmarknadspolitik och Arbetslivspolitik (se avsnitt 10.4.1, volym 1). Även om den enhetliga verksamhetsstrukturen utgår har regeringen valt att behålla motsvarande indelning av utgiftsområdet i områdena Arbetsmarknad respektive Arbetsliv. Anledningen till detta är att det bedöms vara en lämplig struktur för bl.a. regeringens resultatredovisning till riksdagen.

Förändringen av utgiftsområdet i övrigt innebär att alla anslag under nuvarande utgiftsområde 13 Arbetsmarknad som är knutna till

politikområdet Arbetsmarknadspolitik flyttas till utgiftsområdet. Samtidigt flyttas det under utgiftsområdet uppförda anslaget 24:1 *Särskilda jämställdhetsåtgärder* till utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet.

2.2 Utgiftsutveckling

Utgifterna under utgiftsområdet minskade med drygt 78 miljoner kronor 2007 jämfört med 2006. Innevarande år beräknas utgifterna öka med anledning av regeringens satsning inom jämställdhetsområdet. Inom området Arbetsliv minskar dock utgifterna till följd av tidigare beslutade besparingar. I jämförelse med anvisade medel i statsbudgeten förväntas utgifterna under utgiftsområdet bli 37 miljoner kronor lägre 2008. Från och med 2009 kommer utgifterna inom jämställdhetsområdet att belasta utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet.

Utgifterna inom området Arbetsmarknad som till och med 2008 redovisas under nuvarande utgiftsområde 13 Arbetsmarknad har minskat kraftigt. Under 2007 minskade utgifterna med 14 455 miljoner kronor jämfört med 2006 vilket förklaras av lägre utgifter för arbetslöshetsersättning och arbetsmarknadspolitiska program.

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområdet

Miljoner kronor

	Utfall 2007	Budget 2008 ¹	Prognos 2008	Förslag 2009	Beräknat 2010	Beräknat 2011
Anslag inom område Arbetsmarknad ²	53 826	55 816	49 239	55 251	59 013	58 504
Anslag inom område Arbetsliv	1 061	798	849	694	696	713
Totalt	54 887	56 614	50 088	55 946	59 710	59 217
Äldre anslag ³	76	393	305	–	–	–
Totalt för utgiftsområdet	1 137	1 191	1 154	55 946	59 710	59 217

Anmärkning: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet. 2007/08:FIU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.² Anslag uppförda under utgiftsområde 13 Arbetsmarknad till och med budgetåret 2008.³ Anslag inom jämställdhetsområdet som upphört eller som i denna budgetproposition föreslås flyttas till utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet.

Innevarande år antas utgifterna fortsätta att sjunka och bedöms bli 6 577 miljoner kronor lägre än anvisade medel i statsbudgeten. Detta beror främst på att andelen arbetslösa som uppbär arbetslöshetsersättning blivit väsentligt lägre än förväntat samt att den genomsnittliga ersättningen per arbetslös minskat, vilket inneburit att utgifterna för arbetslöshetsersättningen blivit 3 980 miljoner kronor lägre än förväntat. Därutöver har antalet deltagare i jobbgarantin för ungdomar blivit färre och kostnaderna för jobb- och utvecklingsgarantin lägre än beräknat.

Med anledning av att indelningen av utgiftsområdet ändras beräknas utgifterna öka med 54 719 miljoner kronor 2009. Utgiftsområdet ökar även med 539 miljoner kronor 2009, 839 miljoner kronor 2010 och 906 miljoner kronor 2011 med anledning av aviserade förändringar inom arbetslöshetsförsäkringen. Vidare minskar utgifterna med 13 miljoner kronor från och med 2009 på grund av att vissa verksamheter och uppgifter flyttas från myndigheter under utgiftsområdet till andra myndigheter. Slutligen ökas utgiftsområdet 2009 med 6 miljoner kronor för kompensation till arbetslöshetskassorna för ökat elektroniskt informationsutbyte.

Jämfört med 2008 års ekonomiska vårproposition bedöms de totala utgifterna för områdena Arbetsmarknad och Arbetsliv minska med 979 miljoner kronor 2009. Utgifterna beräknas dock öka med 3 290 miljoner kronor 2010 och 2 361 miljoner kronor 2011. Att den ökade arbetslösheten inte får större genomslag i utgifterna förrän från och med 2010 förklaras främst av att antagandet om hur stor andel av de arbetslösa som uppbär arbetslöshetsersättning har reviderats ner.

Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2009–2011. Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Miljoner kronor

	2009	2010	2011
Anvisat 2008¹	56 619	56 619	56 619
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning	89	260	382
Beslut	-1 852	3 083	3 225
Övriga makroekonomiska förutsättningar	1 114	-187	30
Volym	-44	-85	-113
Överföring till/från andra utgiftsområden	9	9	9
Övrigt	11	11	-936
Ny ramnivå	55 946	59 710	59 217

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Tabellen ovan ska beskriva vilka förändringar det är som förklarar den nya ramnivån för utgiftsområdet jämfört med vad som ursprungligt anvisats i statsbudgeten för 2008. *Pris- och löneomräkning* är kompensationen till myndigheternas verksamhet för ökade pris- och lönekostnader. *Beslut* avser genomförda och aviserade regeländringar eller beslut om ökade resurser. *Övriga makroekonomiska förutsättningar* speglar i huvudsak förändringar i regeringens makroekonomiska antaganden som påverkar utgifterna under utgiftsområdet, t.ex. antalet öppet arbetslösa, antalet deltagare i program och timlöneutveckling. Här redovisas även effekter av andra antaganden t.ex. andelen av de arbetslösa som antas uppbära arbetslöshetsersättning, antalet ersättningsdagar m.m. *Volym* förklaras av det som redovisas under anslag 1:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd*. *Överföring*

till/från andra utgiftsområden förklaras av det som redovisas under anslag 1:1 *Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader* samt Övrigt av redovisningen under anslagen 1:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd* och 1:3 *Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser*. Huvuddelen av beloppen i tabellen ovan förklaras i övrigt av det som redovisas för anslagen under området Arbetsmarknad (avsnitt 3.5).

Tabell 2.3 Ramnivå 2009 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Miljoner kronor

	2009
Transfereringar	50 108
Verksamhetskostnader	5 826
Investeringar	12
Summa ramnivå	55 946

Den realekonomiska fördelningen av ramen för utgiftsområdet visar hur anvisade medel beräknas användas. Fördelningen baseras på utfall 2007 samt kända förändringar av anslagens användning. Huvuddelen avser transfereringar i form av bidrag till arbetslöshetsersättning, aktivitetsstöd och lönesubventioner till arbetsgivare.

2.3 Skatteutgifter

Skatteutgifter för utgiftsområdet utgår från förhållandena som gällde vid tiden för 2008 års ekonomiska vårproposition. Skatteförslagen i budgetpropositionen för 2009 kommer till den del det påverkar skatteutgifterna att redovisas i samband med 2009 års ekonomiska vårproposition. Statens stöd inom utgiftsområdet redovisas i huvudsak på statsbudgetens utgiftssida. Vid sidan av detta lämnas stöd på statsbudgetens inkomstsida i form av avvikelser från en likformig beskattning, s.k. skatteutgifter. Avvikelser från en likformig beskattning utgör en skatteförmån om t.ex. en grupp av skattskyldiga omfattas av en skattelättnad, och en skattesanktion om det rör sig om ett "överuttag" av skatt. Många av skatteutgifterna har införts som medel inom olika områden och olika stöd har t.ex. lämnats inom arbetsmarknadspolitiken genom en kreditering av arbetsgivarnas skattekonto. Regeringen har dock frångått att använda skatteutgifter för specifika stöd inom arbetsmarknadspolitiken för att ge utgiftstaket dess avsedda

betydelse. Kvar finns endast plusjobb och förstärkt anställningsstöd som avvecklas slutgiltigt under 2008. De skatteutgifter som redovisas under utgiftsområdet kan hänföras till området Arbetsmarknad. De ska dock inte ses som specifika medel inom arbetsmarknadspolitiken eftersom det handlar om generella efterfrågestimulerande åtgärder och rörlighetsstimulanser för redan anställda.

En utförlig beskrivning av skatteutgifterna finns i regeringens skrivelse Redovisning av skatteutgifter (skr. 2007/08:123) där det även ges en förklaring till respektive skatteutgift. Nedan redovisas nettoberäknade skatteutgifter som kan hänföras till utgiftsområdet.

Tabell 2.4 Skatteutgifter inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv, netto

Miljoner kronor

	2008	2009
Avdrag för ökade levnadskostnader vid tillfälligt arbete, dubbel bosättning och hemresor	960	980
Avdrag för resor till och från arbetet	6 480	6 710
Avdrag för inställelseresor	- ¹	-
Förmån av resa vid anställningsintervju	-	-
Förmån av utbildning vid personalavveckling m.m.	-	-
Avdrag för kostnader för resor till och från arbetet	-	-
Nedsättning av egenavgifter för personer som har fyllt 18 men inte 25 år	50	60 ²
Nedsättning av arbetsgivaravgifter för personer som har fyllt 18 men inte 25 år	7 610	7 940 ²
Skattereduktion för hushållstjänster	1 300	1 300
Anställningsstöd för långtidsarbetslösa	20 ³	f ⁴
Plusjobb	2 254 ³	u ³
Nystartsjobb	933 ³	1 232 ³
Totalt för utgiftsområdet	19 607	18 222

¹ Skatteutgiften kan inte beräknas.

² Därutöver tillkommer den kraftfullare nedsättningen av socialavgifter för unga från den 1 januari 2009 som beräknas öka skatteutgifterna med 790 miljoner kronor 2009.

³ Skatteutgiften har upphört eller beloppsmässigt ändrats sedan redovisningen av skatteutgifter i samband med 2008 års ekonomiska vårproposition (skr. 2007/08:123).

⁴ Redovisningen har flyttats till utgiftssidan av statsbudgeten.

2.4 Mål

Regeringens förslag:

- Målet för politikområdet Arbetsmarknads- politik upphör att gälla.
- Målet för politikområdet Arbetslivspolitik upphör att gälla.

Regeringens bedömning:

- Målet för området Arbetsmarknad är att insatserna ska bidra till en väl fungerande arbetsmarknad.
- Målet för området Arbetsliv är goda arbetsvillkor och möjligheter till utveckling i arbetet för både kvinnor och män.

Skälen för regeringens förslag och bedömning:

Som regeringen aviserade i 2008 års ekonomiska vårproposition (prop. 2007:08:100, avsnitt 4.4.4) och som närmare utvecklas i denna proposition (se avsnitt 10.4.1, volym 1) utgår den enhetliga verksamhetsstrukturen. Mot denna bakgrund bör målen för politikområdena Arbetsmarknads- politik och Arbetslivspolitik upphävas. Regeringen väljer dock att behålla motsvarande mål för områdena Arbetsmarknad respektive Arbets- liv. Motivet till att inte binda målen med riksdagen är det inom Regeringskansliet pågående utvecklingsarbetet kring resultatstyrning som bl.a. föranleder en översyn av målen och resultat- redovisningen till riksdagen. Ytterligare ett skäl är arbetet kring den framtida arbetsmiljöpoli- tiken. En närmare redovisning av målen sker under avsnitt 3.3 och 4.3.

2.5 Resultat och analys

Arbetsmarknadspolitik

Det övergripande målet för arbetsmarknadspoli- tiken under 2007 var att bidra till en väl funge- rande arbetsmarknad. Ett delmål var att bidra till en mer effektiv matchning, omfattande platsför- medling samt påverkan på sökbeteendet. Rege- ringens bedömning är att matchingsarbetet har bidragit till att förbättra arbetsmarknadens funk- tionssätt men att det finns utrymme för förbätt-

ringar inom flera områden t.ex. när det gäller de arbetslösas sökandeaktivitet. Regeringen kom- mer därför att ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att analysera och utarbeta nya metoder i syfte att öka de arbetslösas sökaktivitet.

Arbetslöshetsförsäkringen ska bidra till att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt. Om- fattande förändringar har skett inom arbetslös- hetsförsäkringen sedan regeringen tillträdde hösten 2006, men många reformer har nyligen trätt i kraft och det är ännu för tidigt att bedöma de samlade effekterna av förändringarna. Rege- ringen gör dock bedömningen att reformerna har en långsiktigt positiv effekt på sysselsätt- ningen, antalet arbetade timmar och den ekono- miska tillväxten (se avsnitt 1.7.3, volym 1).

Ett annat delmål var att anpassa de arbets- marknadspolitiska åtgärderna och programmen till efterfrågan på arbetskraft och arbetsmarkna- dens behov. Regeringens reformer har fokuserat på dem som står längst från arbetsmarknaden genom införandet av jobbgarantin för ungdomar samt jobb- och utvecklingsgarantin. Det är ännu för tidigt att dra några slutsatser av hur garanti-erna fungerar, men det finns indikationer på att insatserna har hög kvalitet eftersom en relativt stor andel av dem som lämnar garantierna får arbete.

Det tredje delmålet var att korta arbetslös- hetstiderna för dem som står allra längst ifrån arbetsmarknaden. Regeringen konstaterar att det finns ett antal indikatorer som visar att sökande som befinner sig långt från arbetsmarknaden prioriteras inom de arbetsmarknadspolitiska insatserna.

Ett prioriterat område är arbetet med komp- letterande aktörer inom arbetsmarknadspoli- tiken. Under 2008 har detta arbete tagit fart med inriktning mot regeringens målsättningar i denna fråga.

Sammantaget är regeringens bedömning där- för att insatserna inom området bidragit till målet om en väl fungerande arbetsmarknad.

Arbetsmarknadspolitiken behöver dock fort- satt effektiviseras. De förutsättningar för effekti- viseringar som bildandet av Arbetsförmedlingen har medfört ska tas tillvara. Samverkan med För- säkringskassan och Skatteverket ska fortsatt fördjupas. Även Arbetsförmedlingens kontroll- funktion bör stärkas. Genomförandet av garanti-erna och matchningsfunktionen ska prioriteras.

En närmare resultatredovisning görs i avsnitt 3.4.

Arbetslivspolitik

Antalet anmälda arbetsolyckor och anmälda arbetssjukdomar fortsätter att minska och allt färre uppper arbetet som orsak till sin sjukfrånvaro. Det psykosociala klimatet på arbetsplatserna upplevs som förbättrat bl.a. när det gäller faktorer som stöd och uppmuntran. Trots detta finns dock fortfarande brister i arbetsmiljön. Under senare år har antalet dödsfall i arbetsolyckor ökat. Inom Arbetsmiljöverket har en särskild arbetsgrupp tillsatts för att analysera utvecklingen och föreslå åtgärder (se avsnitt 4.4).

EG-domstolen meddelade den 18 december 2007 dom i målet Laval, efter att Arbetsdomstolen hade begärt förhandsavgörande. EG-domstolen uttalar i domen bl.a. att den s.k. Lex Britannia om medbestämmande i arbetslivet inte är förenlig med gemenskapsrätten. Arbetsdomstolen kan förväntas komma med sin dom i det bakomliggande målet tidigast i slutet av 2008. Den av regeringen tillsatta utredningen med anledning av domen ska redovisa sitt uppdrag senast den 15 december 2008 (se avsnitt 4.5).

Den 1 juli 2007 respektive den 1 januari 2008 trädde, med vissa övergångsbestämmelser, genom ändringar i lagen om anställningsskydd och semesterlagen, vissa nya regler avseende tidsbegränsade anställningar m.m. i kraft (se avsnitt 4.5).

Avtalsrörelsen under 2007 var den största sedan 1993 och omfattade nära 3 miljoner anställda. Den konkurrensutsatta sektorn var först ut med att i mars 2007 teckna avtal för perioden 2007–2009 på 10,2 procent. Detta blev sedan normerande för resten av arbetsmarknaden. Den uppmätta löneökningstakten för hela arbetsmarknaden i Sverige under 2007 enligt den månatliga konjunkturlönestatistiken var 3,3 procent (se avsnitt 4.6).

Regeringens bedömning är att insatserna under området bidragit till målet om goda arbetsvillkor och möjligheter till utveckling i arbetet för både kvinnor och män. Ett arbete pågår med att utveckla och förstärka arbetslivspolitikerna. Detta gäller bl.a. informations- och kunskaps-spridningen samt åtgärder för att Sverige ska kunna svara upp till de ökade åtaganden inom EU för marknadskontroll och standardiseringsarbete som är centrala åtgärder för en väl fungerande inre marknad. En närmare resultatredovisning görs i avsnitt 4.4, 4.5 och 4.6.

2.6 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionen (RiR) har inom området Arbetsliv lämnat revisionsberättelser med invändning för Arbetsmiljöverket och Avvecklingsmyndigheten för Arbetslivsinstitutet. För övriga myndigheter inom området Arbetsliv och för samtliga myndigheter inom området Arbetsmarknad har RiR lämnat revisionsberättelser utan invändning, vilket innebär att årsredovisningarna för 2007 i allt väsentligt bedömts vara rättvisande.

Arbetsmiljöverket

RiR har lämnat en revisionsberättelse för 2007 med invändning för Arbetsmiljöverket i vilken man konstaterar att verket i sin årsredovisning inte redogjort för beslut i februari 2008 om personalomställning och de effekter som detta beslut medför för kommande år. Därmed ger inte årsredovisningen en rättvisande bild i detta avseende. Årsredovisningen har i övrigt upprättats i enlighet med förordningen om myndigheters årsredovisning och budgetunderlag, regleringsbrev och övriga beslut för myndigheten.

Regeringen förutsätter att verket fortsättningsvis tydligare redovisar de samlade konsekvenserna av omställningsarbetet.

Avvecklingsmyndigheten för Arbetslivsinstitutet

RiR har lämnat en revisionsberättelse för 2007 med invändning för Avvecklingsmyndigheten för Arbetslivsinstitutet i vilken man konstaterar att myndigheten i strid med regleringsbrevet under räkenskapsåret utnyttjat det övertagna räntekontot. Därutöver har myndigheten finansierat övertagna anläggningstillgångar med lån i Riksgälden. Det föreligger därför väsentliga fel i myndighetens årsredovisning avseende balansposterna Avräkning med statsverket och Behållning räntekonto i Riksgälden. Det råder även osäkerhet om balansposten Balanserad kapitalförändring är rätt redovisad. RiR bedömer på grund av detta att årsredovisningen sammantaget till väsentliga delar inte ger en rättvisande bild.

Regeringen har tagit del av RiR:s uttalande och har vidtagit åtgärder för att lösa felaktigheterna. Regeringen anser dock att avvecklingsmyndigheter inte ska ha några låneramar, eftersom nya lån inte kommer att upptas hos Riksgälden. Anläggningstillgångar övertas från den ursprungliga myndigheten endast för att avvecklas. Detta förtydligas i regeringsbeslut (dnr 2008/1667/ARM).

Inom området Arbetsmarknad har RiR därutöver genomfört ett antal granskningar som här redovisas i kronologisk ordning.

Arbetsmarknadsverkets insatser för att minska deltidsarbetslösheten (RiR 2006:1)

RiR rekommenderar att regeringen baserar sin rapportering avseende deltidsarbetslöshetens utveckling på SCB:s officiella arbetsmarknadsstatistik. Eftersom SCB:s statistik bara ger information om antalet undersysselsatta, inte antalet deltidsarbetslösa, är detta emellertid inte möjligt. Inom ramen för Regeringskansliets pågående arbete med att förbättra beslutsunderlagen för sysselsättningspolitiken (se volym 1) analyseras bl.a. hur deltidsarbetslöshetens längd och omfattning ska kunna belysas på ett bättre sätt. Rekommendationen från RiR har därmed beaktats.

Utanförskap på arbetsmarknaden – Funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga (RiR 2007:24)

RiR har granskat regeringens och dåvarande Arbetsmarknadsstyrelsens (AMS) åtgärder för att främja gruppen funktionshindrade med nedsatt arbetsförmågas ställning på arbetsmarknaden. Syftet med granskningen har varit att undersöka om dessa åtgärder har bidragit till att denna grupp fått en starkare ställning på arbetsmarknaden under 2000-talet. Lönebidraget, vilken är den mest omfattande åtgärden, har särskilt granskats.

Granskningen visar att gruppens ställning på arbetsmarknaden inte har förbättrats under perioden. Den visar också att AMS uppfyller regeringens mål om övergångar från lönebidrag till osubventionerade arbeten. Av granskningen framgår dock samtidigt att det förekommer brister i regeringens och AMS styrning av stödet lönebidrag och i handläggningen hos arbetsförmedlingarna av detta stöd. RiR:s bedömning är att om styrningen och handläggningen av lönebidraget förbättras, skulle fler funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga få tillgång till detta stöd. Gruppens ställning på arbetsmarknaden skulle därmed stärkas.

AMS har sedan flera år haft i uppdrag att vidta åtgärder för att öka arbetsgivares vilja att anställa funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga. Granskningen visar att AMS inte har fullgjort detta uppdrag. Regeringen förutsätter att Arbetsförmedlingen åtgärdar de brister som RiR lyft fram i sin granskning. Regeringen vill vidare

informera om att den inom Regeringskansliet avser att göra en översyn av de särskilda insatserna för denna grupp med syfte att effektivisera dessa, så att fler personer ska kunna ta del av dem. RiR:s rapport kommer att utgöra en del av underlagen i denna översyn och regeringen bedömer därmed att granskningen är beaktad.

Regeringens redovisning av arbetsmarknadspolitikens förväntade effekter (RiR 2008:4)

RiR har granskat huruvida antaganden om arbetsmarknadspolitikens effekter på sysselsättning och arbetslöshet redovisats av regeringen i de ekonomiska propositionerna för åren 2007 och 2008. Dessa antaganden är enligt RiR väsentliga, både för att arbetsmarknadspolitikens effekter är svåra att kvantifiera och för att prognoser över sysselsättning och arbetslöshet utgör en väsentlig del av regeringens bedömning avseende den makroekonomiska utvecklingen. Enligt RiR är regeringens redovisning av underliggande antaganden knapphändig. RiR rekommenderar därför regeringen att fortsättningsvis redovisa vilka antaganden som ligger till grund för regeringens bedömning av arbetsmarknadspolitikens effekter på sysselsättning och arbetslöshet.

Regeringen delar RiR:s bedömning avseende vikten av tydlighet och transparens och har för avsikt att, så långt detta är möjligt, tydliggöra relevanta antaganden i de kommande ekonomiska propositionerna. Rekommendationen från RiR har därmed beaktats.

2.7 Politikens inriktning

Arbetslinjen har varit vägledande för de omfattande reformer som regeringen har genomfört sedan den tillträdde hösten 2006. För att bryta utanförskapet och öka sysselsättningen har incitamenten för arbete stärkts samtidigt som det blivit billigare att anställa. Detta har gjorts bl.a. genom införandet av jobbskatteavdraget, nystarts- och instegsjobben samt nedsättningen av arbetsgivaravgiften för ungdomar. De sänkta trösklarna in på arbetsmarknaden har starkt bidragit till de senaste årens kraftiga sysselsättningsökning och sjunkande arbetslöshet. Den pågående konjunkturavmattningen sker i ett läge med en historiskt sett stark arbetsmarknad. Det fortsatt goda arbetsmarknadsläget

måste utnyttjas för att bryta utanförskapet för de individer som står längst från arbetsmarknaden. Både arbetsmarknadspolitiken och arbetslivspolitiken ska spela en mer aktiv roll i detta arbete.

Arbetsmarknadspolitik

Arbetsmarknadspolitiken har en central roll i arbetet med att minska utanförskapet. Tillsammans med andra åtgärder för att förbättra matchningen på arbetsmarknaden ska politiken bidra till målet om full sysselsättning och minskat utanförskap. Inom arbetsmarknadspolitiken ska i princip alla resurser riktas till dem som står längst från arbetsmarknaden. Detta sker genom satsningar på jobb- och utvecklingsgarantin, jobbgarantin för ungdomar samt instegsjobb. Vidare har den nya myndigheten Arbetsförmedlingen bildats med syfte att uppnå en mer effektiv, enhetlig och rättssäker verksamhet. Användningen av kompletterande aktörer bidrar till att göra utbudet av förmedlingstjänster större och mer diversifierat, vilket bör förbättra matchningen och servicen till arbetslösa.

Det är viktigt för regeringen att en mångfald av olika aktörer runtom i hela landet kan engageras. Det finns anledning att utvärdera hur upphandlingen bör utvecklas för att spridas till en större del av landet och för att fler små, kompletterande aktörer ska ha en realistisk möjlighet att medverka.

Arbetsmarknadspolitiken har också en central funktion när det gäller dem som har funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och för nyanlända invandras etablering på arbetsmarknaden samt för att fler sjukskrivna och personer med sjuk- eller aktivitetsersättning ska kunna övergå till arbete. Under de kommande åren måste Arbetsförmedlingens samarbete med Försäkringskassan ytterligare intensifieras som en följd av reformerna inom socialförsäkringsområdet. En rad insatser för att stärka arbetslinjen och öka arbetsutbudet har redan genomförts inom arbetsmarknadspolitiken, inte minst inom arbetslöshetsförsäkringen. Nästa steg är införandet av den tredje fasen i jobb- och utvecklingsgarantin.

Tredje fasen av jobb- och utvecklingsgarantin

Regeringen aviserade i samband med propositionen Ytterligare reformer inom arbetsmarknadspolitiken, m.m. (prop. 2006/07:89) att alla deltagare som efter 450 ersättningsdagar inom jobb- och utvecklingsgarantin inte funnit något annat alternativ kommer att anvisas till en tredje fas av garantin.

Insatserna i jobb- och utvecklingsgarantins tredje fas innebär att deltagaren sysselsätts i en omfattning som helt täcker den enskildes arbetsutbud. Deltagaren ska få fortsatt stöd av en arbetsförmedlare/coach, då insatserna syftar till en övergång till arbete. Deltagaren i tredje fasen ska sysselsättas hos anordnare som kan vara offentliga eller privata arbetsgivare, sociala företag eller ideella organisationer. En sysselsättningsperiod ska pågå en längre tid, dock högst två år. I samband med beslut om en ny sysselsättningsperiod fastställs deltagarens arbetsutbud på nytt. Den som anordnar sysselsättning till en deltagare i tredje fasen av jobb- och utvecklingsgarantin ska kunna få ett ekonomiskt stöd.

Arbetsförmedlingen ska ansvara även för jobb- och utvecklingsgarantins tredje fas. Arbetsförmedlingens uppgift ska vara att sysselsätta deltagarna hos anordnare. Vidare kommer regeringen att ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att bilda en anordnargrupp bestående av olika intressenter, med lokal och regional kännedom, såsom kommuner, landsting, sociala företag och statliga myndigheter. Anordnargruppens uppgift ska vara att bidra till att säkerställa sysselsättningsstillfällen för deltagarna i den tredje fasen. I detta arbete kommer Svenska ESF-rådet att spela en viktig roll, då myndigheten i sin verksamhet har ett brett nätverk av olika aktörer, däribland sociala företag.

De som innan inträde i jobb- och utvecklingsgarantin var berättigade till arbetslöshetsersättning kommer, liksom under de två inledande faserna, att erhålla aktivitetsstöd enligt de regler som gäller vid deltagande i tidigare faser.

Efter jobb- och utvecklingsgarantins andra fas övertar ånyo kommunerna ansvaret för försörjning av de personer som innan inträde i garantin inte var berättigade till arbetslöshetsersättning. Detta är i enlighet med vad som aviserades i samband med införandet av jobb- och utvecklingsgarantin (prop. 2006/07:89). Det statliga ekonomiska stödet kommer att kunna utgå till sysselsättningsanordnare för samtliga deltagare i

fas tre, oavsett om deltagaren får sin försörjning från staten eller kommunen.

De första deltagarna i jobb- och utvecklingsgarantin beräknas nå fas tre under våren 2009, då också de nya bestämmelserna kommer att träda i kraft. Inom Regeringskansliet pågår förberedelserna för de nödvändiga förordningsändringarna.

En reformerad sjukförsäkring

Regeringen har i propositionen En reformerad sjukskrivningsprocess för ökad återgång i arbete (prop. 2007/08:136) aviserat att lämpliga arbetsmarknadspolitiska insatser bör komma i fråga för dem som har viss arbetsförmåga men efter 18 månader i förlängd sjukpenning inte kunnat återgå i arbete. Det finns redan i dag ett brett utbud av arbetsmarknadspolitiska insatser, bl.a. för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Vidare finns särskilt nystartsjobb som riktar sig till personer som tidigare varit sjukskrivna och som medför en större nedsättning av arbetsgivaravgiften. Även jobb- och utvecklingsgarantin kan vara en möjlighet för denna grupp.

Regeringen avser att följa och analysera den nya sjukförsäkringsreformen, inklusive dess arbetsmarknadseffekter. I detta arbete ingår att analysera huruvida redan vidtagna eller föreslagna åtgärder är tillräckliga och effektiva för att lösa behovet av insatser för denna målgrupp. Regeringen avser att återkomma i frågan.

Särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga

Stöd till personligt biträde och arbetshjälpmedel

Regeringens bedömning: Stöd till personligt biträde bör höjas till högst 60 000 kronor per år för anställda och till högst 120 000 kronor per år för företagare. Stöd till arbetshjälpmedel som lämnas till anställda, egna företagare eller deltagare i arbetsmarknadspolitiska program bör höjas till högst 100 000 kronor per år. Detta bör gälla från den 1 februari 2009.

Skälen för regeringens bedömning: För att arbetsgivare i större utsträckning ska anställa personer med stora stödbehov bör det högsta beloppet för bidrag till personligt biträde och arbetshjälp-

medel höjas. Höjningen innebär en omprioritering av stöden för arbetshjälpmedel och personligt biträde till personer med större stödbehov och påverkar inte ramen för utgiftsområdet.

Många personer som på grund av funktionsnedsättning har nedsatt arbetsförmåga har oavsett konjunkturläge svårt att få jobb och är i vissa fall beroende av särskilda insatser för att komma ut på arbetsmarknaden. Personer med funktionsnedsättning ska ha samma möjligheter som andra att delta i arbetslivet. Däravande AMS, Försäkringskassan, Skolverket och Socialstyrelsen har haft regeringens uppdrag att formulera en gemensam strategi för hur fler personer med funktionsnedsättning ska kunna försörja sig genom eget arbete. Strategin bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Vidare sker inom Regeringskansliet en översyn av de särskilda stödinsatserna med syfte att effektivisera dessa och öka antalet övergångar till osubventionerat arbete så att fler personer ska kunna ta del av insatserna. Vissa åtgärder bör dock genomföras redan innan denna översyn har avslutats.

Det högsta beloppet för bidrag till arbetshjälpmedel och personligt biträde bör höjas från den 1 februari 2009. Stöd till arbetshjälpmedel som lämnas till anställda, egna företagare eller deltagare i arbetsmarknadspolitiska program bör höjas till högst 100 000 kronor per år (i dag 50 000 kronor). Stöd för personligt biträde bör höjas till högst 60 000 kronor per år för anställda (i dag 50 000 kronor) och till högst 120 000 kronor per år för företagare (i dag 100 000 kronor). Syftet är att arbetsgivare i större utsträckning ska anställa personer med större stödbehov. Höjningen innebär således en omprioritering av stöden för arbetshjälpmedel och personligt biträde till personer med större stödbehov och påverkar inte ramen för utgiftsområdet.

Lönebidrag till egenföretagare

Det är angeläget att personer med funktionsnedsättning ges samma förutsättningar som andra att starta och driva egna företag. I detta sammanhang har lönebidrag till egenföretagare diskuterats, men utformningen av ett sådant stöd för denna målgrupp är komplicerad. Frågan behöver därför analyseras ytterligare samtidigt som det bör övervägas om andra insatser än lönebidrag är lämpligare för att främja verksamhet med egna företag bland personer som på grund av funktionsnedsättning har nedsatt arbetsförmåga.

Tillkännagivande om lönebidrag för personer som fyllt 65 år

Riksdagen har givit regeringen till känna att en lönebidragsanställning bör kunna fortsätta även efter det att en person fyllt 65 år om detta är befogat (bet. 2005/06:AU1, rskr. 2005/06:109). Utskottet pekar på den rätt som lagen (1982:80) om anställningsskydd ger arbetstagaren att stanna kvar i arbetslivet till 67 år. Enligt nuvarande regler är detta endast möjligt om det är arbetsmarknadspolitiskt motiverat, vilket innebär att en anvisning i regel inte är motiverad eftersom individens försörjning är tryggad genom garantipension. Regeringen anser att frågan om vem som ska ha rätt till ett arbetsmarknadspolitiskt program måste bedömas utifrån det övergripande målet att bryta utanförskapet för dem som står längst från arbetsmarknaden. De arbetsmarknadspolitiska resurserna ska i första hand riktas till dessa arbetssökande. Enligt regeringens mening tillhör normalt inte personerna nu i fråga denna grupp. Regeringen vill samtidigt betona att de nuvarande reglerna inte utesluter att det i det enskilda fall finns möjlighet att lämna lönebidrag för anställning av personer som har fyllt 65 år, vilket också framgår av utskottets uttalande. Någon utvidgning av denna rätt bör därför enligt regeringens mening för närvarande inte ske.

Ändrat ansvar för bidraget till Samhall AB

Arbetsförmedlingen (tidigare Arbetsmarknadsstyrelsen) har sedan 2006 haft ansvar för bidraget till Samhall AB. Detta var en del av de förändringar som gjordes i samband med 2006 års budgetproposition, då bl.a. en trestegsmodell för arbetssökande med särskilda behov infördes. Syftet var att samla resurserna och styrningen av insatserna för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga hos Arbetsförmedlingen i enlighet med förslag från utredningen Inte bara Samhall (SOU 2003:56). Den förra regeringen implementerade det ändrade ansvarsförhållandet på så sätt att Arbetsförmedlingen inte har mer än en utbetalningsfunktion. I praktiken har det ändå varit regeringen som i detalj föreskrivit villkoren för utbetalningarna av bidraget.

Regeringen bedömer att denna ordning inte längre är ändamålsenlig. En ändrad ansvarsfördelning ska även ses mot bakgrund av bildandet av den nya myndigheten Arbetsförmedlingen och ambitionen att renodla dess arbete till kärnverksamheten. Ansvaret och rutinerna för utbe-

talningen av bidraget till Samhall AB bör därför från och med 2009 återgå till det som gällde innan 2006, då regeringen tecknade avtal med bolaget och bidraget utbetalades via Kammarkollegiet. Förslaget påverkar inte ramen för utgiftsområdet.

Nystartsjobb

Nystartsjobb syftar till att fler människor med svag förankring på arbetsmarknaden ska få ett arbete. Det är viktigt att Arbetsförmedlingen har en tydlig strategi för hur de ska jobba med nystartsjobben, och aktivt både använder nystartsjobben som ett verktyg i matchningsarbetet och marknadsför dessa. Regeringen avser att noga följa hur förmedlingens arbete med nystartsjobb utvecklas.

I dag bryts kvalificeringstiden för ett nystartsjobb vid ett arbete med en varaktighet på mer än en månad, trots att personen inom en kort tid kan återgå i arbetslöshet. Regeringen avser därför att ändra regelverket för nystartsjobb. Motivet är att öka möjligheten för arbetssökande som varit borta från arbetsmarknaden en längre tid att ta kortare arbeten. På så sätt kan de skaffa sig värdefull arbetslivserfarenhet och fortfarande vara kvalificerade för nystartsjobb. Ändringen bedöms inrymmas inom nuvarande ramar för skatteutgifter för nystartsjobben.

Insatser för ökad integration

Regeringens samlade strategi för integration presenteras i en skrivelse i anslutning till denna budgetproposition. I den föreslås en försöksverksamhet med etableringssamtal för nyanlända invandrare. Förslaget innebär att Arbetsförmedlingen under 2009 och 2010 blir ansvarig för att en etableringsplan upprättas för den nyanlända och att detta sker tidigt efter det att uppehållstillstånd beviljats. Avsikten är att information om var i landet det finns en efterfrågan på den kompetens den nyanlände har, eller har tänkt skaffa sig, ska få ökad betydelse för valet av bosättningsort.

Arbetsförmedlingen har en mycket viktig roll i att påskynda inträdet på arbetsmarknaden för nyanlända invandrare. Tidig kartläggning och bedömning av yrkeserfarenheter, undervisning i svenska i kombination med arbete eller praktik i

nära samverkan med kommunerna är centrala utgångspunkter för arbetet. Utrikes födda med längre vistelsetid i Sverige ska erbjudas insatser inom ramen för de generella åtgärder som är tillgängliga för alla arbetslösa, oavsett tidigare hemvist.

Anställningsstöd

Regeringens förslag: Ekonomiskt stöd till merkostnader i samband med särskilt anställningsstöd tas bort från och med den 1 januari 2009.

Skälen för regeringens förslag: Riksdagen har på regeringens förslag beslutat att ekonomiskt stöd till merkostnader får lämnas i samband med särskilt anställningsstöd (prop. 2002/03:44, rskr. 2002/03:200). Särskilt anställningsstöd finns idag för den som deltar i jobb- och utvecklingsgarantin och för den som har instegsjobb samt kvarvarande plusjobb. Ekonomiskt stöd till merkostnader får i dag lämnas endast i samband med särskilt anställningsstöd för den som deltar i jobb- och utvecklingsgarantin och uppgå till högst 150 kronor per anvisningsdag och person.

Regeringen har tidigare beslutat att avskaffa merkostnadsersättningen för kvarvarande särskilda anställningsstöd i form av plusjobb från och med den 14 mars 2007. Regeringen anser att endast subventioner för lönekostnader bör lämnas och föreslår därför att även merkostnadsersättningen i samband med särskilt anställningsstöd för den som deltar i jobb- och utvecklingsgarantin tas bort. Syftet är att koncentrera resurserna till de centrala insatserna inom jobb- och utvecklingsgarantin samt jobbgarantin för ungdomar såsom jobbcoaching, arbetsträning, förstärkt arbetsträning och sysselsättning.

I samband med att merkostnadsersättningen tas bort är det viktigt att arbetsförmedlare/coacher tar en mer aktiv roll. Genom en kontinuerlig kontakt mellan arbetsförmedlaren/coachen och den som är anställd med särskilt anställningsstöd skapas ett aktivt stöd både för personen på arbetsplatsen och för arbetsgivaren. Utbetalning av anställningsstöd är dessutom sedan tidigare förenat med att arbetsgivaren tar ett ansvar för att se till att anställningen fungerar så smidigt som möjligt.

När regeringen i 2007 års budgetproposition föreslog att avskaffa vissa anställningsstöd valde regeringen att behålla det särskilda anställningsstödet och anställningsstödet för långtidssjuk-

skrivna. Samtidigt aviserades att ytterligare ändringar av stöden kunde aktualiseras. Regeringen har därefter avskaffat anställningsstödet för långtidssjukskrivna från och med den 1 juli 2008. Stödet har haft liten omfattning och särskilda nystartsjobb med en högre nedsättning än för övriga nystartsjobb har införts för dem som haft sjukpenning, rehabiliteringspenning eller sjuk- och aktivitetsersättning.

Förslaget om att avskaffa ekonomiskt stöd till merkostnader i samband med särskilt anställningsstöd innebär att utgifterna beräknas minska med 57 miljoner kronor 2009 samt med 115 miljoner kronor per år 2010 och 2011. Av detta skäl bör anslag 1:3 *Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser* minskas med 33 miljoner kronor 2009, 45 miljoner kronor 2010 och 47 miljoner kronor 2011 för att finansiera ökade resursbehov under anslag 2:1 *Arbetsmiljöverket* med anledning av regeringens satsning inom arbetsmiljöpolitiken. Resterande belopp omprioriteras för andra insatser inom anslaget. Äldre bestämmelser för bidrag som beslutats före ikraftträdande bör fortsätta gälla. Förslaget påverkar inte ramen för utgiftsområdet.

Åtgärder för att förebygga felaktiga utbetalningar

Regeringen anser att det är ytterst angeläget att förtroendet och legitimiteten för trygghetssystemen bibehålls. Det förutsätter att utbetalningar bara sker till dem som är berättigade till ersättningar och bidrag. En rad generella åtgärder som syftar till att förebygga felaktiga utbetalningar från trygghetssystemen som bl.a. rör arbetslöshetsförsäkringen redovisas i denna budgetproposition (se avsnitt 1.6.6, volym 1).

Arbetslöshetsförsäkringen

Det är viktigt att människor har inkomstrelaterad arbetslöshetsersättning i händelse av arbetslöshet. Regeringen föreslår därför åtgärder för att underlätta ny- och återinträde till arbetslöshetskassorna. I samband med detta avser regeringen även att förbättra incitamenten till arbete genom att föreslå ändrade regler för beräkning av arbetslöshetsersättning till personer som varit tillfälligt eller delvis frånvarande från arbetet före arbetslösheten.

Utredningen om obligatorisk arbetslöshetsförsäkring har ännu inte avlämnat sitt slutbetän-

kande, men regeringen vill redan nu klargöra att den inte har för avsikt att gå vidare med det förslag som utredningen avlämnat i delbetänkandet, eftersom den föreslagna lösningen skulle innebära ett alltför tekniskt komplicerat system. Regeringens uppfattning är dock fortsatt att det finns skäl att eftersträva att alla som arbetar och uppfyller villkoren för försäkringen bör omfattas av en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring med rätt till inkomstrelaterad ersättning i händelse av arbetslöshet. Formerna för hur detta på sikt skulle kunna åstadkommas kommer att prövas vidare inom ramen för den aviserade parlamentariska socialförsäkringsutredningen.

Sänkt avgift för sysselsatta

Regeringens bedömning: Arbetslöshetsavgiften bör sänkas med cirka 50 kronor per sysselsatt medlem. Sänkningen påverkar inte arbetslöshetsavgiften hos kassor vars arbetslöshetsavgift, efter sänkningen, fortfarande uppgår till 300 kronor. Detta bör gälla från och med den 1 juli 2009. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med detta förslag under våren 2009.

Skälen för regeringens bedömning: Sedan den 1 juli 2008 betalar arbetslöshetskassorna en arbetslöshetsavgift som motsvarar 33 procent av den utbetalade inkomstrelaterade arbetslöshetsersättningen i respektive kassa. Denna avgift inkluderas i den medlemsavgift som sysselsatta medlemmar betalar. Eftersom avgiften inte inkluderas i medlemsavgiften för arbetslösa har de en avsevärt lägre avgift än sysselsatta.

För att göra arbetslöshetsförsäkringen billigare för en majoritet av medlemmarna och minska margineffekten av att gå från arbetslöshet till sysselsättning bör den arbetslöshetsavgift som sysselsatta medlemmar betalar sänkas. Arbetslöshetsavgiften kan uppgå till högst 300 kronor per sysselsatt medlem. Sänkningen påverkar inte kassor vars arbetslöshetsavgift, efter sänkningen, uppgår till 300 kronor. Förändringen beräknas innebära att statens inkomster minskar med 1 000 miljoner kronor 2009 och 2 000 miljoner från 2010 och framåt.

Tillfällig ändring av medlemsvillkoret

Regeringens bedömning: Medlemsvillkoret bör ändras tillfälligt så att den som är medlem i en arbetslöshetskassa under 2009 får tillgodoräkna sig ytterligare en medlemsmånad för varje med-

lemsmånad under 2009. Regeländringen bör träda i kraft den 1 juli 2009 men avse medlemsmånad från och med den 1 januari 2009. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med detta förslag under våren 2009.

Skälen för regeringens bedömning: Dagens regler innebär att det krävs 12 månaders medlemskap för att bli berättigad till inkomstrelaterad arbetslöshetsersättning. För att öka möjligheten för människor att få arbetslöshetsersättning i händelse av arbetslöshet bör medlemsvillkoret ändras tillfälligt. Förslaget innebär att den som är medlem i en arbetslöshetskassa under 2009 kvalificerar sig för inkomstrelaterad ersättning snabbare än med dagens regler, under förutsättning att övriga villkor i försäkringen är uppfyllda.

Förenklade villkor för medlemskap

Regeringens bedömning: Villkoren för att bli medlem i en arbetslöshetskassa bör förenklas i enlighet med det förslag som lagts fram av obligatorieutredningen (SOU 2008:54). Kravet på viss arbetad tid för att kunna träda in i en arbetslöshetskassa bör tas bort. Kravet på att omfattas av arbetslöshetskassans verksamhetsområde bör dock kvarstå. Detta bör gälla från och med den 1 juli 2009. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med detta förslag under våren 2009.

Skälen för regeringens bedömning: För att stimulera inträde i arbetslöshetskassor avser regeringen att förenkla villkoren för att bli medlem. Det ökade medlemsantal som beräknas följa av den sänkta medlemsavgiften, den tillfälliga ändringen av medlemsvillkoret och förenklade villkor för medlemskap beräknas öka utgifterna med 467 miljoner kronor 2009 och 623 miljoner kronor 2010 och 2011.

Ändrade regler för arbetslöshetsersättning efter tillfällig eller delvis frånvaro

Regeringens bedömning: Beräkning av arbetslöshetsersättning bör ändras för personer som varit tillfälligt eller delvis frånvarande från arbetet före arbetslösheten, under förutsättning att frånvaron berättigat till föräldrapenningförmån, sjukpenning, havandeskapspenning, rehabiliteringspenning, smittbärräddning eller ersättning för närståendevård. Detta bör gälla nybeviljade ersättningsperioder från och med den 1 juli 2009.

Regeringen avser att återkomma till riksdagen med detta förslag under våren 2009.

Skälen för regeringens bedömning: Nuvarande regler leder till att en person som varit helt frånvarande från arbetet kan få högre arbetslöshetsersättning än en person som varit tillfälligt eller delvis frånvarande. För att det ska löna sig bättre att arbeta än att inte göra det bör reglerna ändras. Förslaget beräknas öka utgifterna med 72 miljoner kronor under 2009, 216 miljoner kronor 2010 och 283 miljoner kronor 2011.

Arbetslivspolitik

Satsning på en framtida arbetsmiljöpolitik

Det pågår ett arbete inom Arbetsmarknadsdepartementet med att utforma den framtida arbetsmiljöpolitiken. Arbetet utförs i en bred samverkan och diskussion med berörda aktörer och parter. En bärande utgångspunkt för arbetet är att skapa förutsättningar för fler, bättre och mer utvecklande arbeten samtidigt som utanförskapet på arbetsmarknaden bryts.

Som ett underlag för det fortsatta arbetet presenterades i februari promemorian *Arbetsmiljön och utanförskapet – en tankesammanfattning för den framtida arbetsmiljöpolitiken* (Ds 2008:16). En utgångspunkt för arbetsmiljöpolitiken ska vara att den måste ges en mer offensiv och positiv innebörd. Den ska vidare bidra till att minska utanförskapet på arbetsmarknaden och inom arbetslivet genom att skapa förutsättningar, inte bara för fler arbeten utan även för arbeten med goda och utvecklande arbetsvillkor, som ger möjlighet för fler att delta i arbetslivet.

Sammanfattningsvis finns därmed två huvudinriktningar för det fortsatta arbetet, nämligen att politiken ska bidra till den samlade jobbpolitiken samt att den ska lyfta fram arbetsmiljöns potential för ökad konkurrenskraft. Mot bakgrund av dessa utgångspunkter har målet för verksamhetsområdet *Arbetsmiljö omformulerats* (se avsnitt 4.3.1).

Inom ramen för den angivna inriktningen pågår nu ett arbete med en rad olika insatser. I denna proposition föreslås en satsning inom Arbetsmiljöverkets verksamhet på 33 miljoner kronor 2009, 45 miljoner kronor 2010 och 47 miljoner kronor 2011. Åtgärderna, som innebär en resursförstärkning inom Arbetsmiljöverkets

verksamhet, redovisas närmare under avsnitt 5.8.1. Satsningen påverkar inte ramen för utgiftsområdet utan innebär en omprioritering från området *Arbetsmarknad* genom att anslag 1:3 *Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser* minskas med motsvarande belopp (se avsnitt 3.5.3).

Åtgärderna har följande inriktning:

- Förbättrad information och kunskapsförmedling inom arbetsmiljöområdet.
- Förstärkt arbete för en väl fungerande inre marknad för säkra varor och tjänster, i enlighet med Sveriges åtaganden inom EU.

Informations- och kunskapssatsning

Arbetsmiljöverket bedriver viss informations- och kunskapsspridningsverksamhet. Denna verksamhet bör nu utvecklas både till innehåll och form för att i högre grad utgöra ett konkret och användbart stöd för utvecklingen på arbetsplatserna samt för att komplettera tillsynsverksamheten. En del i denna uppgift ska kunna vara att upphandla forskning för att få ett kvalificerat kunskapsunderlag. Forskningsrön inom viktiga arbetsmiljöområden ska dessutom kunna ges ökad spridning och komma till praktisk nytta.

Förstärkt information till utländska företag och arbetstagare

Arbetsmiljöverket är Sveriges s.k. förbindelsekontor enligt EG:s utstationeringsdirektiv. Det innebär att verket informerar utländska företag och arbetstagare om vilka arbets- och anställningsvillkor som gäller vid utstationering till Sverige. Uppgiften innefattar också att samarbeta med förbindelsekontor i andra EU- och EES-länder. I och med den s.k. Lavaldomen och temat förstärkt arbete för en väl fungerande inre marknad för varor och tjänster finns det skäl att förbättra informationen. Ytterligare ett skäl för satsningen är de diskussioner som för närvarande förs beträffande åtgärder mot arbetskraftsexploatering.

Ökade krav på marknadskontroll och standardiseringsarbete inom EU

En satsning genomförs för att Sverige ska leva upp till de ökade åtagandena inom EU vad gäller marknadskontroll och standardiseringsarbete. Dessa båda områden är en central del av åtgärderna för en väl fungerande inre marknad för säkra varor.

3 Arbetsmarknad

3.1 Omfattning

Området Arbetsmarknad omfattar i huvudsak platsförmedling, arbetsmarknadspolitiska program, arbetslöshetsförsäkring, lönegarantiersättning, Europeiska socialfonden samt myndig-

heterna Arbetsförmedlingen, Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet), Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) och Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU).

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom område Arbetsmarknad

Miljoner kronor

	Utfall 2007	Budget 2008 ¹	Prognos 2008	Förslag 2009	Beräknat 2010	Beräknat 2011
<i>Arbetsmarknad</i>						
1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader	5 037	4 660	4 668	4 706	4 846	4 947
1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	30 442	29 486	25 165	27 678	30 332	29 681
1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser ²	2 901	4 848	3 350	5 937	5 978	6 152
1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.	12 467	13 980	14 044	14 362	14 713	14 880
1:5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige	130	121	123	105	109	109
1:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007–2013		970	110	970	1 095	1 095
1:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering	22	26	25	27	27	28
1:8 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen	48	53	52	53	55	56
1:9 Bidrag till administration av grundbeloppet	49	50	49	50	52	54
1:10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten	8	8	8	8	8	8
1:11 Bidrag till lönegarantiersättning	593	1 152	823	1 355	1 797	1 495
2008 22:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006	2 127	461	824	–	–	–
Summa Arbetsmarknad	53 826	55 816	49 239	55 251	59 013	58 504

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet. 2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Namnet på anslaget har ändrats.

3.3 Mål

Det övergripande målet för området Arbetsmarknad är att insatserna ska bidra till en väl fungerande arbetsmarknad. Arbetsmarknadspolitikerna ska:

- verka för att förbättra matchningen mellan dem som söker arbete och dem som söker arbetskraft,
- stadigvarande öka sysselsättningen på lång sikt,
- säkerställa att arbetslöshetsförsäkringen fungerar som en omställningsförsäkring.

Inriktningen och prioriteringen av resurserna ska tydligt inriktas mot matchning mellan arbetsökande och lediga jobb samt mot dem som står allra längst från arbetsmarknaden. Den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska utföras effektivt. Uppföljning och utvärdering ska utvecklas och prioriteras inom berörda myndigheter.

EU:s integrerade riktlinjer för sysselsättning

Varje år antas gemensamma sysselsättningsriktlinjer som ska ligga till grund för ländernas nationella sysselsättningspolitik. Arbetsmarknadspolitikerna ska tillsammans med insatser inom andra politikområden bidra till att uppsatta mål nås. I juli 2008 antogs riktlinjer för perioden 2008–2010. Dessa riktlinjer är identiska med de sysselsättningsriktlinjer som antogs i samband med revideringen av Lissabonstrategin 2005.

Riktlinjerna ska omsättas i tydliga prioriteringar; få in och behålla fler människor på arbetsmarknaden, öka arbetskraftsutbudet och modernisera de sociala trygghetssystemen, att förbättra arbetstagares och företags anpassningsförmåga samt öka investeringarna i humankapital genom bättre utbildning och färdigheter.

Medlemsländerna återrapporterar årligen den politik som har förts mot bakgrund av riktlinjerna. Förra året antogs en uppföljningsrapport som redovisade regeringens fortsatta steg i arbetet med att göra det lönsamt att arbeta och driva företag.

Nordiska Ministerrådet

Sverige är under 2008 ordförandeland i Nordiska Ministerrådet. Inom Ministerrådet för Arbetsliv har ett nytt samarbetsprogram tagits fram för åren 2009–2012, vilket fokuserar på globaliseringen och de demografiska utmaningarna. En

fokusering på utanförskapet på arbetsmarknaden har även gjorts inom det nordiska samarbetet på arbetslivsområdet.

3.4 Resultat och analys

Målet för arbetsmarknadspolitikerna under 2007 var att bidra till en väl fungerande arbetsmarknad. Detta mål preciserades genom att Arbetsförmedlingen (dåvarande AMS) skulle uppnå delmålen att bidra till en mer effektiv matchning mellan lediga arbeten och arbetsökande, anpassa arbetsmarknadspolitiska åtgärder och program till efterfrågan på arbetskraft och arbetsmarknadens behov samt bidra till att korta arbetslöshetstiderna för dem som står allra längst ifrån arbetsmarknaden.

Matchning är Arbetsförmedlingens huvuduppgift och omfattar platsförmedling samt påverkan på sök beteendet. Arbetsförmedlingen konstaterar i sin första arbetsmarknadsrapport för 2008 att matchningen i huvudsak fungerar bra. Arbetsförmedlingens insatser för att matcha sökande har i flera avseenden intensifierats och de sökandes egen aktivitet har ökat. Det genomsnittliga antalet kontakter för sökande med långa inskrivningstider har ökat från cirka 2,5 per månad och sökande till cirka 3,5 de senaste kvartalen. Sökaktiviteten har ökat kraftigare bland personer med lång inskrivningstid än bland övriga sökande. Antalet sökta jobb har fördubblats och tiden som används för att söka arbete har ökat med 35 procent. Ökningen sker dock från låga nivåer och en relativt stor andel av de sökande uppger att de inte använt någon tid till att söka arbete.

Arbetsförmedlingens arbetsgivarundersökning tyder på att behovet av arbetskraft kunnat tillgodoses relativt väl under 2007. Andelen arbetsgivare som uppger att de har fått tillräckligt många sökande uppgick till 84 procent. Detta är en minskning med två procentenheter jämfört med året innan. Arbetsförmedlingen har även utvecklat en ny indikator för att mäta förändringar i matchningseffektiviteten. Den utgör ett komplement till den indikator som baseras på rekryteringstider och arbetsmarknadens täthet. Den nya indikatorn avser utflödet till jobb från Arbetsförmedlingen och mäter därför förändringar i den aggregerade matchningsprocessen för de matchningar eller tillsatta jobb som Arbets-

förmedlingen kan påverka. Arbetsförmedlingen konstaterar att indikatorn tyder på att utflödet till jobb under första kvartalet i år är något lägre än vad det hade kunnat vara, men också att den faktiska matchningen sammantaget har förbättrats sedan slutet av 2006. Regeringens bedömning är att Arbetsförmedlingens matchingsarbete har bidragit till att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt.

Regeringen anser dock att det finns utrymme för förbättringar inom flera områden, bl.a. när det gäller de arbetslösas sökandeaktivitet. Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) lämnade i mars 2008 rapporten Hur fungerar arbetsförmedlingens anvisningar av lediga platser? (IFAU 2008:5). Resultatet från studien visar bl.a. att cirka en tredjedel av de anvisade platserna inte söks och att en av sex arbetsgivare anser att de anvisningar som faktiskt söks är orealistiska. Regeringen kommer därför att ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att analysera och utarbeta nya metoder i syfte att öka de arbetslösas sökaktivitet.

Den andra uppgiften, att anpassa arbetsmarknadspolitiska åtgärder och programmen till efterfrågan på arbetskraft och arbetsmarknadens behov, har fokuserat på dem som står längst från arbetsmarknaden. Det är ännu för tidigt att dra några slutsatser av hur jobbgarantin för ungdomar samt jobb- och utvecklingsgarantin fungerar då dessa funnits för kort tid för att kunna utvärderas. Det faktum att drygt 11 000 personer av de 24 000 som lämnat jobb- och utvecklingsgarantin har fått jobb är enligt regeringen en indikation på att insatsen håller god kvalitet. Det finns också en positiv trend i hur många som lämnar jobb- och utvecklingsgarantin. Resultatet varierar dock något mellan olika grupper. Ett något lägre än genomsnittligt resultat noteras för de med kortast utbildning och för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Deltagare som är äldre än 55 år har en betydligt lägre övergång till arbete än övriga. Drygt 25 procent har fått arbete utan stöd och 10 procent har fått nystartsjobb.

En helhetsbedömning av programmens samhällsekonomiska effektivitet måste också ta hänsyn till kostnaderna. För att kunna göra en bedömning av programmens samhällsekonomiska effektivitet har Arbetsförmedlingen påbörjat ett arbete med att undersöka förutsättningarna för att ta fram en modell för att beräkna insatsernas kostnadseffektivitet. Regeringen anser att

detta arbete är prioriterat och kan bl.a. komma att utgöra ett viktigt underlag för utvärdering av jobbgarantin för ungdomar samt jobb- och utvecklingsgarantin.

När det gäller Arbetsförmedlingens tredje uppdrag, att korta arbetslöshetstiderna för dem som står allra längst ifrån arbetsmarknaden, konstaterar regeringen att ett antal indikatorer visar att Arbetsförmedlingen prioriterar sökande som befinner sig långt från arbetsmarknaden. I Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsrapport redovisas att de som varit inskrivna lång tid har fler kontakter med Arbetsförmedlingen och att de använder mer tid för att söka jobb än de som varit inskrivna kort tid. Ytterligare ett tecken på att personer med långa inskrivningstider prioriteras är att en betydligt större andel långtidsinskrivna får arbete efter hjälp av Arbetsförmedlingen. Införandet av jobb- och utvecklingsgarantin innebär också att Arbetsförmedlingen riktar sina resurser på att stödja dem som befinner sig längst från arbetsmarknaden. Det rör sig bl.a. om insatser i form av jobbsökaraktiviteter, arbetspraktik, arbetssträning och arbetslivsinriktad rehabilitering.

Uppgången på arbetsmarknaden fortsatte under 2007. Både antalet sysselsatta och arbetskraften ökade kraftigt, samtidigt som arbetslösheten minskade. Sysselsättningsutvecklingen var särskilt positiv för ungdomar och utrikes födda. Även antalet nyanmälda lediga platser till Arbetsförmedlingen ökade påtagligt under 2007, i nästan samtliga branscher. Samtidigt minskade antalet personer i arbetsmarknadspolitiska program, både till följd av det goda arbetsmarknadsläget och regeringens politik.

Sysselsättningen och arbetskraftsdeltagandet fortsatte att utvecklas positivt under det första halvåret 2008. Antalet arbetslösa fortsatte att sjunka, men i lägre takt än under 2007. Det finns dock flera tecken på att arbetsmarknaden nu håller på att mattas av. Under våren 2008 minskade antalet nyanmälda lediga platser till Arbetsförmedlingen och antalet varsel ökade, även om detta skedde från en hög respektive låg nivå. Sysselsättningseffekten av en nedgång i antalet nyanmälda lediga platser brukar normalt ske med en viss eftersläpning och är ännu inte tydlig.

I oktober 2007 ändrades den officiella arbetslöshetsdefinitionen i SCB:s arbetskraftsundersökning (AKU). I enlighet med EU:s förordningar, som utgår från ILO:s internationellt

vedertagna arbetslöshetsdefinition, ingår heltidsstuderande som söker arbete i den nya definitionen av arbetslösa. Till skillnad från tidigare innebär detta att heltidsstuderande som söker arbete nu räknas som tillhörande arbetskraften. Samtidigt ändrades åldersgruppen i AKU till att omfatta befolkningen 15–74 år, istället för som tidigare 16–64 år. All statistik som redovisas i detta resultatavsnitt baseras på de nya definitionerna i AKU.

Sysselsättningens utveckling

Under 2007 skedde en ovanligt stark sysselsättningsökning. Antalet sysselsatta i åldern 15–74 år uppgick till 4 541 000 personer, vilket var en ökning med 111 000 personer, eller 2,5 procent, jämfört med 2006. Sysselsättningsökningen var något större bland män än bland kvinnor. Ungdomar (+37 000) och utrikes födda (+34 000) hade en särskilt god sysselsättningsutveckling. Sysselsättningsgraden, dvs. antalet sysselsatta i förhållande till befolkningen, ökade från 65,8 procent 2006 till 66,7 procent 2007.

Sysselsättningen inkluderar både antalet personer i arbete och antalet personer som varit tillfälligt frånvarande från sitt arbete (se figur 1:1). Antalet personer i arbete ökade under 2007 med 127 200, eller 3,4 procent, till 3 842 000 personer. Samtidigt minskade antalet personer som var tillfälligt frånvarande hela veckan med 15 900 personer eller 2,2 procent, till 699 000. Minskningen var betydligt större bland kvinnor än bland män.

Under det första halvåret 2008 präglades arbetsmarknaden av en stark sysselsättningsökning inom framförallt den privata sektorn, trots vissa tecken på en försvagad arbetsmarknad. I genomsnitt var 4 572 000 personer sysselsatta, vilket var en ökning med 84 000 personer, eller 1,9 procent, jämfört med första halvåret 2007. Antalet nyanmälda lediga jobb till Arbetsförmedlingen har minskat och antalet varsel har ökat under det första halvåret 2008, vilket indikerar att sysselsättningsutvecklingen inte blir lika stark under det andra halvåret 2008. Flera av varandra oberoende konjunkturbedömare bedömer att sysselsättningsökningen kommer att dämpas, eller upphöra helt, under hösten 2008 och under 2009.

Arbetslöshetens utveckling

Under 2007 uppgick antalet arbetslösa (15–74 år) till i genomsnitt 298 000 personer, vilket utgör en minskning med 39 000 personer, eller 11,6 procent, jämfört med 2006. Av dessa var 79 000 heltidsstuderande som söker arbete. Antalet arbetslösa i förhållande till arbetskraften uppgick till 6,1 procent 2007, vilket var en minskning med en procentenhet jämfört med 2006. Arbetslösheten var lägre för män (5,9 procent) än för kvinnor (6,5 procent). Arbetslösheten bland ungdomar i åldern 15–24 år uppgick till 19,2 procent, vilket var en minskning med 2,3 procentenheter jämfört med 2006. Arbetslösheten bland utrikes födda minskade med 1,2 procentenheter till 11,9 procent av den utrikes födda arbetskraften.

Under det första halvåret 2008 uppgick antalet arbetslösa till i genomsnitt 320 000 personer, vilket var en minskning med 8 000 personer, eller 2,6 procent, jämfört med det första halvåret 2007. Andelen arbetslösa i förhållande till arbetskraften uppgick till 6,6 procent, vilket var en minskning med 0,3 procentenheter jämfört med det första halvåret 2007. Arbetslösheten minskade mer bland män än bland kvinnor och uppgick till 6,3 respektive 6,9 procent. Ungdomsarbetslösheten ökade emellertid med 0,3 procentenheter till 22,8 procent under det första halvåret 2008 jämfört med motsvarande period 2007.

Arbetslösheten har ökat något under sommarmånaderna 2008 jämfört med motsvarande månader 2007 och flera av varandra oberoende konjunkturbedömare bedömer att arbetslösheten kommer att öka under 2009.

Utvecklingen av arbetskraftsdeltagandet

Arbetskraften utgörs av personer som antingen är sysselsatta eller arbetslösa. Under 2007 ökade antalet personer i arbetskraften (15–74 år) med 72 000 personer, eller 1,5 procent, till 4 838 000 personer. Arbetskraften ökar normalt då sysselsättningen ökar, eftersom fler personer söker sig till arbetsmarknaden då sannolikheten att få ett arbete ökar. Arbetskraftsdeltagandet, dvs. arbetskraften i förhållande till befolkningen (15–74 år), ökade från 70,8 procent 2006 till 71,1 procent 2007. Under 2007 uppgick arbetskraftsdeltagandet till 73,9 procent för män och 68,3 procent för kvinnor. Jämfört med 2006 ökade

arbetskraftsdeltagandet mer bland kvinnor än bland män.

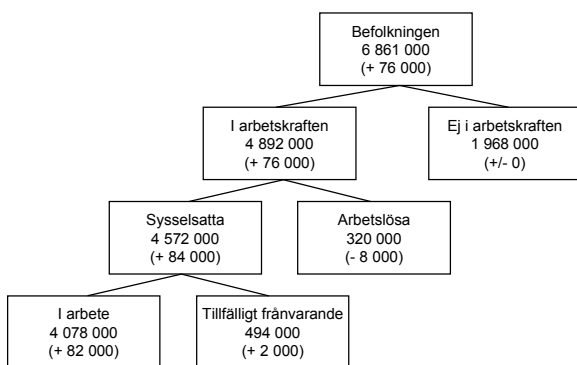
Under det första halvåret 2008 uppgick antalet personer i arbetskraften till 4 892 000, vilket var en ökning med 76 000 personer, eller 1,6 procent, jämfört med första halvåret 2007. Detta innebär att arbetskraftsdeltagandet ökade marginellt, till 71,3 procent. Ett flertal konjunkturbedömare tror nu på en svagare utveckling av arbetskraftsdeltagandet under 2009.

Utvecklingen av personer utanför arbetskraften

Personer utanför arbetskraften omfattar heltidsstudier (som inte söker ett arbete), långvarigt sjuka, ålders- och avtalspensionärer, hemarbetande, värnpliktiga, latent arbetssökande¹, lediga samt övriga. Antalet personer i åldern 15–74 år som inte deltog i arbetskraften uppgick till 1 965 000 under 2007, varav 1 067 000 kvinnor och 898 000 män. Antalet var i det närmaste oförändrat jämfört med 2006. Sjuka, pensionerade samt gruppen övriga ökade, medan övriga grupper utanför arbetskraften minskade i antal jämfört med 2006.

Under det första halvåret 2008 var antalet personer utanför arbetskraften oförändrat jämfört med motsvarande period 2007.

Figur 3.1. Befolkningen (15–74 år) enligt AKU fördelad efter arbetskraftstillhörighet första halvåret 2008 samt förändringen jämfört med första halvåret 2007

Källa: SCB (AKU).

¹ Med arbetssökande avses i det här sammanhanget personer som betraktar sig som arbetssökande men som inte uppfyller kriterierna för att klassas som arbetslösa.

Arbetsförmedlingen

Regeringen gav i mars 2007 Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) i uppdrag att förbereda och genomföra bildandet av den nya myndigheten Arbetsförmedlingen. Utgångspunkten för uppdraget var att regeringen ansåg att den dåvarande myndighetsstrukturen försvårade styrningen och minskade verksamhetens effektivitet. Regeringen ansåg dessutom att det fanns utrymme för en mer enhetlig och rättssäker verksamhet. Regeringen angav bl.a. att den nya myndigheten skulle säkerställa en ökad prioritering av och effektivitet i kontrollfunktionen för arbetslöshetsförsäkringen, bättre upphandling av externa tjänster samt en funktion för analys, uppföljning och utvärdering av Arbetsförmedlingens verksamhet. Regeringen förutsatte också att sammanslagningen skulle resultera i en mer effektiv verksamhet och mindre kostsam organisation. Under 2007 bedrevs ett omfattande arbete med att planera och förbereda den nya myndigheten, vilken bildades den 1 januari 2008.

Många av de problem som identifierades i den gamla organisationen har kunnat härledas till en otydlighet i ansvars- och styrkedjan. Ett syfte med den nya organisationen var därför är att etablera en rak och tydlig ansvars- och beslutslinje. En viktig del i detta är att myndigheten leds av en styrelse.

För att följa hur myndigheten lever upp till de krav som var utgångspunkten för bildandet av den nya myndigheten beslutade regeringen i november 2007 att ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att löpande följa upp och redovisa omorganisationens effekter. I den första rapporten, som lämnades i maj 2008, konstaterade Arbetsförmedlingen att ledningen och styrningen har blivit mer ändamålsenlig. Målet med effektiviseringsarbetet har varit att de nya ledningsformerna ska medföra att verksamhetskritiska frågor får snabb genomslagskraft i organisationen. I syfte att anpassa myndigheten till medborgarnas behov av service har Arbetsförmedlingen delats in i 68 geografiska arbetsmarknadsområden som bygger på arbetskraftens pendlingsmönster.

Arbetsförmedlingen samarbetar med Försäkringskassan och Skatteverket i syfte att samlokalisera verksamheterna och därigenom kunna ge bättre service till medborgaren och förenkla kontakten mellan medborgarna och myndigheterna. Myndigheterna planerar att etablera totalt 82 lokala servicekontor runt om i landet.

Förutom verksamheten i servicekontor samlolokaliserar Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen sina verksamheter på ytterligare cirka 160 orter i landet. Myndigheterna kommer att kunna erbjuda gemensam reception med enklare informations- och servicetjänster. Samarbetet gör att myndigheterna kan finnas på platser där underlaget av kunder och medborgare annars hade varit för litet. Öppetiderna kan också vara bättre än de hade varit om myndigheterna haft servicekontoren var och en för sig. Regeringen anser att det är viktigt att den samverkan som sker mellan Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Skatteverket fortsätter att utvecklas och fördjupas. På sikt bör samarbetet leda till en mer kostnadseffektiv verksamhet för Arbetsförmedlingen och de övriga två myndigheterna.

Regeringen anser vidare att det måste bli enklare för myndigheterna att samverka, till exempel genom gemensamma servicehandläggare. Regeringen har därför givit en särskild utredare i uppdrag att stödja de statliga myndigheterna i deras arbete med att inrätta lokala servicekontor (dir 2007:68). En del i uppdraget har varit att utreda behov av förändringar i lagen (2004:543) om samtjänst vid medborgarkontor. I april 2008 överlämnade utredningen ett delbetänkande med förslag till administrativa och formella förenklingar när myndigheter och kommuner ingår samtjänstavtal. Förslaget har remissbehandlats och bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Regeringen har givit konsultföretaget Ernst & Young i uppdrag att följa upp och utvärdera implementeringen av den nya myndigheten. Ernst & Young bedömer i sin första rapport att myndigheternas nya organisation är ändamålsenlig. Ernst & Young framhåller även att det kvarstår för Arbetsförmedlingen att säkerställa organisationens förmåga och effektivitet fullt ut i myndigheten.

Regeringen anser att organisations- och strukturförändringar är nödvändiga för att effektivisera den statliga förvaltningen och anpassa verksamheten till förändrade krav och att det är angeläget att effektiviseringen fortsätter genom fortsatta organisations- och strukturförändringar. För Arbetsförmedlingen innebär detta att de förutsättningar för effektiviseringar som den nya organisationen har medfört ska tas tillvara samtidigt som verksamheten anpassas till medborgarnas behov. Regeringen följer kontinuerligt Arbetsförmedlingens förändringsarbete i syfte att säkerställa att intentionerna med omorganisationen uppnås.

Kompletterande aktörer till Arbetsförmedlingen

Det är regeringens ambition att den offentliga arbetsförmedlingens kompetens och tjänsteutbud ska kompletteras med flera olika aktörer. Syftet är att göra utbudet av förmedlingstjänster större och mer diversifierat, vilket kan bidra till att förbättra matchningen, och ge förbättrad service till arbetslösa.

År 2007 fick dåvarande AMS i uppdrag att mer aktivt använda kompletterande aktörer i förmedlingsarbetet. AMS påbörjade mot denna bakgrund under 2007 en försöksverksamhet med upphandlad privat jobbförmedling på tre ställen i landet. Försöksverksamheten, som bedrevs under ett år, omfattade drygt 1 000 personer. IFAU planerar att under andra halvåret 2008 redovisa en utvärdering av försöksverksamheten.

Regeringen har därefter förtydligat sin ambition om att kompletterande aktörer ska vara en naturlig del av verksamheten för att bidra till att motverka utanförskapet. Regeringen har därför satt som mål för Arbetsförmedlingen att minst 10 000 personer eller en tredjedel av platserna inom jobb- och utvecklingsgarantin samt jobbgarantin för ungdomar ska upphandlas från kompletterande aktörer.

Arbetsförmedlingen har utifrån regeringens mål gjort flera större upphandlingar under 2008. Upphandlingarna avser verksamheter inom jobb- och utvecklingsgarantin samt jobbgarantin för ungdomar. Upphandlingarna fördröjdes på grund av att ett antal anbudsgivare begärde överprövning.

Tre upphandlingar har gjorts inom jobb- och utvecklingsgarantin. Den första upphandlingen avser i första hand aktiviteter inom jobb- och utvecklingsgarantins första fas där aktiviteterna pågår i högst sex månader för varje deltagare. Aktiviteterna ska vara de som föreskrivs i förordningen (2007:414) om jobb- och utvecklingsgarantin och de ska leda till ett arbete. Den kompletterande aktören och den arbetssökande ska upprätta en individuell handlingsplan. Priser i avtalen som har tecknats med de kompletterande aktörerna ligger i intervallet 13 000 kronor till 29 000 kronor per deltagare. Den andra upphandlingen avser aktiviteter för målgruppen utlandsfödda. Betalningen till de kompletterande aktörerna utgår från en angivet pris på 40 000 kronor per deltagare. Den tredje upphandlingen avser förstärkt jobbcoachning och målgruppen är alla som deltar i jobb- och utvecklingsgaran-

tin. Priset är satt per deltagarvecka och varierar från 670 kronor till 1 325 kronor per deltagare. Samtliga tre upphandlingar omfattar över 11 000 personer i genomsnitt per månad.

Två upphandlingar har också gjorts inom ramen för jobbgarantin för ungdomar; en för de som står långt från arbetsmarknaden (ej avslutad gymnasieutbildning) och en för unga som står nära (som har minst tvåårig gymnasieutbildning). De upphandlade tjänsterna avser t.ex. fördjupad kartläggning, studie- och yrkesvägledning samt jobbsökaraktiviteter med coaching och har en varaktighet för deltagaren på sex månader. De båda upphandlingarna avser 2 000 personer i genomsnitt per månad. För ungdomar som står nära arbetsmarknaden har Arbetsförmedlingen angett ett fast pris på 20 000 kronor per deltagare till den kompletterande aktören. För ungdomar som står långt från arbetsmarknaden har avtal tecknats med en prisbild i intervallet 20 000 till 38 000 kronor per deltagare. Betalningsmodellen är delvis resultatbaserad, dvs. den kompletterande aktören får ersättning delvis utifrån att deltagaren får ett arbete.

Samtliga upphandlingar omfattar drygt 13 000 personer i genomsnitt per månad. Eftersom aktiviteterna påbörjades först vid halvårsskiftet kommer årsgenomsnittet 2008 att bli lägre än denna volym. Den sena starten medför att det är för tidigt att redovisa några resultat och kostnader för de upphandlade tjänsterna. I slutet av augusti var 5 600 personer överförda till kompletterande aktörer inom garantierna. De upphandlade kompletterande aktörerna utför i huvudsak aktiviteter inom jobb- och utvecklingsgarantin samt jobbgarantin för ungdomar. Dessa två garantier kommer att utvärderas av IFAU och därmed kommer också verksamheterna med kompletterande aktörer att utvärderas.

Det är viktigt för regeringen att en mångfald av olika aktörer runtom i hela landet kan engageras. Det finns anledning att utvärdera hur upphandlingen bör utvecklas för att spridas till en större del av landet och för att fler små, kompletterande aktörer ska ha en realistisk möjlighet att medverka.

Regeringen beslutade i januari 2008 om ytterligare ett uppdrag som innefattar kompletterande aktörer och som gäller genomförandet av en försöksverksamhet med alternativa insatser för långtidssjukskrivna. Försöksverksamheten ska omfatta minst 1 500 personer under 2008 och 2009 och bedrivs i Stockholm, Göteborg,

Dalarna och Västerbotten. Kostnaderna för försöksverksamheten uppskattas till drygt 12 miljoner kronor 2008, 49 miljoner kronor 2009 och drygt 8 miljoner kronor 2010. Försöksverksamheten kommer utvärderas av IFAU.

Förändringar i arbetslöshetsförsäkringen

Under 2007 genomfördes omfattande förändringar i arbetslöshetsförsäkringen i syfte att stärka dess roll som omställningsförsäkring och öka individens drivkraft att bryta sin tid i arbetslöshet. De största förändringarna innebär ett skärpt arbetsvillkor, ändrade regler för beräkning av normalarbetstid och dagsförtjänst (vilket innebär att dagpenningens storlek baseras på arbete som utförts under en längre tidsperiod), sänkt ersättningsnivå efter 200 ersättningsdagar, att den förhöjda ersättningen under de första 100 ersättningsdagarna slopades samt att möjligheten att få arbetslöshetsersättning på studerandevillkor och under ferieuppehåll avskaffades. Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) har uppskattat att dessa förändringar gav upphov till besparingar motsvarande drygt 1 300 miljoner kronor under 2007 (IAF 2007:24). Den 1 januari 2007 infördes den förhöjda finansieringsavgiften som innebar att medlemsavgifterna till arbetslöshetskassorna höjdes och relaterades till den utbetalade arbetslöshetsersättningen i respektive kassa.

Den 1 juli 2008 ersattes den förhöjda finansieringsavgiften av arbetslöshetsavgiften för att ytterligare stärka drivkrafterna för en ansvarsfull löneutveckling som inte leder till arbetslöshet samt till att stärka incitamenten för arbetslöshetskassorna att undvika felaktigt utbetalad arbetslöshetsersättning. Arbetslöshetsavgiften motsvarar 33 procent av den inkomstrelaterade arbetslöshetsersättning som kassan har betalat ut under månaden. Arbetslöshetsavgiften innebär att förändringar i utbetalad arbetslöshetsersättning får ett direkt genomslag på den avgift arbetslöshetskassan ska betala till staten och därmed på medlemsavgiften i kassan. Det samlade avgiftsuttaget har minskat och medlemsavgiften har sänkts i majoriteten av arbetslöshetskassorna.

Införandet av ytterligare två karensdagar innebär att arbetslöshetsersättning inte lämnas under de sju första dagarna av en arbetslöshetsperiod. Syftet med att utöka antalet karensdagar är att få människor att undvika korta arbetslöshetsperioder.

Begränsningen i rätten till arbetslöshetsersättning för personer som arbetar deltid innebär att antalet ersättningsdagar, som betalas ut för veckor i vilka personen också har arbetat, är begränsade till maximalt 75 ersättningsdagar. Med de regler som gällde före begränsningen kunde ersättning lämnas under många år. Många människor riskerade därmed att fastna i långvarig arbetslöshet. Dessutom medförde de generösa reglerna risk för överutnyttjande. Tidigare begränsades deltidsutfyllnad med en särskild sexmånadersprövning som innebar att det bara var under vissa förutsättningar som en person kunde få fortsatt deltidsutfyllnad under längre tid än sex månader. Dessutom fanns en begränsning som innebar att den som hade en tillsvidareanställning på deltid inte kunde få fortsatt arbetslöshetsersättning efter att ha gjort slut på en hel ersättningsperiod, även om ett nytt arbetsvillkor var uppfyllt. Eftersom dessa begränsningar hade begränsade effekter togs de bort när den nya deltidsbegränsningen infördes.

Deltidsbegränsningen förväntas leda till att efterfrågan på heltidsanställningar ökar vilket i sin tur sätter press på arbetsgivarna att erbjuda heltidsanställningar i stället för deltidsanställningar. För att förstärka arbetsgivarnas incitament att anställa tidigare deltidsarbetslösa på heltid finns det under 2008 möjlighet för personer som tidigare varit deltidsarbetslösa att få ny-startsjobb.

Mot bakgrund av att ovanstående reformer nyligen trätt i kraft är det ännu för tidigt att bedöma den samlade effekten av dessa förändringar. Regeringen gör dock bedömningen att reformerna har en långsiktigt positiv effekt på sysselsättningen, antalet arbetade timmar och den ekonomiska tillväxten (se avsnitt 1.7.3, volym 1).

Insatser för att förhindra felaktiga utbetalningar

I budgetpropositionen för 2008 (prop. 2007/08:1) redovisade regeringen flera insatser för att minska felaktiga utbetalningar, bl.a. de förändringar som genomförts inom arbetslöshetsförsäkringens område vilka innebär att reglerna har stramats upp och regelverket förtydligats avseende när och hur ersättning ska lämnas vid arbetslöshet.

IAF har i sitt regleringsbrev för 2007 haft i uppdrag att redovisa omfattningen av, orsakerna till samt utvecklingen av felaktiga utbetalningar av arbetslöshetsersättning under 2007. I uppdraget ingick också att göra en bedömning av det mörkertal som kan finnas inom detta område. IAF rapporterade detta uppdrag till regeringen den 18 augusti 2008 och redovisade att återkravsbeloppet för 2007 uppgick till cirka 170 miljoner kronor. Det återkrävda beloppet har minskat under 2007 vilket enligt IAF kan förklaras både av att antalet ersättningstagare och utbetald arbetslöshetsersättning har minskat under perioden. I relation till utbetald ersättning har återkravsbeloppet dock ökat från 55 procent 2005 till 87 procent 2007. Den rimliga förklaringen till detta är, enligt IAF, att arbetslöshetskassorna mot bakgrund av den uppmärksamhet som felaktiga utbetalningar inom välfärdsystemen fått de senaste åren, skärpt sin kontroll och upptäcker fler felaktigheter. De orsaker som IAF nämner som tänkbara förklaringar till felaktiga utbetalningar är bl.a. ett komplext regelverk och felaktigheter i de uppgifter den arbetssökande själv lämnar. IAF delar den bedömning som Delegationen mot felaktiga utbetalningar gjorde i rapporten Vad kostar felet? (rapport 7). Delegationens bedömning är att 2,2 procent av den utbetalade arbetslöshetsersättningen är felaktig.

AMS hade under 2007 i uppdrag att säkerställa en likartad tillämpning av arbetslöshetsförsäkringens regelverk. Uppdraget har bl.a. inneburit att granska arbetsförmedlingarnas handläggning av ärenden i syfte att säkra kvaliteten samt att vidareutbilda personalen i kontrollfunktionen. AMS har återrapporterat att insatser vidtagits för att bygga upp en stödstruktur inom myndigheten för att t.ex. aktivt kunna stödja arbetsförmedlare i deras arbete med frågor relaterade till kontrollfunktionen. Vidare har en särskild ansvarsfunktion för underrättelser inrättats, kompetensutvecklingsinsatser bedrivits samt granskningar av arbetsförmedlingarnas handläggning genomförts. I samband med att den nya myndigheten Arbetsförmedlingen bildades ansåg regeringen att frågan om en väl fungerande kontrollfunktion fortsatt måste prioriteras. En av de förutsättningar som angavs var att den nya myndigheten ska organiseras så att en ökad prioritering av och effektivitet i kontrollfunktionen säkerställs (A2007/6675/A).

Under 2008 har Arbetsförmedlingen som mål att felaktiga utbetalningar inte ska förekomma.

Arbetsförmedlingen har i uppdrag att redovisa och analysera omfattningen av, orsakerna till och utvecklingen av felaktiga utbetalningar. Även åtgärder som myndigheten har planerat och genomfört mot bakgrund av de resultat som Delegationen mot felaktiga utbetalningar redovisat i rapporterna Varför blev det fel? (Rapport 2007:5) respektive Vad kostar felet? (Rapport 2007:7) ska redovisas. I detta arbete har Arbetsförmedlingen i uppdrag att särskilt prioritera åtgärder för att minska de felaktiga utbetalningarna av lönebidrag, anställningsstöd och aktivitetsstöd. Arbetsförmedlingen har återrapporterat uppdraget i ett första steg (A2008/2228/A) och därav framgår att myndigheten har gjort ett antal generella insatser för att förhindra felaktiga utbetalningar, såsom kontroll av arbetsgivare, införandet av rutiner för ökad kvalitetssäkring samt kontroller vid utbetalning såsom införandet av tak för utbetalningsbelopp och periodkontroll mot beslut. När det gäller handläggningen av de olika bidragen anser Arbetsförmedlingen att införandet av jobb- och utvecklingsgarantin samt jobbgarantin för ungdomar medfört förutsättningar för minskning av antalet fel. Ytterligare en insats som bidrar till att felaktiga utbetalningar förhindras är att det i den interna utbildningen för handläggare av lönebidrag ingår utbildning om metoder bl.a. för bedömning av arbetsförmåga. Arbetsförmedlingen konstaterar vidare att de minskade volymerna av anställningsstöd samt den minskade subventionsgraden i förhållande till tidigare gällande regler för anställningsstöd sammantaget medför en minskad risk för fel. Slutredovisning av uppdraget ska ske i årsredovisningen för 2008.

Statskontoret har fått i uppdrag att granska Arbetsförmedlingens arbete med att förhindra felaktiga utbetalningar. Statskontoret ska beskriva hur den interna styrningen och kontrollen vid Arbetsförmedlingen är utformad med avseende på arbetet mot felaktiga utbetalningar, samt hur den samspelar med berörda myndigheter och organisationer. Skillnader i den interna styrningen och kontrollen av olika arbetsmarknadspolitiska insatser ska särskilt uppmärksammas. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 augusti 2009.

Regeringen bedömer att det är av stor vikt att Arbetsförmedlingen arbetar vidare med åtgärder som syftar till att förhindra felaktiga utbetalningar men som även generellt stärker kontrollfunktionen. Regeringen kommer att ge

Arbetsförmedlingen i uppdrag att analysera och utarbeta nya metoder i syfte att öka de arbetslösas sökaktivitet.

Jobb- och utvecklingsgarantin

Den 2 juli 2007 infördes jobb- och utvecklingsgarantin. Syftet med garantin är att erbjuda personer som varit arbetslösa under lång tid individuellt utformade insatser för att de så snabbt som möjligt ska få arbete.

Målgruppen för jobb- och utvecklingsgarantin är framför allt de som förbrukat 300 ersättningsdagar (förälder till barn under 18 år kan under ersättningsdagarna 301 till och med 450 i en ersättningsperiod välja att delta i garantin i en arbetslöshetsersättningsperiod) samt arbetssökande utan arbetslöshetsersättning, som varit sammanhängande arbetslösa eller programdeltagare och anmälda vid Arbetsförmedlingen under minst 18 månader.

Aktiviteterna inom jobb- och utvecklingsgarantin är indelade i tre faser. Den första fasen, som omfattar maximalt 150 ersättningsdagar, inleds med en kartläggning för att analysera vilka aktiviteter den enskilde deltagaren behöver för att stärka sin ställning på arbetsmarknaden. Därefter vidtar individuellt anpassade jobbsökaraktiviteter med coachning eller förberedande insatser. I den andra fasen av jobb- och utvecklingsgarantin som omfattar maximalt 300 ersättningsdagar har deltagarna dessutom möjlighet att få arbetspraktik eller arbetsträning hos arbetsgivare. Vidare finns det möjlighet för deltagare i andra fasen av garantin att anvisas en anställning med särskilt anställningsstöd under ett år. Arbetssökande som efter 450 dagar med aktivitetsstöd inte har fått ett arbete kommer att anvisas en sysselsättning i garantins tredje fas. Denna fas blir aktuell tidigast våren 2009.

Vissa av aktiviteterna i garantin genomförs i Arbetsförmedlingens egen regi, medan andra, efter överenskommelse med Arbetsförmedlingen, kan anordnas av kompletterande aktörer, t.ex. kommuner, andra organisationer och privata företag. De kompletterande aktörernas nytänkande och mångfald kan bidra till att fler deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin snabbare hittar ett arbete. Regeringen har därför gett Arbetsförmedlingen i uppdrag att under 2008 erbjuda en tredjedel av deltagarna i jobb- och utvecklingsgarantin samt jobbgarantin för ungdomar, eller

minst 10 000 personer, upphandlade tjänster eller tjänster som kompletterande aktörer på annat sätt varit ansvariga för eller delaktiga i.

Sedan starten i juli 2007 till juni 2008 har drygt 67 000 personer gått in i jobb- och utvecklingsgarantin. Inflödet till programmet ökade relativt snabbt under de första månaderna efter införandet, därefter blev det en successiv nedgång under andra hälften av 2007. Detta kan förklaras av att många gick över från aktivitetsgarantin. Vid årsskiftet 2007/08 var antalet deltagare knappt 30 000. Antalet deltagare inom jobb- och utvecklingsgarantin har ökat stadigt under första halvåret 2008. I slutet av juni 2008 deltog drygt 40 000 personer i jobb- och utvecklingsgarantin.

Deltagarna i garantin har ofta en lång arbetslöshetshistoria. Bland dem som deltog i programmet i juni hade 57 procent varit inskrivna vid Arbetsförmedlingen i mer än fyra år och 43 procent i mer än två år under den senaste sexårsperioden. De långa inskrivningstiderna tyder på att deltagarna i stor utsträckning har gått runt mellan arbetslöshet, deltagande i arbetsmarknadspolitiska program och arbete eller tidvis stått utanför arbetskraften.

Av samtliga deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin uppgår andelen med en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga till 31 procent. Bland alla kvarstående arbetssökande – arbetslösa och i program med aktivitetsstöd – utgör personer med en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga 20 procent. En faktor som bidrar till den höga andelen personer med funktionsnedsättning i jobb- och utvecklingsgarantin är deras relativt sett långa inskrivningstider på Arbetsförmedlingen.

Av deltagarna var nära hälften 50 år eller äldre. Andelen utrikes födda uppgår till 28 procent, vilket är något lägre än bland alla arbetslösa eller i program med aktivitetsstöd där 31 procent är utrikes födda. Andelen kvinnor respektive män är jämnt fördelat.

Sedan starten i juli 2007 till juni 2008 har drygt 24 000 personer lämnat jobb- och utvecklingsgarantin. Cirka två tredjedelar av dem som lämnat garantin har fått arbete eller påbörjat annan utbildning än arbetsmarknadsutbildning. Av dessa har drygt 25 procent fått arbete utan stöd och 10 procent har fått nystartsjobb. Andelen som fått arbete med stöd var något högre (knappt 27 procent) än andelen som fått arbete utan stöd. Resultatet varierar betydligt mellan

olika grupper. Ett något lägre resultat än genomsnittligt noteras för de deltagare som har kortast utbildning och/eller har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Deltagare som är äldre än 55 år har betydligt lägre övergång till arbete än yngre deltagare.

Hittills har aktiviteterna inom jobb- och utvecklingsgarantin i hög grad bedrivits i Arbetsförmedlingens egen regi, vilket har medfört relativt låga utgifter för insatsen. Utgifterna kommer sannolikt att bli högre framöver när tjänster från kompletterande aktörer nyttjas i större utsträckning och flera personer kommer ut i arbetspraktik och arbetsträning hos arbetsgivare samt tredje fasen där den som anordnar sysselsättning till deltagarna ska kunna få ekonomiskt stöd. Utgifterna för aktivitetsstöd avseende deltagarna i jobb- och utvecklingsgarantin uppgick till knappt 2,2 miljarder kronor under första halvåret 2008. Antalet deltagare i genomsnitt per månad var cirka 36 000 personer.

För att få en uppfattning om hur jobb- och utvecklingsgarantin kommit igång har dåvarande AMS genomfört en enkätuppföljning som redovisas i Arbetsmarknadsverkets årsredovisning för 2007. Enkätsvaren tyder på att arbetsförmedlarna uppfattar jobb- och utvecklingsgarantin som en positiv nystart för såväl deltagarna som arbetsförmedlarna.

Som en följd av införandet av jobb- och utvecklingsgarantin ökade regeringen resurserna för bl.a. lönebidrag samt utvecklings- och trygghetsanställningar för åren 2007–2010 med nära en miljard kronor. Regeringen anser att det är viktigt att Arbetsförmedlingen prioriterar personer i jobb- och utvecklingsgarantin som har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga till de särskilda insatser som finns för denna grupp.

Regeringen har också beslutat om en ändring i förordningen (2007:1364) om Arbetsförmedlingens samarbete med kommuner om arbetsmarknadspolitiska program i syfte att förtydliga att Arbetsförmedlingen kan samverka med kommunerna avseende arbetsmarknadspolitiska program i de fall Arbetsförmedlingen inte själv anordnar dessa i egen regi eller upphandlar tjänsterna enligt lagen (1992:1528) om offentlig upphandling. Regeringen bedömer att kommunernas medverkan kommer att påverka aktiviteterna inom jobb- och utvecklingsgarantin så att antalet deltagare som kommer ut på praktik, arbetsträning och förstärkt arbetsträning ökar framöver.

Det är dock ännu för tidigt att dra några slutsatser om hur jobb- och utvecklingsgarantin fungerar, eftersom den endast har funnits i drygt ett år. Regeringen avser att noga följa utvecklingen och vill betona att det är viktigt att Arbetsförmedlingen förbättrar kvaliteten i sina avrapporteringar till regeringen och säkerställer en implementering i enlighet med regeringens intentioner. IFAU har också initierat en studie där målet bl.a. är att studera genomförandet av programmet samt dess arbetsmarknadseffekter.

Jobbgarantin för ungdomar

Jobbgarantin för ungdomar infördes den 3 december 2007 och ersatte kommunala ungdomsprogram samt ungdomsgarantin. Jobbgarantin omfattar ungdomar mellan 16 och 24 år som har varit inskrivna som arbetssökande vid Arbetsförmedlingen under en period om tre sammanhängande månader. Även deltidsarbetslösa och timanställda ungdomar med arbetslöshetsersättning omfattas. Syftet med jobbgarantin är att arbetslösa ungdomar så snabbt som möjligt ska få arbete motsvarande hela deras arbetsutbud, alternativt påbörja eller återgå till en utbildning inom det reguljära utbildningssystemet.

I jobbgarantin erbjuds ungdomar i första hand intensifierat stöd med fördjupad kartläggning, studie- och yrkesvägledning samt jobbsökaraktiviteter med coaching. Efter en inledande period kan matchningsinsatserna förstärkas med insatser som praktik eller kortare utbildning. Jobbsökaraktiviteter ska under arbetspraktik och utbildning motsvara minst fyra timmar per vecka och regelbundet redovisas till och följas upp av coachen. Kompletterande aktörer till Arbetsförmedlingen förbättrar möjligheten för varje individ att få rätt stöd. Regeringen har därför givit Arbetsförmedlingen i uppdrag att erbjuda minst en tredjedel av platserna inom jobb- och utvecklingsgarantin samt jobbgarantin för ungdomar, eller minst 10 000 personer, från kompletterande aktörer.

Ungdomar som uppfyller villkoren för arbetslöshetsersättning får aktivitetsstöd när de deltar i jobbgarantin för ungdomar. Aktivitetsstödet sänks från 80 till 70 procent av den tidigare dagsförtjänsten efter 100 ersättningsdagar. Efter ytterligare 100 ersättningsdagar sker en sänkning till 65 procent, vilket sedan utgör ersättningsnivån under den resterande tiden i jobbgarantin.

Deltagare i jobbgarantin mellan 18 och 24 år som inte är berättigade till arbetslöshetsersättning får utvecklingsersättning i nivå med ersättningen i studiestödssystemet.

Antalet deltagare i jobbgarantin har ökat stadigt sedan starten i december 2007, men volymen hittills i år är lägre än beräknat i budgetpropositionen för 2008. Under perioden december 2007 till och med juni 2008 har drygt 17 000 personer påbörjat jobbgarantin för ungdomar. Av dessa har drygt 7 000 personer lämnat garantin, varav cirka 5 000 personer för ett arbete. Arbete utan stöd utgör merparten av jobben. Relativt få har hittills lämnat insatsen för studier. Den 30 juni i år var cirka 10 300 personer inskrivna i jobbgarantin för ungdomar. Av dessa är 54 procent män och 46 procent kvinnor. Trots att andelen kvinnor är lägre än andelen män är könsfördelningen jämnare än bland arbetslösa ungdomar som är inskrivna vid Arbetsförmedlingen men inte deltar i något program (där är 43 procent kvinnor). Cirka 17 procent av deltagarna är utrikes födda, vilket motsvarar andelen utrikes födda bland ungdomarna inskrivna som arbetslösa vid Arbetsförmedlingen men som inte deltar i något program. Nästan 60 procent av ungdomarna i garantin är 20–22 år. Knappt 24 procent saknar avslutad gymnasieutbildning, vilket är en något mindre andel än för arbetslösa ungdomar inskrivna vid Arbetsförmedlingen men som inte deltar i något program.

Knappt hälften av deltagarna den 30 juni hade varit inskrivna hos Arbetsförmedlingen i ett halvår eller mindre när anvisningen till jobbgarantin gjordes. Drygt hälften av deltagarna i juni hade varit inskrivna i jobbgarantin i två månader eller mer. De vanligaste aktiviteterna inom garantin är jobbsökaraktivitet med coaching (55 procent), fördjupad kartläggning (16 procent) och arbetspraktik samt utbildning (tillsammans 12 procent).

Hittills har aktiviteterna inom jobbgarantin i hög grad bedrivits i Arbetsförmedlingens egen regi, vilket har medfört relativt låga utgifter för insatsen. Utgifterna kommer sannolikt att bli högre framöver när tjänsterna från kompletterande aktörer utnyttjas i större utsträckning.

Utgifterna för aktivitetsstöd och utvecklingsersättning avseende deltagare i jobbgarantin uppgick till cirka 130 miljoner kronor under första halvåret 2008. Antalet deltagare i genomsnitt per månad var 7 500 personer.

Det är ännu för tidigt att bedöma resultatet av jobbgarantin för ungdomar. Regeringen avser att noga följa utvecklingen. IFAU har för avsikt att utvärdera insatsen. Införandet av jobbgarantin utgör en del av regeringens satsning för att bekämpa ungdomsarbetslösheten. Flera andra åtgärder har också vidtagits. Dit hör nedsättningen av socialavgifter för ungdomar som har fyllt 18 men inte 25 år, som började gälla från och med den 1 juli 2007. Ungdomar mellan 20 och 24 år kan dessutom kvalificera sig till nystartsjobb redan efter sex månaders arbetslöshet, i stället för efter ett år vilket gäller för vuxna. Eftersom arbetslösheten bland unga fortfarande är alltför hög, anser regeringen att det finns skäl att ytterligare stimulera efterfrågan på yngre arbetskraft och därmed underlätta för fler unga att komma in på arbetsmarknaden. Regeringen kommer därför under hösten att föreslå en kraftfullare nedsättning av socialavgifterna för alla under 26 år från och med 2009.

Nystartsjobb

Nystartsjobben infördes den 1 januari 2007 för privata arbetsgivare och offentliga arbetsgivare som bedriver affärsverksamhet. Från den 1 januari 2008 omfattas samtliga arbetsgivare. Nystartsjobb syftar till att göra det lättare för personer med svag förankring på arbetsmarknaden att få ett arbete. En arbetsgivare som anställer en person som stått utanför arbetsmarknaden en viss tid har rätt till ett ekonomiskt stöd som vanligen motsvarar arbetsgivaravgiften. Den 1 januari 2008 infördes särskilt nystartsjobb vilket innebär att arbetsgivaren får ett högre ekonomiskt stöd vid anställning av personer som har sjukpenning, rehabiliteringspenning eller sjuk- och aktivitetsersättning sedan minst ett år på heltid. Under 2008 infördes även ett tillfälligt stöd i form av nystartsjobb för personer som är deltidsarbetslösa sedan minst två år. Nystartsjobben omfattar dessutom asylsökande som beviljats uppehållstillstånd, kvotflyktingar samt dessa gruppers anhöriga under de tre första åren efter det att uppehållstillstånd har beviljats. Nystartsjobben kan kombineras med andra efterfrågestimulanser såsom nedsättningen av socialavgifter för ungdomar.

Under 2007 hade i genomsnitt 8 600 personer per månad ett nystartsjobb. Första halvåret 2008 hade i genomsnitt 15 000 personer per månad ett

nystartsjobb, varav 310 personer hade ett särskilt nystartsjobb och 80 personer ett nystartsjobb för deltidsarbetslösa. Under samma period återfanns i genomsnitt 870 nystartsjobb per månad inom offentlig sektor.

Skatteutgifterna för nystartsjobb uppgick under 2007 till 365 miljoner kronor. Under första halvåret 2008 uppgick skatteutgifterna för nystartsjobben till drygt 407 miljoner kronor.

Nystartsjobben har en bred målgrupp. Knappt en tredjedel av personerna med nystartsjobb har kvalificerat sig genom annat än arbetslöshet. I första hand har de kvalificerat sig genom en kombination av arbetslöshet och sjukskrivning, i andra hand genom jobb- och utvecklingsgarantin och i tredje hand genom att vara nyanländ invandrare eller anhörig till dessa.

Tabell 3.2. Kvalificeringsgrunder för personer som hade nystartsjobb den 30 juni 2008

Kvalificeringsorsak	Antal	Andel %
Arbetslöshet	11 681	69,0
Arbetslöshet och sjukskrivning ¹	1 155	6,8
Jobb- och utvecklingsgarantin	1 092	6,5
Nyanländ invandrare/anhörig	1 028	6,1
Uppgift saknas	628	3,7
Arbetslöshet och skyddat arbete vid Samhall	410	2,4
Övriga kombinationer	291	1,7
Sjukskrivning ¹	266	1,6
Skyddat arbete vid Samhall	217	1,3
Deltidsarbetslöshet	152	0,9
Totalt	16 920	100

¹ Med det avses personer som fått sjukpenning, rehabiliteringspenning eller sjuk- och aktivitetsersättning

Den genomsnittliga inskrivningstiden hos Arbetsförmedlingen uppgick i slutet av juni 2008 till mer än tre år (40 månader) bland personer som hade ett nystartsjobb. Över 18 procent av nystartsjobben har gått till personer som varit inskrivna hos Arbetsförmedlingen i mer än fem år. En tredjedel av de personer som fått ett nystartsjobb var utrikes födda, drygt 16 procent hade en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och 7 procent var under 25 år.

I januari 2008 utvidgades nystartsjobb till att inkludera samtliga arbetsgivare i offentlig sektor. Ett syfte med detta var att öka kvinnornas andel av nystartsjobben. I dag är kvinnornas andel av nystartsjobben fortfarande lägre än männens, men andelen ökar något och uppgick i slutet av

juni 2008 till 36 procent. Inom offentlig sektor utgjorde kvinnornas andel hälften av samtliga nystartsjobb.

Från starten 2007 och fram till slutet av juni 2008 har knappt 12 000 personer lämnat ett nystartsjobb. Närmare en tredjedel har direkt efter avslutat nystartsjobb fått ett arbete utan stöd medan hälften har återgått till arbetslöshet. Övriga har bl.a. gått in i jobb- och utvecklingsgarantin eller avaktualiserats från Arbetsförmedlingen av andra orsaker.

Nystartsjobben riktar sig till dem som varit utanför arbetsmarknaden och insatsen har i relativt hög grad träffat personer med lång inskrivningstid hos Arbetsförmedlingen. Fortfarande är dock andelen kvinnor med nystartsjobb för låg. Nystartsjobben förväntas öka både 2008 och 2009 till i genomsnitt 17 000 respektive 22 000 personer i månaden, delvis till följd av att alla offentliga arbetsgivare numera inkluderas. Samtidigt bedöms konjunkturavmattningen begränsa ökningen av nystartsjobb.

Eftersom nystartsjobb inte har funnits särskilt länge är det för tidigt att utvärdera de långsiktiga effekterna för de arbetssökande. IFAU skriver i sin rapport Arbetsförmedlingens arbete med nystartsjobben (IFAU 2008:9) att undanträngning av arbeten utan stöd är ett potentiellt problem. Vidare framgår det i rapporten att många arbetsförmedlare upplever att det är svårt att veta hur mycket en arbetssökande får arbeta utan att förlora rätten till nystartsjobb. Som nämnts tidigare under avsnitt 2.7, avser regeringen att se över regelverket inom detta område. En annan observation som IFAU gör är att det inte verkar finnas en gemensam strategi på Arbetsförmedlingen för hur arbetsförmedlingskontoren ska arbeta med nystartsjobb, till exempel vad gäller marknadsföring av nystartsjobb gentemot arbetsgivare. Eftersom stödet riktar sig till personer med svag förankring på arbetsmarknaden förutsätter regeringen att Arbetsförmedlingen i högre grad använder nystartsjobb som ett aktivt verktyg i förmedlingens matchningsarbete.

Personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga

Inom arbetsmarknadsområdet finns de särskilda insatserna lönebidrag, utvecklingsanställning, trygghetsanställning, skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare (OSA) och skyddad anställning

hos Samhall AB m.m. som är riktade till personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Syftet med dessa insatser är att minska arbetslösheten, öka den produktiva sysselsättningen och möjliggöra övergångar till arbete utan stöd. De totala kostnaderna för de särskilda insatserna var cirka 14 miljarder kronor under 2007, vilket är 2,3 miljarder kronor högre än 2006.

Arbetsförmedlingen har tillsammans med 13 andra myndigheter utsetts till sektorsmyndighet med särskilt ansvar för att nationella mål för handikappolitiken ska uppnås. Arbetsförmedlingen har på förra regeringens uppdrag formulerat ett antal etappmål, som bör vara uppfyllda till 2010. Etappmålen är inriktade på att öka sysselsättningsgraden, minska antalet långtidsinskrivna, öka arbetsgivarnas vilja att anställa, öka antalet i förberedande utbildning och i arbetsmarknadsutbildning samt anpassa arbetsplatserna. Regeringen kan konstatera att hittills har inget av etappmålen helt uppnåtts.

Statskontoret har utvärderat de tre nya insatserna fördjupad kartläggning och vägledning, utvecklingsanställning samt trygghetsanställning. De nya insatserna för funktionshindrade inom arbetsmarknadspolitiken – en utvärdering av tre-stegsmodellen. (2008:9). Utvärderingen visar att fördjupad kartläggning och vägledning bara används i begränsad utsträckning, att utvecklingsanställningar ger goda resultat samt att trygghetsanställningar har blivit ett viktigt komplement till skyddat arbete vid Samhall AB. När det gäller skyddat arbete vid Samhall AB och trygghetsanställningar är det regeringens mål att minst 40 procent av rekryteringsgarna ska vara personer med psykisk, intellektuell eller fler än en funktionsnedsättning. Utvärderingen visar att 53 procent av dem som fick trygghetsanställning under 2006–2007 tillhörde de prioriterade grupperna. Motsvarande andel när det gäller skyddat arbete vid Samhall AB är endast 28 procent, vilket kan jämföras med de 51 respektive 44 procent som Samhall AB redovisar i sin årsredovisning för 2007. Utvärderingen visar att Arbetsförmedlingens uppgifter, som Samhall AB baserat sin redovisning på, inte varit korrekta. Därmed har regeringens mål om minst 40 procent inte uppnåtts.

Riksrevisionen har granskat statens stöd till personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga (se avsnitt 2.6).

Tabell 3.3 Särskilda insatser för sökande med funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga

	2005	2006	2007
<i>Genomsnittligt antal anställda</i>			
Lönebidrag	56 440	58 714	58 907
OSA	5 401	5 123	4 944
Utvecklingsanställning	–	552	2 490
Trygghetsanställning	–	205	2 498
Totalt	61 841	64 594	68 839
<i>Genomsnittlig bidragsnivå, procent</i>			
Lönebidrag	63,8	63,2	61,9
<i>Övergång till arbete utan stöd, procent</i>			
Lönebidrag	0,43	0,46	0,55
OSA	0,13	0,20	0,25
Utvecklingsanställning	–	0,49	0,83

Källa: Arbetsförmedlingen.

Lönebidrag, skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare (OSA) samt utvecklings- och trygghetsanställning sysselsatte tillsammans i genomsnitt 68 800 personer per månad under 2007. Det är 5 000 fler än föregående år. Vid utgången av 2007 var 19 000 anställda i skyddat arbete hos Samhall AB. Kvinnornas andel var 46 procent och männens 54 procent. Det är en minskning med 1 900 personer jämfört med 2006.

Arbetsförmedlingen hade under 2007 i uppdrag att öka andelen övergångar från lönebidrag till osubventionerat arbete. I jämförelse med föregående år har det skett en ökning, men den är marginell. I genomsnitt fick 338 personer per månad arbete utan stöd. Av dessa var 32 procent kvinnor.

Enligt Arbetsförmedlingens återrapportering i augusti 2008 Felaktiga utbetalningar har flera insatser för att säkerställa att lönebidrag handläggs på ett enhetligt och rättsäkert sätt vidtagits. Handläggargstödet har uppdaterats och förtydligats samt metoder har utvecklats för att fastställa lönebidragets storlek, med hänsyn till graden av nedsättning i arbetsförmågan hos arbetstagaren.

Under 2007 fanns 52 procent av alla anställda med lönebidrag hos enskilda företag, vilket är 2 procent mindre än under 2006. Allmännyttiga organisationers andel har ökat med 0,3 procent till 18,3 procent, vilket är i linje med att dessa arbetsgivare ska ha del i ett ökat anslag till lönebidrag. Den genomsnittliga bidragsnivån i an-

ställningar med lönebidrag var 62 procent, vilket var drygt 1 procent lägre än under 2006. Därmed har målet på högst 63 procent i genomsnittlig bidragsnivå för lönebidrag uppfyllts.

Förutom lönesubventioner utgörs stödformerna av stöd till hjälpmedel och stöd till personligt biträde. Dessutom finns särskilt stöd till start av näringsverksamhet och särskilt introduktions- och uppföljningsstöd (SIUS). Totalt har 12 800 fått del av dessa stöd, vilket är en ökning med 2,5 procent jämfört med föregående år. Kvinnors andel av stöden var drygt 45 procent och männens 55 procent. Kostnaderna för stöden uppgick för 2007 till drygt 42 miljoner kronor, vilket är en ökning med 20,9 miljoner kronor eller fem procent jämfört med 2006.

Ett av regeringens mål för Samhall AB har under 2007 varit att erbjuda arbetstillfällen motsvarande 24 miljoner arbetstimmar för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Det innebär att målet har sänkts med 400 000 timmar jämfört med 2006. Detta mål har uppfyllts då antalet arbetstimmar för 2007 var 24,4 miljoner. Ett annat mål är att andelen övergångar från Samhall AB till annat arbete under året ska motsvara minst 5 procent brutto av de anställda. Under 2007 var andelen övergångar 5,3 procent, vilket motsvarar drygt 1 000 personer. Antalsmässigt är detta marginellt lägre än 2006. Övergångarna har till drygt 70 procent skett till anställningar med lönebidrag. Dessa personer har rätt att återanställas på Samhall AB inom 12 månader, vilket cirka 380 personer blev under 2007.

Den statliga merkostnadsersättningen till Samhall AB för 2007 uppgick till drygt 4 148 miljoner kronor jämfört med 4 186 miljoner kronor under 2006. Bolaget uppnådde ett positivt ekonomiskt resultat motsvarande 90 miljoner kronor för 2007 jämfört med 96 miljoner kronor under 2006.

För att få fler personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga i arbete har regeringen kraftigt ökat resurserna till lönebidrag och Samhall AB. Under mandatperioden satsar regeringen närmare 1 000 miljoner kronor extra på Samhall och lönebidrag. För 2008 är tillskottet 558 miljoner kronor, vilket motsvarar drygt 2 000 lönebidragsplatser och cirka 1 000 platser i Samhall AB. För 2009 är tillskottet 768 miljoner kronor och för 2010 är tillskottet 947 miljoner kronor.

Regeringen anser att det finns anledning för Arbetsförmedlingen, som ett led i sitt sektorsansvar för handikappolitiken, att utöka arbetet med att få fler personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga i arbete. Regeringen utgår från att Arbetsförmedlingen ser över de etappmål som har satts och att dessa anpassas till den nya mål- och myndighetsstrukturen.

Regeringen bedömer att det finns potential att öka antalet övergångar till osubventionerat arbete och förutsätter att Arbetsförmedlingen intensifierar arbetet med att öka antalet övergångar. Vidare avser regeringen att inom Regeringskansliet göra en översyn av de särskilda insatserna för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga med syfte att effektivisera insatserna så att fler ska kunna ta del av insatserna.

Regeringen ser vidare mycket allvarligt på Statskontorets uppgifter om att hittillsvarande redovisning av andelen prioriterade grupper hos Samhall varit felaktig. Regeringen utgår ifrån att Arbetsförmedlingen snarast säkerställer att andelen som tillhör de prioriterade grupperna av funktionshindrade vid Samhall AB mäts korrekt, dvs. utifrån vad som finns registrerat i Arbetsförmedlingens datasystem, och att regeringens mål om att minst 40 procent av rekryteringarna ska ske från de prioriterade grupper snarast uppnås.

Insatser för ökad integration

De insatser som sker inom arbetsmarknadspolitiken för att främja integrationen på arbetsmarknaden för utrikes födda ska bidra till att minska utanförskapet och öka sysselsättningen. De övergripande målen för integrationspolitiken ska beaktas.

Fortfarande uppvisar utrikes födda lägre sysselsättningsgrad, högre arbetslöshet och en större andel utanför arbetskraften än inrikes födda.

Av den totala sysselsättningsökning som har skett mellan 2006 och 2007 svarar utrikes födda, 15–74 år, för drygt en tredjedel. Sysselsättningen ökade ungefär lika mycket bland kvinnor som bland män i denna grupp. Skillnaderna i såväl sysselsättning som arbetslöshet mellan inrikes och utrikes födda – som är större för kvinnor än för män – kvarstår emellertid. Arbetslösheten var 2007 mer än dubbelt så hög för utrikes (11,9

procent) som för inrikes (5,5 procent) födda. Någon större förändring i skillnaden mellan grupperna har inte skett under våren 2008.

De generella åtgärderna ska vara utgångspunkten för Arbetsförmedlingens insatser för att förbättra situationen för utrikes födda på arbetsmarknaden. Säråtgärder är motiverade endast för nyanlända invandrare, då deras behov oftast skiljer sig från andra arbetssökandes, framför allt vad gäller kunskaper i svenska, kontaktnät och erfarenheter från svensk arbetsmarknad. Åtgärder som riktas mot nyanlända utrikes födda bör vara tydligt fokuserade på en snabb arbetsmarknadsetablering och ersättningsystemen till både anordnare och deltagare i åtgärderna ska vara utformade så att de ger tydliga incitament till en snabb övergång till reguljär sysselsättning.

I det integrationspaket som regeringen presenterade i den ekonomiska vårpropositionen för 2007 underströks bl.a. vikten av att nyanlända invandrare tidigt måste erbjudas insatser inom arbetsmarknadspolitiken, att arbetslivsinriktade insatser sker parallellt med svenskundervisning samt att de invandrades kunskaper och erfarenheter bättre ska tas till vara. Dessa utgångspunkter har varit styrande när det gäller utformningen av de s.k. instegsjobben som infördes den 1 juli 2007 och som vänder sig till nyanlända invandrare och deras anhöriga. Genom instegsjobben stärks incitamenten för arbetsgivare att anställa, för kommuner att tidigt erbjuda effektiv svenskundervisning för invandrare (sfi) och för individen att parallellt med sfi-studierna söka sig ut på arbetsmarknaden.

Mot bakgrund av den svaga utvecklingen av volymerna i instegsjobb – i slutet av 2007 deltog bara 375 personer – beslutade regeringen i april 2008 att genomföra vissa förändringar i regelverket, vilka trädde i kraft den 1 juni 2008. Ändringarna innebär att den s.k. ramtid inom vilken instegsjobb kan beviljas förlängdes från 18 till 36 månader efter beviljat uppehållstillstånd. Vidare förlängdes den tid under vilken stöd kan lämnas från högst 18 till högst 24 månader. Samtidigt höjdes ersättningsnivån till offentliga arbetsgivare till samma nivå som gäller för privata, dvs. 75 procent av lönekostnaden, dock högst 750 kronor per dag. Kravet på att arbetsgivaren, innan anvisning sker, ska ha redovisat en plan till Arbetsförmedlingen för hur handledningen ska bedrivas togs också bort, även om kravet på handledning kvarstår.

Sedan förändringarna infördes den 1 juni har t.o.m. juli antalet personer som fått instegsjobb stigit med nästan 70 procent, till närmare 1 300 personer. Av Arbetsförmedlingens avrapportering till regeringen i augusti 2008, enligt ett uppdrag i regleringsbrevet, framgår att målgruppen för instegsjobben kan uppskattas till 25 500 personer. I rapporten redovisas också en uppföljning av de personer som lämnat instegsjobben. Denna visar att närmare hälften fått fortsatt arbete 90 dagar efter att instegsjobbet avslutats. I rapporten konstateras vidare att stor obalans råder mellan könen, men att en jämnare könsfördelning bör kunna uppnås i och med att ersättningen höjts inom den offentliga sektorn, där många kvinnor är sysselsatta. Kvinnorna utgjorde i början av augusti enbart 29 procent av samtliga som fått instegsjobb. De branscher där flest anställningar kommit till stånd är hotell- och restaurangnäring, transport- och tillverkning, företagstjänster (främst städbranschen), detaljhandel samt byggverksamhet. Inom dessa branscher återfinns 64 procent av instegsjobben.

Arbetsförmedlingen menar att instegsjobbets begränsade volym bl.a. kan bero på att små kommuner har haft svårt att leva upp till den flexibilitet som krävs av uppläggnings- och sfi, då denna ska kunna kombineras med arbete. Ytterligare ett hinder som lyfts fram är målgruppens bristande kunskaper i svenska. Nyanlända med kort vistelsetid kan därmed bli hänvisade till enklare arbete eller anställningar hos landsmän, som inte är i nivå med deras yrkeskvalifikationer, eftersom kraven på svensk kunskaper där är lägre. I större kommuner och i kommuner som organiserar sin sfi-undervisning i interkommunal samverkan kan en utveckling mot alltmer flexibla modeller märkas. Arbetsförmedlingen anser att detta kommer att leda till att allt fler nyanlända med kort vistelsetid i landet kommer att kunna anställas med hjälp av instegsjobb.

En återslaggning av arbetet med att förbättra utrikes föddas etablering på arbetsmarknaden lämnades av Arbetsförmedlingen till regeringen i augusti 2008. I rapporten redovisas att andelen utrikes födda av samtliga inskrivna hos Arbetsförmedlingen sedan början av 2006 har ökat från drygt 20 procent till nästan 28 procent. En stor del av de inskrivna utrikes födda har endast förgymnasial utbildning. Antalet inskrivna nyanlända invandrare har likaså ökat och uppgick i juli 2008 till 25 000 personer. Av dessa skrevs över 70 procent in under det första året

efter erhållet uppehållstillstånd. Av rapporten framgår vidare att allt fler nyanlända arbetsökande får arbete, deltar i arbetsmarknadsutbildning, startar eget eller går till en reguljär utbildning. Det är bättre resultat för män än för kvinnor. Enligt Arbetsförmedlingen har samverkan med kommunerna utvecklats och sfi har fått en allt viktigare roll. Ett förberedelsearbete inför upphandling av tjänster från kompletterande aktörer med inriktning på nyanlända invandrare uppges pågå.

Arbetsplatsintroduktion, som syftar till att kompensera för den arbetssökandes bristande kontakter och nätverk i Sverige, erbjöds under 2007 cirka 3 900 personer, vilket är en minskning med 570 personer jämfört med 2006. Av deltagarna var 42 procent kvinnor och 58 procent män. Andelen som hade arbete 90 dagar efter avslutad insats uppgick till 71 procent för kvinnor och 73 procent för män, vilket är oförändrat jämfört med 2006.

För att säkerställa att nyanlända invandrare tidigt erbjuds en bedömning av tidigare yrkeserfarenheter gjordes fr.o.m. den 1 juli 2007 en förstärkning av dåvarande AMS resurser för detta ändamål. Dåvarande AMS fick också i uppdrag att medverka i urvalet av deltagare till en pilotverksamhet med validering av utländsk kompetens enligt branschmodeller som Valideringsdelegationen svarade för. Det sistnämnda uppdraget redovisades från Myndigheten för skolutveckling till regeringen i mars 2008.

En förutsättning för Arbetsförmedlingens arbete med nyanlända invandrare är en väl fungerande samverkan med kommunerna, andra berörda myndigheter och organisationer. Den försöksverksamhet för vissa nyanlända invandrare (FNI), som sedan den 1 juli 2006 pågår i tre län med Arbetsförmedlingen som sammanhållande myndighet, avslutades i juni 2008. Syftet med försöksverksamheten var att pröva nya arbetsformer för att tidigt ta till vara det yrkeskunnande, de erfarenheter från arbetslivet och den utbildning de nyanlända invandrarna har för att förkorta tiden fram till inträdet på den svenska arbetsmarknaden. Insatser, under längst ett år, har i samråd med kommunen erbjudits nyanlända invandrare i yrkesverksam ålder som inom rimlig tid kan bedömas få ett arbete.

Enligt uppdraget skulle försöksverksamheten omfatta 800 deltagare under 2006 och därefter 2 000 deltagare i månadsgenomsnitt. För 2007

har högst 75 miljoner kronor avsatts för försöksverksamheten.

I den uppföljning av försöksverksamheten som Arbetsförmedlingen redovisade till regeringen i augusti 2008 framgår att drygt 3 000 personer anvisats till försöksverksamheten. Målet 2 000 personer per månad uppnåddes i december 2007 varefter antalet kvarstående vid månadens slut successivt minskat fram till försöksverksamhetens upphörande. Arbetsförmedlingens eget mål var att minst 50 procent av deltagarna skulle påbörja ett arbete eller en utbildning senast inom 15 månader efter registrering i försöksverksamheten. Vid uppföljning i juni 2008 av de drygt 2 000 personer som passerat 15 månader efter anvisning, var resultatet 55 procent (61 procent för män och 40 procent för kvinnor).

Verksamheten utvärderas av Stockholms universitet. En första delrapport (Nekby och Andersson, 2008) redovisades i februari 2008. Resultaten visar att deltagande i FNI har en liten men positiv effekt av på sannolikheten att få ett osubventionerat eller subventionerat arbete samt en större positiv effekt på sannolikheten att delta i en arbetsmarknadsutbildning i jämförelse med deltagande i ordinarie verksamhet. Inga skillnader framkommer i sannolikheten att påbörja en reguljär utbildning. En större positiv effekt av deltagande i FNI på osubventionerat arbete noteras när utvärderingen baseras enbart på personer som haft möjlighet att delta under minst ett år.

En andra delrapport ska presenteras den 31 januari 2009 och en slutrapport senast den 1 juni samma år.

Regeringen bedömer att fortsatta och intensifierade insatser från Arbetsförmedlingen är nödvändiga för att underlätta invandras etablering på arbetsmarknaden. Egen försörjning genom arbete är en mycket viktig, om än inte tillräcklig, förutsättning för integration.

Att stärka utrikes föddas ställning på arbetsmarknaden är en prioriterad uppgift för regeringen. Regeringens samlade strategi för integration presenteras i en skrivelse i anslutning till denna budgetproposition. Huvudinriktningen är ökat utbud och ökad efterfrågan på arbetskraft under resten av mandatperioden. Inom arbetsmarknadspolitiken föreslås en försöksverksamhet med etableringssamtal för nyanlända invandrare (se avsnitt 2.7).

Med tidiga insatser så snabbt som möjligt efter att uppehållstillstånd beviljats kan arbetslösheten förkortas. Det arbetssätt och de samarbetsformer som prövats i den nyligen avslutade försöksverksamheten för nyanlända invandrare tyder på att tidiga insatser och fungerande samverkan ger resultat. Förtydligandet i förordningen (2007:1030) med instruktion för Arbetsförmedlingen av Arbetsförmedlingens ansvar för att insatser som främjar en snabb etablering på arbetsmarknaden erbjuds nyanlända invandrare, är ett uttryck för den betydelse regeringen tillmäter tidiga insatser.

Samverkan mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan

Den enskilt största målgruppen för samverkan är arbetslösa sjukskrivna och dessa insatser bedrivs främst inom ramen för den nationella handlingsplanen mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Denna verksamhet omfattar även personer med sjuk- eller aktivitetsersättning och sjukskrivna anställda som behöver byta anställning på grund av ohälsa. Under 2007 omfattades cirka 12 000 personer av denna samverkan och i genomsnitt går 38 procent av deltagarna till arbete eller utbildning, vilket är en ökning med två procentenheter jämfört med 2006. Andelen med nedsatt arbetsförmåga på grund av ett funktionshinder uppgick till 66 procent. Lönebidrag har därmed varit ett viktigt instrument för Arbetsförmedlingen. Resultaten för första halvåret 2008 visar på oförändrat resultat. Antalet personer som omfattas av handlingsplanssamverkan beräknas öka under 2008 med cirka 3 000 till 15 000 personer jämfört med 2007.

Arbetsförmedlingens insatser finansieras via de fem procent av det under utgiftsområde 10 *Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp* anvisade anslaget *Sjukpenning och rehabilitering m.m.*, som kan användas för insatser i samverkan. Arbetsförmedlingens kostnader för verksamheten uppgick under 2007 till 460,7 miljoner kronor. Kostnaderna utgjordes till 54 procent av förvaltningskostnader. Det handlar om en personalintensiv verksamhet med omkring 30 arbetssökande per handläggare.

Sedan den 1 januari 2004 är det möjligt för Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, kommuner och landsting att genom samordningsförbund bedriva finansiell samordning inom

rehabiliteringsområdet. Samverkan inom ramen för finansiell samordning (Finsam) bedrevs i juni 2008 i 18 län och 129 kommuner. Vid samma tidpunkt hade 68 samordningsförbund bildats. Under 2007 omfattade verksamheten cirka 12 000 personer. Försäkringskassan har tillsammans med Socialstyrelsen och Arbetsförmedlingen ansvar för att stödja utvecklingen av finansiell samordning. Statskontoret, som har i uppdrag att följa upp och utvärdera verksamheten, konstaterar i sin första slutrapport (Fyra år med Finsam, Statskontoret 2008:7) att gällande lagstiftning och finansieringsform är adekvat utformad. Statskontoret gör bedömningen att målgruppen för förbundens insatser överensstämmer med regeringens intentioner och att deltagarna har det gemensamt att samtliga har en svag ställning på arbetsmarknaden. Majoriteten av deltagarna i Finsam uppbär försörjningsstöd från kommunen. Psykisk ohälsa är det enskilt vanligast förekommande problemet och individerna är relativt unga och med kort utbildning. Närmare hälften är ensamstående utan barn och 57 procent är kvinnor. På grund av brister i det nationella uppföljningssystemet har Statskontoret inte kunnat genomföra en utvärdering av verksamheten. Statskontoret menar att regeringen bör klargöra för berörda myndigheter att förbättringar i uppföljningssystemet är en förutsättning för att Finsam ska fortgå. Regeringen har vid upprepade tillfällen begärt ett uppföljningssystem som visar på effekter och resultat av samverkan. Försäkringskassan har i egenskap av systemägare fått det samordnade uppdraget av regeringen att förvalta och utveckla systemet SUS i samråd med övriga berörda myndigheter. Regeringen ser mycket allvarligt på att den efterfrågade informationen inte levererats och förutsätter att dessa brister åtgärdas. Statskontorets slutredovisning av Finsam ska lämnas senast den 15 december 2008.

För att pröva om alternativa aktörer snabbare och effektivare kan ge långtidssjukskrivna stöd för att komma åter i ett reguljärt arbete har regeringen gett ett uppdrag till Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan att bedriva försöksverksamhet med upphandling av tjänster. Försöksverksamheten planeras starta den 1 september efter att två upphandlingar genomförts, varav en särskilt vänt sig till sociala företag. Lägesrapport ska lämnas i augusti 2009 och slutrapport i februari 2010. Verksamheten utvärderas av IFAU.

Anställningsstöd

Särskilt anställningsstöd syftar till att hjälpa arbetslösa personer med långa inskrivningstider hos Arbetsförmedlingen att få ett arbete. Stödet kan ges till arbetsgivare som anställer en person som gått igenom åtminstone fas ett av jobb- och utvecklingsgarantin. Under 2007 hade i genomsnitt 6 000 personer per månad en anställning med särskilt anställningsstöd. Den totala kostnaden uppgick till 1 186 miljoner kronor. Under första halvåret 2008 uppgick volymen till i genomsnitt knappt 5 700 personer i månaden till en kostnad av 521 miljoner kronor.

Regeringen har sedan tidigare beslutat att avskaffa allmänt anställningsstöd, förstärkt anställningsstöd, särskilt anställningsstöd i form av plusjobb och anställningsstöd för långtidssjukskrivna. Under 2007 skedde nästan en halvering av volymerna för dessa insatser. I genomsnitt uppgick volymerna under 2007 till 23 200 personer i månaden. Det särskilda anställningsstödet i form av instegsjobb redovisas ovan under rubriken Insatser för ökad integration.

Europeiska socialfonden programperioden 2000–2006

Europeiska socialfondens mål 3 och gemenskapsinitiativet Equal har omfattat programperioden 2000–2006. Projektverksamheten inom programmen har avslutats under det första kvartalet 2008. Den övergripande strategin i mål 3-programmet, och motsvarande del av mål 1-programmet, har varit att stärka individens ställning på arbetsmarknaden genom kompetensutveckling av såväl sysselsatta som arbetslösa. Även andra insatser med syfte att komplettera och utveckla den nationella politiken och att stödja den europeiska sysselsättningsstrategin har genomförts. Programmet har också fokuserat på att främja hälsan i arbetslivet.

Equal har syftat till att genom transnationellt samarbete främja nya metoder för att motverka all slags diskriminering och ojämlikhet på arbetsmarknaden. Omfattande insatser har även gjorts inom Equal för att sprida resultaten av programmet och påverka de strukturer som bidrar till diskriminering.

Från starten av mål 3-programmet under 2000 till det sista beslutstillfället i mars 2007 hade 48 300 projekt beviljats medel, exklusive

avbrutna projekt. Projekten har omfattat cirka 1 700 000 deltagare, varav 54 procent kvinnor och 46 procent män. Antalet individer som har deltagit i mål 3-projekt beräknas till cirka 1 100 000, eller cirka 24 procent av arbetskraften. Insatsområdet Kompetensutveckling för sysselsatta har genomförts i två steg som har omfattat 38 000 respektive 32 000 företag och verksamheter och svarar för merparten av deltagarna och projekten. Övriga insatsområden, som främst avsett arbetslösa, har omfattat 4 600 projekt. Antalet deltagare i dessa projekt uppgår till 272 000, varav 59 procent kvinnor och 41 procent män.

Equal har omfattat 72 projekt, s.k. utvecklingspartnerskap.

Bidraget från Europeiska socialfonden för mål 3 uppgår till högst cirka 7 020 miljoner kronor för programperioden. Nationell medfinansiering om cirka 6 880 miljoner kronor tillkommer. Bidraget för Equal uppgår till högst cirka 790 miljoner kronor. Den nationella medfinansieringen ska motsvara samma belopp. De sista utbetalningarna av socialfondsmedel till projekten sker under 2008. Andelen utbetalade socialfondsmedel för mål 3 och Equal uppgick den 30 juni 2008 till cirka 98 procent av den totala ramen för respektive program.

Kvantifierade målsättningar för mål 3-programmet har angetts i det av Europeiska kommissionen fastställda programdokumentet. En uppföljning visar att samtliga mål avseende antalet deltagare i respektive åtgärd i programmet har uppfyllts, liksom målen för antalet företag och verksamheter som ska omfattas. Däremot har vissa av de mål som avser antalet nystartade företag och andelen personer i arbete sex månader efter projektdeltagande per åtgärd inte uppnåtts.

Oberoende slututvärderingar av såväl mål 3 som Equal har redovisats i budgetpropositionen för 2007.

Europeiska socialfonden programperioden 2007–2013

Regeringen beslutade den 1 mars 2007 om ett förslag till nationellt strukturfondsprogram inom strukturfondsmålet Regional konkurrenskraft och sysselsättning. Förhandlingar mellan Sverige och Europeiska kommissionen om förslaget ägde därefter rum. Kommissionen antog i september 2007 ett operativt nationellt strukturfondsprogram för regional konkurrenskraft och sysselsättning.

Bidraget från Socialfonden för programmet uppgår till cirka 6 224 miljoner kronor för programperioden 2007–2013. Nationell medfinansiering med motsvarande belopp tillkommer.

Det nationella strukturfondsprogrammet ska bidra till att uppfylla Lissabonstrategin och den europeiska sysselsättningsstrategin. Det övergripande målet för programmet är ökad tillväxt genom god kompetensförsörjning samt ett ökat arbetskraftsutbud. Adekvat kompetens i företag samt bättre integration i arbetslivet ska särskilt prioriteras, liksom ungas etablering på arbetsmarknaden. Programmet är indelat i de prioriterade områdena Kompetensförsörjning och Ökat arbetskraftsutbud. Socialfondsmedlen, exklusive s.k. tekniskt stöd, fördelas däremellan med 30 respektive 70 procent. Insatserna inom programmet ska bidra till kompetensutveckling som underlättar för sysselsatta att utvecklas i takt med arbetslivets krav och till att personer som står långt ifrån arbetsmarknaden utvecklas och kommer i arbete. Vidare ska insatserna bidra till likabehandling i arbetslivet, liksom till att underlätta för unga och för personer med utländsk bakgrund att etablera sig i arbetslivet. Insatserna ska även bidra till att underlätta en återgång i arbete för personer som är eller har varit långtidssjukskrivna. Stor vikt läggs i det nationella strukturfondsprogrammet på uppföljning och utvärdering, bl.a. för att främja lärande. I ett första steg utvärderas genomförandeorganisationen.

Inom ramen för programmet har åtta regionala planer utarbetats för att bl.a. säkerställa att regional kunskap och regionala behov beaktas i programgenomförandet. De första utlysningarna av projektansökningar inom programmet ägde rum i november 2007. Svenska ESF-rådet fattade under våren 2008 de första besluten om stöd till projekt utifrån de prioriteringar som hade gjorts av strukturfondspartnerskapen.

Det nationella strukturfondsprogrammet har stort fokus på att bryta utanförskapet på arbetsmarknaden och ska komplettera ordinarie arbetsmarknadspolitiska insatser. Regeringen bedömer att programmet dessutom kommer att bidra till att vidareutveckla dessa insatser genom att sprida metoder som har gett goda resultat.

3.5 Budgetförslag

3.5.1 1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader

Tabell 3.4 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Slagslag	Belopp
2007	Utfall	5 037 323	Anslags-sparande	136 000
2008	Anslag	4 659 912 ¹	Utgifts-prognos	4 667 511
2009	Förslag	4 705 634		
2010	Beräknat	4 846 488 ²		
2011	Beräknat	4 946 784 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget enligt 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet. 2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband i denna proposition.

² Motsvarar 4 705 634 tkr i 2009 års prisnivå.

³ Motsvarar 4 705 634 tkr i 2009 års prisnivå.

Anslaget används för Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader samt den avgiftsfinansierade verksamheten Tjänsteexport. Anslaget används även för viss medfinansiering som svarar mot utbetalningar från anslaget 1:6 *Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007–2013*.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 3.5 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat
Utfall 2007	19 805	- 20 127	-322
Prognos 2008	29 518	- 28 808	710
Budget 2009	23 505	-23 807	-302

Tjänsteexporten finansieras från SIDA och EU. Verksamheten sker i enlighet med inriktningen för det svenska biståndet och EU:s prioriterade områden. Insatserna består i att utveckla styrning, organisation, tjänster och metoder på arbetsförmedlingar inklusive arbetslivsinriktad rehabilitering.

Regeringens överväganden

Anslagssparandet under 2007 uppgick till 136 miljoner kronor.

Beslut i tabell 3.5 för härledning av anslagsnivån avser en minskning av anslaget med nära 40 miljoner kronor från 2009. En viktig förklaring

är att försöksverksamheten med projekt för nyanlända invandrare upphör detta år.

Arbetsförmedlingen ansvarar för s.k. urvalskontroller av utgifter inom Europeiska socialfondens program avseende programperioden 2000–2006. Arbetet med dessa kontroller avslutas under 2008. Motsvarande uppdrag för programperioden 2007–2013 åligger Ekonomistyrningsverket som revisionsmyndighet. Med anledning av detta minskas anslaget med 6 miljoner kronor från 2009. Det under utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning uppförda anslaget 1:2 *Ekonomistyrningsverket* ökas med motsvarande belopp. Anslaget minskas med 5,6 miljoner kronor från 2009 samtidigt som motsvarande ökning sker av det under utgiftsområde 8 *Migration* uppförda anslaget 1:1 *Migrationsverket*. Anledningen är att viss verksamhet kring arbetstillstånd flyttas från Arbetsförmedlingen till Migrationsverket. Utöver dessa anslagsförändringar redovisas i tabellen som beslut en minskning av anslaget med cirka 17 miljoner kronor från 2009 med anledning av att försöksverksamheten för nyanlända invandrare upphör. Därutöver minskas anslaget med cirka 9 miljoner kronor från 2009 motsvarande resurserna för försök med s.k. Nystartscentrum som flyttats till utgiftsområde 24 Näringsliv i samband med 2008 års budgetproposition. Eftersom detta var en tillfällig överföring som inte ska påverka anslaget för 2009 redovisas motsvarande ökning av anslaget under Överföring till/från andra anslag.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 4 705 634 000 kronor för 2009.

Tabell 3.6 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader

Tusental kronor

	2009	2010	2011
Anvisat 2008¹	4 659 912	4 659 912	4 659 912
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	74 739	216 462	317 376
Beslut	-38 017	-39 155	-39 965
Överföring till/från andra anslag	9 000	9 269	9 461
Förslag/beräknat anslag	4 705 634	4 846 488	4 946 784

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2008 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

3.5.2 1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd

Tabell 3.7 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2007	Utfall	30 442 345	Anslags- sparande	8 175 942
2008	Anslag	29 486 200 ¹	Utgifts- prognos	25 164 997
2009	Förslag	27 677 872		
2010	Beräknat	30 332 163		
2011	Beräknat	29 680 725		

¹ Inklusive tilläggsbudget enligt 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet. 2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband i denna proposition.

Ändamålen för anslaget är bidrag till arbetslöshetsersättning, aktivitetsstöd och utvecklingsersättning för personer som deltar i arbetsmarknadspolitiska program, bidrag till arbetslöshetskassor samt statliga ålderspensionsavgifter. Aktivitetsstöd och utvecklingsersättning får även användas för viss nationell medfinansiering som svarar mot utbetalningar från anslaget 1:6 *Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007–2013*. Av medlen under anslaget får högst 400 miljoner kronor användas för utgifter enligt ändamålet för anslaget 1:3 *Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser*. Syftet är att Arbetsförmedlingen ska kunna ha en viss flexibilitet i medelsanvändningen i avvägningen mellan programplatser med aktivitetsstöd och kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser. Utgifterna påverkas främst av antalet öppet arbetslösa, omfattningen av programmen och ersättningsnivåerna. Programdeltagare som inte är eller har varit berättigade till arbetslöshetsersättning får 223 kronor per dag i aktivitetsstöd. För den som saknar rätt till arbetslöshetsersättning och deltar i jobbgarantin för ungdomar, som infördes i december 2007, lämnas en utvecklingsersättning på 1 050 kronor eller 2 528 kronor per månad beroende på ålder och utbildningsbakgrund.

Under budgetåret 2007 blev 588 miljoner kronor av de tilldelade medlen för arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd outnyttjade. Detta anslagssparande har förts bort som en indragning av anslagsbelopp.

Bidrag till arbetslöshetsersättning

Under 2007 fick i genomsnitt 104 000 personer arbetslöshetsersättning vid heltidsarbetslöshet. Det är en minskning med 36 000 personer jämfört med 2006. I genomsnitt fick 94 000 deltidsarbetslösa eller timanställda arbetslöshetsersätt-

ning 2007, vilket var en minskning med 24 000 jämfört med 2006. År 2007 utbetalades totalt 19 778 miljoner kronor i arbetslöshetsersättning. Detta var totalt 7 311 miljoner kronor mindre än under 2006. De minskade utgifterna beror främst på att antalet öppet arbetslösa minskat, men även på att den genomsnittliga ersättningen per arbetslös har minskat. Utgifterna under 2008 beräknas uppgå till 15 803 miljoner kronor.

Under anslaget har även bidrag om sammanlagt 49 miljoner kronor betalats ut till vissa arbetslöshetskassor under 2007 och 2008. Bidraget motsvarar det nettobidrag som betalades ut genom utjämnningssystemet som avskaffades i januari 2007. Dessutom har bidrag om sammanlagt 250 miljoner kronor lämnats till arbetslöshetskassorna 2007 för att kompensera för ökade administrationskostnader för fullgörande av genomförda och aviserade förändringar inom arbetslöshetsförsäkringen.

Aktivitetsstöd

Under 2007 minskade antalet deltagare i de arbetsmarknadspolitiska programmen markant. I genomsnitt uppgick antalet platser i program som berättigar till aktivitetsstöd samt i arbete med stöd, exklusive insatser för personer med funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga till cirka 89 000 platser per månad. För 52 000 av dessa platser lämnades aktivitetsstöd. Jämfört med 2006 innebär detta en total volymminskning med cirka 50 000 platser varav 39 000 platser för vilka aktivitetsstöd lämnades.

Av programdeltagarna under 2007 uppbar i genomsnitt 7 200 personer per månad inte något aktivitetsstöd, utan deltog i konjunkturberoende program av typen arbetslivsinriktad rehabilitering, förberedande utbildning, kommunala ungdomsprogrammet (KUP) eller ungdomsgarantin (UG). En stor del av dessa deltagare finansieras via anslaget 19:1 *Sjukpenning och rehabilitering m.m.* I december 2007 ersattes KUP och UG av jobbgarantin för ungdomar. står i princip redan några stycken upp Under första halvåret 2008 har i genomsnitt 86 500 personer deltagit i program eller haft arbete med anställningsstöd, vilket var cirka 9 000 färre än under första halvåret 2007.

Antalet deltagare med aktivitetsstöd, inklusive ungdomar med utvecklingsersättning, uppgick första halvåret 2008 till i genomsnitt 61 000 personer per månad. Detta utgör en ökning med 6 000 personer jämfört med samma period 2007.

Under 2007 och början av 2008 har deltagarna i KUP och UG fasats ut och under första halvåret 2008 var det i genomsnitt 7 600 deltagare per månad som inte uppbar aktivitetsstöd. Huvuddelen deltog i arbetslivsinriktad rehabilitering, arbetsmarknadsutbildning eller förberedande utbildning.

Utgifterna för aktivitetsstöd, inklusive utvecklingsersättning, uppgick till cirka 6 300 miljoner kronor för 2007, vilket i princip innebär en halvering jämfört med 2006. Under första halvåret 2008 uppgick utgifterna för aktivitetsstödet, inklusive utvecklingsersättning, till 3 221 miljoner kronor, vilket är 400 miljoner kronor mindre än första halvåret 2007. Under 2008 beräknas antalet personer med aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning uppgå till i genomsnitt 64 000. Utgifterna under 2008 beräknas bli 6 681 miljoner kronor.

Statliga ålderspensionsavgifter

Arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd är belagda med statliga ålderspensionsavgifter som uppgår till cirka 10 procent av den utbetalade ersättningen. Det preliminära beloppet, som beräknas årligen, korrigeras med två års eftersläpning utifrån utfall genom ett s.k. regleringsbelopp. Under 2007 betalades 4 347 miljoner kronor vilket inkluderar regleringsbeloppet för budgetåret 2004. Utgifterna för statliga ålderspensionsavgifter 2008 kommer att uppgå till 2 680 miljoner kronor, varav regleringsbeloppet för 2005 är 54 miljoner kronor. För 2009 beräknas utgifterna bli 2 280 miljoner kronor varav regleringsbeloppet för 2006 är 193 miljoner kronor.

Regeringens överväganden

År 2009 beräknas antalet heltidsarbetslösa ersättningstagare uppgå till i genomsnitt 120 000 per månad. Antalet deltidsarbetslösa och timanställda ersättningstagare beräknas uppgå till i genomsnitt 37 000 per månad. Antalet deltagare i arbetsmarknadspolitiska program med aktivitetsstöd, inklusive utvecklingsersättning, beräknas i genomsnitt uppgå till 75 000 personer i genomsnitt per månad. Den beräknade omfattningen och utgifterna för arbetsmarknadspolitiska program beskrivs närmare i tabell 3.11 under avsnitt 3.5.3.

Regeringen har i år beviljat arbetslöshetskassorna ett bidrag om 49 miljoner kronor för att

utjämna de administrativa kostnaderna. Regeringen avser dock att inför 2009 se över systemet med särskilda bidrag till arbetslöshetskassorna.

I samband med det utökade informationsutbytet mellan myndigheter som har föreslagits av regeringen i propositionen 2007/08:160 Utökad elektroniskt informationsutbyte bedömde regeringen att införandet av ett ökat informationsutbyte skulle innebära ökade kostnader för arbetslöshetskassorna. Regeringen föreslår därför att anslaget utökas med 6 miljoner kronor under 2009 för ett bidrag till arbetslöshetskassorna som en kompensation för kostnader i samband med införandet av ett utökad elektroniskt informationsutbyte.

Utöver detta ökas anslaget med 545 miljoner kronor 2009, 839 miljoner kronor 2010 och 906 miljoner kronor 2011 på grund av de aviserade förändringarna inom arbetslöshetsförsäkringen (se avsnitt 2.7). I tabellen nedan redovisas därutöver under *Beslut* en minskning av anslaget med 655 miljoner kronor 2009 med anledning av motsvarande tillfälliga ökning 2008 som gjordes i samband med riksdagsbehandlingen av 2008 års budgetproposition (bet. 2007/08:AU1, rskr. 2007/08:73). Därutöver förklaras minskningen 2009 främst av de ändrade reglerna för rätten att uppbära arbetslöshetsersättning vid deltidsarbete. Ökningen 2010 och 2011 förklaras främst av de aviserade förändringarna inom arbetslöshetsförsäkringen i denna proposition samt att effekten av huvuddelen av tidigare genomförda regeländringar från 2010 ingår i *Övriga makroekonomiska förutsättningar*. *Övriga makroekonomiska förutsättningar* avser i huvudsak effekten av förändringar i regeringens makroekonomiska antagandebild som påverkar utgifterna under anslaget, t.ex. antalet arbetslösa, timlöneutveckling m.m. Här redovisas dock även effekter av andra antaganden, t.ex. hur stor andel av de arbetslösa som antas uppbära arbetslöshetsersättning, antalet ersättningsdagar m.m. Ökningen 2009 förklaras främst av antagandet om fler arbetslösa samt fler aktivitetsstöd inom den totala omfattningen av de arbetsmarknadspolitiska programmen. Minskningen 2010 och 2011 förklaras främst av regleringsbelopp för statliga ålderspensionsavgifter samt antagandet om att arbetslösheten minskar 2011. *Volymen* avser effekten av en förändrad genomsnittlig ersättning för aktivitetsstöd vid införandet av tredje fasen i jobb- och utvecklingsgarantin samt effekten på ålderspensionsavgifter av en förändrad omfatt-

ning aktivitetsstöd. *Övrigt* avser ett regleringsbelopp för statliga ålderspensionsavgifter. Utgifterna för regleringsbeloppen redovisas därutöver under *Övriga makroekonomiska förutsättningar*.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 27 677 872 000 kronor för 2009. Av detta belopp beräknas 17 615 miljoner kronor för bidrag till arbetslöshetsersättning, 7 783 miljoner kronor för aktivitetsstöd och utvecklingsersättning samt 2 280 miljoner kronor för statliga ålderspensionsavgifter.

Tabell 3.8 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd

Tusental kronor				
	2009	2010	2011	
Anvisat 2008¹	29 486 200	29 486 200	29 486 200	
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	-2 682 085	1 967 586	2 173 464	
Övriga makroekonomiska förutsättningar	917 786	-1 036 205	-918 952	
Volymer	-44 029	-85 400	-113 002	
Övrigt	0	0	-946 985	
Förslag/beräknat anslag	27 677 872	30 332 163	29 680 725	

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

3.5.3 1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser¹

Tabell 3.9 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
2007	Utfall	2 901 420	Anslags-sparande	504 130
2008	Anslag	4 848 336 ²	Utgifts-prognos	3 349 779
2009	Förslag	5 937 225		
2010	Beräknat	5 978 134		
2011	Beräknat	6 152 107		

¹ Namnet på anslaget har ändrats.

² Inklusive tilläggsbudget enligt 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet. 2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband i denna proposition.

Ändamålen för anslaget är i huvudsak kostnader för jobb- och utvecklingsgarantin, jobbgarantin för ungdomar, arbetsmarknadsutbildning, anställningsstöd inklusive bidrag till instegsjobb, förberedande utbildning och övriga kringkostnader vid arbetsmarknadspolitiska program. Anslaget får användas för viss nationell medfinansiering som svarar mot utbetalningar från anslaget 1:6 *Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007–2013*. Anslaget får även användas för medfinansiering av de regionala tillväxtprogrammen

och de lokala utvecklingsavtalen inom storstadspolitiken, t.ex. för att vidareutveckla de samverkansöverenskommelser som träffats. Vidare beräknas under anslaget utgifter för delfinansiering av ett OECD-program som ska mäta den vuxna befolkningens kunskaper och kompetens under 2009–2013 (PIAAC).

Av anslaget får högst 400 miljoner kronor användas för ändamål enligt anslaget 1:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd*. Syftet är att Arbetsförmedlingen ska kunna ha en viss flexibilitet i medelsanvändningen i avvägningen mellan programplatser med aktivitetsstöd och programkostnader.

Anslaget får även användas för jobbcoachning i Arbetsförmedlingens regi inom jobbgarantin för ungdomar. Den övervägande delen av resurserna för jobbcoachning ska dock användas för externa aktörer.

Utgifterna under anslaget påverkas främst av omfattningen av de arbetsmarknadspolitiska programmen. Antalet deltagare i arbetsmarknadspolitiska program uppgick igenomsnitt till knappt 89 000 personer per månad under 2007. Det var 50 000 färre platser jämfört med året före. Utgifterna för arbetsmarknadspolitiska program och insatser minskade med 1 876 miljoner kronor under 2007 jämfört med 2006 och uppgick till sammanlagt 2 901 miljoner kronor. Utgifterna minskade på grund av färre deltagare, vilket i sin tur berodde på att programvolymerna anpassats till konjunkturläget. Av anslagssparandet från budgetåret 2007 får Arbetsförmedlingen disponera 410 miljoner kronor. Resterande belopp har förts bort som en indragning av anslagsbelopp.

Under första halvåret 2008 utbetalades 1 586 miljoner kronor under anslaget, vilket var 145 miljoner kronor lägre än utgifterna under samma period i fjol. Omfattningen av de arbetsmarknadspolitiska programmen beräknas i år minska till i genomsnitt 80 000 personer per månad inklusive drygt 4 000 platser där deltagarna har rehabiliteringspenning finansierad från det under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp uppförda anslaget 19:1 *Sjukpenning och rehabilitering m.m.* Utgifterna under 2008 beräknas uppgå till sammanlagt 3 350 miljoner kronor. Detta är 1 499 miljoner kronor lägre än det som anvisats i statsbudgeten för 2008. Anledningen är en mindre omfattning än beräknat av jobbgarantin

för ungdomar samt även lägre kostnader inom jobb- och utvecklingsgarantin.

Från den 1 januari 2008 lämnas särskilt anställningsstöd som ett bidrag under anslaget i stället för en kreditering av arbetsgivarnas skattekonto. Detsamma har under första halvåret 2008 gällt för anställningsstöd för långtidssjukskrivna. Möjligheten att ge anställningsstöd till de sistnämnda har upphört fr.o.m. den 1 juli i år. Under 2007 hade i genomsnitt närmare 30 000 personer någon form av anställningsstöd eller deltog i utbildningsvikariat. Det var cirka 8 000 personer färre än under 2006. Andelen av de som deltog i program och insatser som hade anställningsstöd ökade dock mellan 2006 och 2007 från drygt 26 procent till drygt 33 procent. Under 2007 uppgick skatteutgifterna för anställningsstöd och utbildningsvikariat som belastar statsbudgetens inkomstsida till 6 125 miljoner kronor. Jämfört med 2006 innebar detta en ökning med 1 310 miljoner kronor.

Från juli 2007 till juli 2008 har 1 719 personer påbörjat instegsjobb. I snitt har 143 personer skrivits in per månad. Utgifterna för instegsjobb har uppgått till knappt 7 miljoner kronor för 2007 och 37 miljoner kronor för första halvåret 2008.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Arbetsmarknadspolitiska program och insatser för vilka det lämnas ersättning för kringkostnader löper i normalfallet under cirka sex månader. Det innebär att åtaganden under anslaget kan medföra utgifter under kommande budgetår. Regeringen bör därför bemyndigas att för 2009 besluta om åtaganden under anslaget som medför framtida utgifter. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att för anslaget under 2009 ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 000 000 000 kronor under 2010–2012.

Tabell 3.10 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2007	Prognos 2008	Förslag 2009	Beräknat 2010	Beräknat 2011–2012
Ingående åtaganden ¹	2 429 795	1 540 525	2 140 525	–	–
Nya åtaganden	458 229	2 020 000	2 000 000	–	–
Infriade åtaganden	-2 110 641	-1 420 000	-2 020 000	-2 005 000	-115 525
Utestående åtaganden vid årets slut	777 383	2 140 525	2 120 525	–	–
Erhållet/föreslaget bemyndigande	2 000 000	3 000 000	3 000 000	–	–

¹ I ingående åtaganden 2008 ingår även åtaganden avseende särskilt anställningsstöd som från 2008 lämnas som bidrag under anslaget istället för kreditering av arbetsgivarnas skattekonto.

Regeringens överväganden

Under 2009 beräknas 91 000 personer delta i arbetsmarknadspolitiska program eller insatser, varav 4 000 platser avser deltagare med rehabiliteringspenning finansierad från det under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp uppförda anslaget 1:1 *Sjukpenning och rehabilitering m.m.* I tabell 3.11 redovisas programvolymerna och utgifterna under anslaget för perioden 2009–2011.

Tabell 3 11 Volym och utgifter arbetsmarknadspolitiska program

	2009	2010	2011
Volym (tusental)			
Jobb- och utvecklingsgarantin	57	55	55
Jobbgaranti för ungdomar	20	20	20
Insatser utanför garantierna ¹	15	16	16
Summa	91	91	91
Utgifter (miljoner kronor)			
<i>Jobb- och utvecklingsgarantin</i>			
Verksamhet	2 231	2 309	2 460
Särskilt anställningsstöd	1 536	1 536	1 536
Aktivitetsstöd ²	6 309	6 257	6 389
Summa	10 076	10 102	10 386
<i>Jobbgarantin för ungdomar</i>			
Verksamhet	984	984	984
Aktivitetsstöd och utvecklingsersättning ²	1 333	1 341	1 363
Summa	2 317	2 325	2 347
<i>Insatser utanför garantierna m.m.</i>			
Verksamhet m.m.	1 159	1 121	1 144
Aktivitetsstöd ²	889	1 054	979
Summa	2 048	2 175	2 122
SUMMA TOTALT	14 440	14 602	14 855

Anm.: Beloppen och volymerna är avrundade och överensstämmer inte alltid med summan.

¹ Aktivitetsstödplatser utanför garantierna, deltagare i program med rehabiliteringspenning samt instegsjobb.

² Utgifter för aktivitetsstöd inkluderar statliga ålderspensionsavgifter.

Beloppen och volymerna ovan är beräknade och ska spegla inriktningen och resursutrymmet för insatser från Arbetsförmedlingen. Inom ramen för resurserna till garantierna finns en flexibilitet för Arbetsförmedlingen att utifrån de enskilda arbetssökandens behov välja olika typer av insatser. Detta innebär att ovanstående tabell inte ska tolkas som mer än en beräknad fördelning av de totala resurser regeringen föreslår och beräknar för arbetsmarknadspolitiska program 2009–2011. Därutöver finns också en viss

osäkerhet i bedömningen av behovet av programplatser inom jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för ungdomar.

Regeringen föreslår i denna proposition att det ekonomiska stödet för merkostnader i samband med särskilt anställningsstöd avvecklas från och med den 1 januari 2009 (se avsnitt 2.7). Detta beräknas innebära att utgifterna under anslaget minskar med 57 miljoner kronor 2009 och 115 miljoner kronor från 2010. Av detta belopp bör anslaget minskas med 33 miljoner kronor 2009 samt beräknas minska med 45 miljoner kronor 2010 och 47 miljoner kronor 2011 för att finansiera regeringens satsning på den framtida arbetsmiljöpolitiken (se avsnitt 3.7 och 5.8.1). Motsvarande ökning bör ske av anslaget 2:1 *Arbetsmiljöverket*. Resterande del av de beräknade resurserna för det ekonomiska stödet till merkostnader bör omprioriteras till insatser inom anslaget. Under perioden 2009–2013 beräknas 21 miljoner kronor under anslaget för delfinansiering av ett OECD-program som ska mäta den vuxna befolkningens kunskap och kompetens (PIAAC).

Utöver ovan redovisade anslagsförändringar redovisas i följande tabell under beslut en ökning av anslaget med 655 miljoner kronor som en justering av den tillfälliga neddragningen av anslaget 2008 som gjordes i samband med riksdagsbehandlingen av 2008 års budgetproposition (bet.2007/2008:AU1, rskr 2007/2008:73). Vidare minskas anslaget med 11 miljoner kronor från 2009 på grund av att försöksverksamheten för nyanlända invandrare upphör samt med 1,4 miljoner kronor för en tidigare aviserad minskning för att täcka det ökade resursbehovet under anslag 2:4 *Internationella arbetsorganisationen (ILO)*. Resterande belopp under beslut avser effekten av införandet av jobb- och utvecklingsgarantin för ungdomar. Effekten av förändringar i regeringens makroekonomiska antagandebild för konsumentprisindex samt även ökade programvolym 2009 i förhållande till innevarande års prognos redovisas under *Övriga makroekonomiska förutsättningar*. Övrigt avser justeringen av den tillfälliga minskningen av anslaget 2008 då medel för försök med s.k. Nystartscentrum flyttades till utgiftsområde 24 *Näringsliv* i samband med 2008 års budgetproposition.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 5 937 225 000 kronor för 2009. Av detta belopp beräknas knappt 2 miljarder kronor för bidrag till särskilt anställningsstöd och särskilt anställningsstöd i form av instegsjobb.

Tabell 3.12 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser

Tusental kronor

	2009	2010	2011
Anvisat 2008¹	4 848 336	4 848 336	4 848 336
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	756 600	758 600	696 930
Övriga makroekonomiska förutsättningar	321 289	360 198	595 841
Övrigt	11 000	11 000	11 000
Förslag/beräknat anslag	5 937 225	5 978 134	6 152 107

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

3.5.4 1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.

Tabell 3.13 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	År	Slagslag	Belopp
2007	Utfall	12 467 132		Anslags-sparande	164 072
2008	Anslag	13 979 604 ¹		Utgifts-prognos	14 043 509
2009	Förslag	14 362 488			
2010	Beräknat	14 712 688			
2011	Beräknat	14 879 812			

¹ Inklusive tilläggsbudget enligt 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet. 2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband i denna proposition.

Ändamålet för anslaget är i huvudsak bidrag till anställningar med lönebidrag, bidrag till skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare (OSA) utvecklingsanställning, trygghetsanställning och bidrag till Samhall AB. Vidare lämnas under anslaget bidrag för särskilt introduktions- och uppföljningsstöd (SIUS), projektmedel för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, stöd till hjälpmedel och personligt biträde på arbetsplatsen, särskilda insatser för syn- och hörselskadade, särskilt stöd till start

av näringsverksamhet samt för att utveckla ny teknik och datorbaserade hjälpmedel åt handikappade. Anslaget får även användas för viss nationell medfinansiering som svarar mot utbetalningar från anslaget 1:6 *Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007–2013*.

Utgifterna under anslaget påverkas främst av omfattningen av antalet lönebidrag och anställda vid Samhall AB samt av den genomsnittliga bidragsnivån för de stöd som utbetalas under anslaget. Under budgetåret 2007 blev 93 miljoner kronor av de tilldelade medlen för trygghetsanställningar och utvecklingsanställningar outnyttjade. Sammantaget innebär detta ett anslags-sparande motsvarande drygt 164 miljoner kronor under 2007. Anslagssparandet har förts bort som en indragning av anslagsbelopp.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Beslut om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga omfattar normalt sett högst ett år men kan sträcka sig en längre period. Det innebär att åtaganden under anslaget kan medföra kostnader för kommande budgetår. Regeringen bör därför bemyndigas att för 2009 besluta om förpliktelser under anslaget som medför framtida utgifter. Bemyndiganderamen bör fastställas med viss marginal i förhållande till beräknade utestående åtaganden utifrån den osäkerhet som finns i beräkningen av dessa åtaganden. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att för anslaget under 2009 ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 8 000 000 000 kronor under 2010–2012.

Tabell 3.14 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2007	Prognos 2008	Förslag 2009	Beräknat 2010	Beräknat 2011–2012
Ingående åtaganden ¹	4 926 160	6 902 939	7 402 939	–	–
Nya åtaganden	5 065 971	6 500 000	6 600 000	–	–
Infriade åtaganden	-4 371 676	-6 000 000	-6 200 000	-6 400 000	-1 402 939
Utestående åtaganden vid årets slut	5 620 455	7 402 939	7 802 939	–	–
Erhållet/föreslaget bemyndigande	7 162 500	7 908 293	8 000 000	–	–

¹ I ingående åtaganden 2008 ingår även åtaganden avseende skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare (OSA) som från 2008 lämnas som bidrag under anslaget istället för kreditering av arbetsgivarnas skattekonto.

Regeringens överväganden

Under 2007 har i genomsnitt 68 800 personer per månad haft en anställning med lönebidrag, Skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare, utvecklingsanställning eller trygghetsanställning. Det är en ökning med över 4 000 personer jämfört med 2006. Antalet anställda hos Samhall AB vid årets slut 2007 uppgick till cirka 19 350 personer. Det är en minskning med 1 870 personer jämfört med 2006.

Utgifterna under anslaget uppgick under 2007 till 12 467 miljoner kronor. Utgifterna för bidrag till Samhall AB utbetalas från och med den 1 januari 2007 från anslaget och uppgick till drygt 4 148 miljoner kronor 2007.

I enlighet med vad som redovisas under avsnitt 2.7 avser regeringen att ändra ansvaret för bidraget till Samhall AB genom att återgå till det som gällde före 2006, då regeringen tecknade avtal med bolaget och bidraget betalades ut via Kammarkollegiet.

Tabell 3.15 Program för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga (Samhall AB och lönebidrag m.m.)

	2009	2010	2011
Volym (tusental)	90	91	91
Utgifter (miljoner kronor)	14 362	14 713	14 880

Beloppen och volymerna ovan är beräknade och ska spegla inriktningen och resursutrymmet för insatser från Arbetsförmedlingen. Inom ramen för resurserna finns en flexibilitet för Arbetsförmedlingen att utifrån de enskilda arbetssökandens behov välja olika typer av insatser. Detta innebär att ovanstående tabell inte ska tolkas som mer än en beräknad fördelning av de totala resurser regeringen föreslår och beräknar för särskilda insatser för personer med funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga 2009–2011.

I tabellen nedan redovisas som beslut den tidigare aviserade ökningen av antalet lönebidrag och platser vid Samhall AB 2007–2010. Effekten i tabellen är i förhållande till 2008 men sammantaget innebär satsningen en resursförstärkning med 104 miljoner kronor 2007, 558 miljoner kronor 2008, 768 miljoner kronor 2009 och 947 miljoner kronor 2010. Övriga makroekonomiska förutsättningar är effekten av förändringar i regeringens makroekonomiska antagande för timlöneutvecklingen.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 14 362 488 000 kronor för budget-

året 2009. Av dessa medel beräknas 4 405 miljoner kronor för bidrag till Samhall AB för att sysselsätta personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga under motsvarande 24,4 miljoner arbetstimmar. Detta motsvarar uppskattningsvis 18 700 årsanställda.

Tabell 3.16 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.

	2009	2010	2011
Anvisat 2008¹	13 979 604	13 979 604	13 979 604
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	210 000	389 000	389 000
Övriga makroekonomiska förutsättningar	172 884	344 084	511 208
Förslag/beräknat anslag	14 362 488	14 712 688	14 879 812

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2006 (bet. 2006/07:FiU21). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

3.5.5 1:5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige

Tabell 3.17 Anslagsutveckling

		Tusental kronor	
2007	Utfall	129 945	Anslags-sparande 3 858
2008	Anslag	121 209 ¹	Utgifts-prognos 122 639
2009	Förslag	105 493	
2010	Beräknat	108 774 ²	
2011	Beräknat	109 369 ³	

¹ Inklusive tilläggsbudget enligt 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet. 2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband i denna proposition.

² Motsvarar 105 493 tkr i 2009 års prisnivå.

³ Motsvarar 103 854 tkr i 2009 års prisnivå.

Ändamålet för anslaget är förvaltningskostnader vid Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet) och kostnader för nationell medfinansiering av s.k. tekniskt stöd inom Europeiska socialfonden. Svenska ESF-rådet är förvaltande och attesterande myndighet för det nationella strukturfundsprogrammet för regional konkurrenskraft och sysselsättning avseende programperioden 2007–2013. Svenska ESF-rådet är även förvaltande myndighet för Europeiska socialfondens mål 3 och gemenskapsinitiativet Equal avseende programperioden 2000–2006. Vidare är Svenska ESF-rådet ansvarig myndighet för Europeiska fonden för integration av tredjelandsmedborgare inom EU:s ramprogram för solidaritet och hantering av migrationsströmmar. En redogörelse för denna fond lämnas under utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet.

Regeringens överväganden

Svenska ESF-rådet har under våren 2008 fattat de första besluten om stöd inom det nationella strukturfondsprogrammet för regional konkurrenskraft och sysselsättning.

Avslutande åtgärder avseende mål 3 och Equal ska vidtas av Svenska ESF-rådet och Arbetsförmedlingen fram till och med 2009.

Regeringen har i budgetpropositionen för 2008 redogjort för de organisatoriska förändringar som har genomförts inom Svenska ESF-rådet med anledning av det nationella strukturfondsprogrammet. Förändringarna har bl.a. omfattat en betydande regional omställning.

Svenska ESF-rådets förvaltningsanslag bör mot bakgrund av att det nationella strukturfondsprogrammet täcker hela landet, som tidigare beräknats, slutligen tillföras 2,2 miljoner kronor. Det under utgiftsområde 1 Rikets styrelse uppförda anslaget 5:1 *Länsstyrelserna m.m.* bör minskas med motsvarande belopp. Avslutandet av programperioden 2000–2006 medför minskade utgifter på detta anslag.

Till följd av förändringarna inom Svenska ESF-rådet, vilka ska innebära en administrativ effektivisering, samt avslutandet av programperioden 2000–2006 beräknas sammantaget ett minskat anslagsbehov under 2009–2011.

Hänsyn har i beräkningarna av anslaget tagits till att medel har avsatts inom programbudgeten för det nationella strukturfondsprogrammet för s.k. tekniskt stöd som får täcka vissa administrativa kostnader. Detta stöd ska medfinansieras under anslaget. Hänsyn har även tagits till vissa administrativa medel inom Europeiska fonden för integration av tredjelandsmedborgare.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 105 493 000 kronor för 2009.

Tabell 3.18 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige

	Tusental kronor		
	2009	2010	2011
Anvisat 2008¹	121 209	121 209	121 209
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	2 301	6 142	8 859
Beslut	-18 017	-18 577	-20 699
Förslag/beräknat anslag	105 493	108 774	109 369

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2008 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

3.5.6 1:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007–2013

Tabell 3.19 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
2007	Utfall	0	Anslags-sparande	290 000
2008	Anslag	970 000 ¹	Utgifts-prognos	109 532
2009	Förslag	970 000		
2010	Beräknat	1 095 000		
2011	Beräknat	1 095 000		

¹ Inklusive tilläggsbudget enligt 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet. 2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband i denna proposition.

Anslaget används för utbetalningar av stöd från Europeiska socialfonden för programperioden 2007–2013. Utbetalningarna avser delfinansiering av det nationella strukturfondsprogrammet för regional konkurrenskraft och sysselsättning. Från anslaget utbetalas även den statliga medfinansieringen av insatser, inom programmet, för kompetensutveckling av sysselsatta. Svenska ESF-rådet svarar för utbetalningarna under anslaget.

Bidraget från Europeiska socialfonden är cirka 691,5 miljoner euro för programperioden. Beräknat på en valutakurs om 9 kronor per euro motsvarar detta belopp cirka 6 224 miljoner kronor.

Anslagssparandet uppgår till 290 miljoner kronor som en följd av att inga utbetalningar gjordes under 2007. Detta, liksom utgiftsprognosen för 2008 om 109,5 miljoner kronor, avspeglar bl.a. en viss fördröjning av starten av det nationella strukturfondsprogrammet jämfört med tidigare bedömning.

De genom beslut intecknade medlen under anslaget per den 30 juni 2008 uppgår till 588 miljoner kronor. Från årets början till och med juni har 1,5 miljoner kronor betalats ut.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Verksamheten inom det nationella strukturfondsprogrammet omfattar bl.a. fleråriga projekt. Åtaganden under anslaget kan således medföra utgifter för kommande budgetår. Regeringen föreslår mot denna bakgrund att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 ingå ekonomiska förpliktelser för anslaget som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 700 000 000 kronor under 2010–2015.

Tabell 3.20 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2007	Prognos 2008	Förslag 2009	Beräknat 2010	Beräknat 2011–2015
Ingående åtaganden	0	0	1 600 000	–	–
Nya åtaganden	0	1 600 000	1 900 000	–	–
Infriade åtaganden	0	0	-900 000	-1 500 000	-1 100 000
Utestående åtaganden vid årets slut	0	1 600 000	2 600 000	–	–
Erhållet/föreslaget bemyndigande	900 000	2 000 000	2 700 000	–	–

Regeringens överväganden

Det nationella strukturfondsprogrammet antogs av Europeiska kommissionen i september 2007. Projektverksamheten inom programmet har startat under våren 2008.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 970 000 000 kronor för 2009.

Tabell 3.21 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:6 Europeiska socialfonden för perioden 2007–2013

Tusental kronor

	2009	2010	2011
Anvisat 2008¹	970 000	970 000	970 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	0	125 000	125 000
Förslag/beräknat anslag	970 000	1 095 000	1 095 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

3.5.7 1:7 Institutet för arbetsmarknads- politisk utvärdering

Tabell 3.22 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2007	22 496	175	
2008	Anslag 26 278 ¹		25 389
2009	Förslag 26 560		
2010	Beräknat 27 363 ²		
2011	Beräknat 27 992 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget enligt 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet. 2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband i denna proposition.

² Motsvarar 26 560 tkr i 2009 års prisnivå.

³ Motsvarar 26 560 tkr i 2009 års prisnivå.

Anslaget används för Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) förvaltningskostnader.

IFAU:s uppdrag är att främja, stödja och genomföra utvärdering av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, studier av arbetsmarknadens funktionssätt, utvärdering av effekterna på arbetsmarknaden av åtgärder inom utbildningsväsendet samt utvärdering av socialförsäkringens effekter på arbetsmarknaden. I utvärderingsarbetet ska effekterna för kvinnor och män särskilt belysas.

Myndigheten ska vidare sprida information om resultaten av sina utvärderingar och studier till andra myndigheter och intressenter.

IFAU får åta sig såväl bidragsfinansierad som avgiftsbelagd utvärdering. Under 2007 finansierade IFAU knappt en fjärdedel av sin verksamhet med hjälp av externa anslag och avgifter, vilket är i nivå med 2006.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

IFAU beviljar bidrag för externa projekt som kan omfatta mer än ett budgetår. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:7 *Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering* ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför framtida behov av anslag på högst 10 800 000 kronor under 2010–2012.

Tabell 3.23 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2007	Prognos 2008	Förslag 2009	Beräknat 2010	Beräknat 2011–2012
Ingående åtaganden	7 764	5 618	6 423	–	–
Nya åtaganden	2 920	6 000	6 000	–	–
Infriade åtaganden	- 5 066	- 5 195	- 5 520	- 5 400	- 1 503
Utestående åtaganden	5 618	6 423	6 903	–	–
Erhållet/förslaget bemyndigande	7 000	10 800	10 800	–	–

Regeringens överväganden

Arbetsmarknadspolitiska program utgör en stor offentlig utgift. Det är därför viktigt att följa upp och utvärdera insatsernas och Arbetsförmedlingens effektivitet. IFAU utgör en viktig resurs i detta arbete. IFAU ska även genomföra utvärderingar av effekterna på arbetsmarknaden av åtgärder inom utbildningsväsendet samt utvärdera socialförsäkringens effekter på arbetsmarknaden.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 26 560 000 kronor för 2009.

Tabell 3.24 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering

Tusental kronor

	2009	2010	2011
Anvisat 2008 ¹	26 278	26 278	26 278
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	282	1 085	1 714
Förslag/beräknat anslag	26 560	27 363	27 992

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2008 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

3.5.8 1:8 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen

Tabell 3.25 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utfall
2007	47 749	6 715	
2008	53 381 ¹	52 345	
2009	Förslag	53 313	
2010	Beräknat	54 958 ²	
2011	Beräknat	56 121 ³	

¹ Inklusive tilläggsbudget enligt 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet. 2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband i denna proposition.

² Motsvarar 53 313 tkr i 2009 års prisnivå.

³ Motsvarar 53 313 tkr i 2009 års prisnivå.

Ändamålet för anslaget är förvaltningskostnader vid Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF).

IAF är förvaltningsmyndighet för tillsynen av arbetslöshetsförsäkringen och ska utöva tillsyn över arbetslöshetskassorna samt ha tillsyn över Arbetsförmedlingens hantering av ärenden som påverkar arbetslöshetsförsäkringen.

Regeringens överväganden

Av anslagssparandet från 2007 har 5 126 000 kronor förts bort från anslaget som en indragning av anslagsbeloppet.

Till följd av att beslut från Arbetsmiljöverket fortsättningsvis ska överklagas hos allmän förvaltningsdomstol i stället för hos regeringen minskas anslaget med 1 000 000 kronor från och med 2009 för att finansiera det ökade resursbehovet för det under utgiftsområde 4 *Rättsväsendet* uppförda anslaget 1:5 *Sveriges Domstolar*.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 53 313 000 kronor för budgetåret 2009.

Tabell 3.26 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:8 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen

Tusental kronor

	2009	2010	2011
Anvisat 2008 ¹	53 381	53 381	53 381
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	932	2 608	3 793
Beslut	-1 000	-1 031	-1 053
Förslag/beräknat anslag	53 313	54 958	56 121

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2008 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

3.5.9 1:9 Bidrag till administration av grundbeloppet

Tabell 3.27 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2007	49 186	0	
2008	Anslag 49 541 ¹		49 541
2009	Förslag 50 482		
2010	Beräknat 52 421 ²		
2011	Beräknat 53 736 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget enligt 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet. 2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband i denna proposition.

² Motsvarar 50 482 tkr i 2009 års prisnivå.

³ Motsvarar 50 482 tkr i 2009 års prisnivå.

Ändamålet för anslaget är bidrag till förvaltningskostnader i den kompletterande arbetslöshetskassan Alfa. Utgifterna avser administrationen av grundbeloppet för de personer som inte är anslutna till någon arbetslöshetskassa.

Regeringens överväganden

Under 2007 uppgick antalet ersättningstagare i Alfa-kassan till cirka 50 100 personer varav de som inte var anslutna uppgick till cirka 33 400 personer. Andelen kvinnor uppgick till 51 procent av både det totala antalet ersättningstagare och av gruppen icke anslutna. Mellan 2006 och 2007 minskade antalet anslutna med 34 procent och antalet icke anslutna minskade med 32 procent.

Anslaget belastas endast med kostnader för administration av grundbeloppet för dem som inte är anslutna till någon arbetslöshetskassa.

De förändringar i arbetslöshetsförsäkringen som skedde under 2007 har inneburit att Alfa-kassan har förlorat många av sina ersättningstagare. Detta har resulterat i minskningar av verksamheten med bl.a. uppsägningar som följd. Då flera av Alfa-kassans avtal för bl.a. lokaler löper under flera år kommer kostnader dock att belasta kassan under flera år.

Administrationsavgiften som tas ut från dem som inte är anslutna uppgår fr.o.m. den 2 april 2008 till 10 kronor per ersättningsdag och avgiftsinkomsterna beräknas under 2008 uppgå till drygt 14 000 000 kronor. Detta täcker emellertid inte kassans kostnader och regeringen gör bedömningen att anslagsnivån bör vara i nivå med innevarande år. Regeringen avser dock att se över det avtal som finns mellan Alfa-kassan och staten med anledning av de förändringar som

skett i arbetslöshetsförsäkringen i syfte att säkerställa att framtida anslagsnivåer är rimliga.

Avgiftsinkomsterna minskade med 9 procent eller 2 380 000 kronor 2007 jämfört med 2006. De beräknade avgiftsinkomsterna för 2008 innebär en minskning med 43 procent eller 10 629 000 kronor.

Regeringen föreslår därför att riksdagen anvisar ett ramanslag om 50 482 000 kronor för 2009.

Tabell 3.28 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:9 Bidrag till administration av grundbeloppet

Tusental kronor

	2009	2010	2011
Anvisat 2008¹	49 541	49 541	49 541
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	941	2 880	4 195
Förslag/beräknat anslag	50 482	52 421	53 736

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2008 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

3.5.10 1:10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten

Tabell 3.29 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2007	7 703	0	
2008	Anslag 7 703 ¹		7 703
2009	Förslag 7 703		
2010	Beräknat 7 703		
2011	Beräknat 7 703		

¹ Inklusive tilläggsbudget enligt 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet. 2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband i denna proposition.

Ändamålet för anslaget är bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten för de åtaganden svenska staten har för verksamheten samt kompensation för de ökade kostnader som uppstår för Finland och Norge till följd av att utbildningstjänsterna är mervärdesskattepliktiga i Sverige. Stiftelsen Utbildning Nordkalotten är en svensk statlig stiftelse som enligt en överenskommelse med Finland och Norge från 1990 anordnar utbildningar. Syftet är att främja åtgärder som bidrar till att utveckla arbetsmarknaden och att stärka det regionala samarbetet för i första hand de nordligaste delarna av Finland, Norge och Sverige. Stiftelsen ska uppnå sitt ändamål genom att bl.a. utveckla, organisera och genomföra utbildningar inom avtalade områden. Samtliga

medverkande länder har numera en riksrekrytering till utbildningarna. Förutom statsbidraget finansierar stiftelsen verksamheten genom intäkter från kurs- och uppdragsverksamhet. Utöver stiftelsens stadgar regleras verksamheten av en överenskommelse mellan länderna som omförhandlas vart fjärde år. Under 2006 var stiftelsen föremål för en utvärdering som Regeringskansliet (Arbetsmarknadsdepartementet) i Sverige ska initiera vart fjärde år med sikte på eventuella förändringar av överenskommelsen. Utvärderingen resulterade i fortsatt förtroende och en ny fyraårig överenskommelse tecknades för 2007–2010.

Regeringens överväganden

Verksamheten under 2007 har i huvudsak avsett tillhandahållande av arbetsmarknadsutbildningar, gymnasieutbildningar samt anpassade företagsutbildningar. Under 2006 har elevtillströmningen på stiftelsens 295 utbildningsplatser varit god och den totala beläggningen har uppgått till 94 procent. Detta är dock en försämring av beläggningen jämfört med 2006, vilket till största del beror på en minskad efterfrågan från svenska kursdeltagare för hotell- och restaurangutbildningar. Avtalade årsplatser har fördelats mellan länderna på följande sätt: Finland 80, Norge 70 och Sverige 145 årsplatser.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 7 703 000 kronor för 2009.

3.5.11 1:11 Bidrag till lönegaranti-ersättning

Tabell 3.30 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Notering	Belopp
2007	Utfall	593 420	Anslags-sparande	361 329
2008	Anslag	1 152 319 ¹	Utgifts-prognos	823 000
2009	Förslag	1 354 629		
2010	Beräknat	1 797 375		
2011	Beräknat	1 494 523		

¹ Inklusivt tilläggsbudget enligt 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet. 2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband i denna proposition.

Anslaget avser ersättningar till arbetstagare för lönefordringar enligt lönegarantilagen (1992:497) vid konkurs och vid företagsrekonstruktion enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion. Anslaget ska även täcka administrativa kost-

nader hos Kammarkollegiet för förvaltning av anslaget. Från anslaget ersätts också länsstyrelserna för arbetet med att betala ut ersättning för lönefordringar. Anslaget är nettobudgeterat, vilket innebär att belopp som återkrävs vid konkurser och företagsrekonstruktioner förs till anslaget och får användas för utbetalning av ersättning.

Tabell 3.31 Nettoutgifter m.m. för anslaget 1:11 Bidrag till lönegaranti-ersättning första halvåret 2007 respektive 2008

Miljoner kronor

	Bruttoutgifter	Inkomster	Nettoutgifter
1:a halvåret 2007	484	176	308
1:a halvåret 2008	499	164	335

För 2007 uppgick bruttoutgifterna för lönegaranti-ersättningen till 928 miljoner kronor, de administrativa utgifterna till 6 miljoner kronor och inkomsterna till 334 miljoner kronor. Inkomsterna under första halvåret 2008 minskade med 7 procent samtidigt som bruttoutgifterna ökade med 3 procent jämfört med motsvarande period 2007. Nettoutgifterna ökade därmed med knappt 9 procent första halvåret 2008 jämfört med motsvarande period 2007. Anslags-sparandet från 2007 har förts bort som en indragning av anslagsbelopp.

Som ett led i arbetet med att förbättra förutsättningarna för företag har regeringen i maj 2008 till riksdagen överlämnat propositionen Företagshypotek – en bättre säkerhet för lån till företag (prop. 2007/08:161). Förslaget innebär en reformering av det regelverk som gör det möjligt att använda lös egendom som säkerhet. De föreslagna ändringarna ska göra det lättare för företag att låna pengar. Regeringen föreslår också att statens förmånsrätt för återkrav av utbetald lönegaranti avskaffas. En sådan ändring innebär att konkurser kommer att belasta statens finanser i större utsträckning än i dag, främst genom att staten går miste om intäkter. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2009.

De viktigaste utgiftsstyrande faktorerna för anslaget är utvecklingen av antalet konkurser och företagsrekonstruktioner där det finns anställda, de lönenivåer som de anställda har, liksom det genomsnittliga antalet dagar som lönegaranti-ersättningen uppbärs per person. Inkomstsidan påverkas av hur stora tillgångar som kan återkrävas vid konkurser och företagsrekonstruktioner. Lönegaranti-ersättningen utgör ett skydd om arbetsgivaren går i konkurs eller genomgår en företagsrekonstruktion och den anställda har utestående lönefordringar.

Antalet företagskonkurser uppgick till 3 000 under första halvåret 2008 och är därmed oförändrat jämfört med motsvarande period 2007 (se tabell 3.32). Antalet anställda i de aktuella företagen uppgick till 7 100 och är därmed 7 procent högre än motsvarande period 2007.

Lönegaranti vid företagsrekonstruktion infördes den 1 juni 2005. Antalet rekonstruktioner uppgick till 90 under första halvåret 2008 och har därmed ökat med drygt 40 procent jämfört med motsvarande period 2007. Antalet berörda anställda i företagsrekonstruktioner uppgick till drygt 2 500 personer och har därmed ökat med knappt 40 procent jämfört med motsvarande period 2007. Antalet personer som har fått lönegarantiersättning vid konkurs eller företagsrekonstruktion uppgick till 16 400 under perioden juli 2007–juni 2008 (se tabell 3.33) och är en liten minskning jämfört med motsvarande period föregående år. Den genomsnittliga ersättningen per person, inklusive arbetsgivaravgift, uppgick till 54 500 kronor under denna period och har därmed minskat med drygt åtta procent jämfört med motsvarande period 2006/2007. Det genomsnittliga antalet dagar med lönegarantiersättning vid konkurs och företagsrekonstruktion uppgick till 51 under perioden och är därmed en mindre ökning jämfört med motsvarande period 2007.

Tabell 3.32 Företagskonkurser m.m. budgetåret 2005 – första halvåret 2008

	2005	2006	2007	Första halvåret 2008
Antal företagskonkurser	6 800	6 200	5 800	3 000
Antalet företagsrekonstruktioner		200	140	90
Antal anställda berörda av företagskonkurser	14 800	13 800	12 700	7 100
Antalet anställda berörda av företagsrekonstruktioner		3 800	3 700	2 500

Källa: ITPS och Kammarkollegiet

Tabell 3.33 Antal personer med lönegarantiersättning m.m. 2005 – första halvåret 2008

	2005	2006	2007	Juli 2007 – Juni 2008
Antal personer med lönegarantiersättning	19 500	17 100	15 600	16 400
Genomsnittlig ersättning per person	59 900	57 100	56 503	54 500
Genomsnittligt antal ersättningsdagar per person	57	51	54	51

Källa: Kammarkollegiet

Tabell 3.34 Antal personer med lönegarantiersättning m. m. uppdelat på företagskonkurs och företagsrekonstruktion 2007– första halvåret 2008

	2007	Juli 2007 – Juni 2008
Antalet personer med lönegarantiersättning vid konkurs	14 000	14 500
Antalet personer med lönegarantiersättning vid företagsrekonst.	2000	2 500
Genomsnittlig ersättning per person vid konkurs	58 400	56 700
Genomsnittlig ersättning per person vid företagsrekonst.	46 000	45 900
Genomsnittligt antal ersättningsdagar per person vid konkurs	53	50
Genomsnittligt antal ersättningsdagar per person vid företagsrekonst.	51	46

Källa: Kammarkollegiet

Regeringens övervägande

Med anledning av ändringar av statens regressrätt och förmånsregler, som kan bli en följd av regeringens förslag, beräknas utgifterna i samband med budgetpropositionen för 2008 öka med 500 miljoner kronor från och med 2009.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 1 354 629 000 kronor för 2009.

Tabell 3.35 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:11 Bidrag till lönegarantiersättning

	Tusental kronor		
	2009	2010	2011
Anvisat 2008¹	1 152 319	1 152 319	1 152 319
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	500 000	500 000	500 000
Övriga makroekonomiska förutsättningar	-297 690	145 056	-157 796
Förslag/beräknat anslag	1 354 629	1 797 375	1 494 523

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

4 Arbetsliv

4.1 Omfattning

Arbetslivspolitikerna är indelade i områdena Arbetsmiljö, Arbetsrätt och Lönebildning. Detta motsvarar underindelningen enligt den tidigare verksamhetsstrukturen med politik- och verksamhetsområden, som upphävs i denna budgetproposition (se avsnitt 2.4).

Under arbetslivspolitikerna ingår förvaltningskostnader för:

- Arbetsmiljöverket (anslag 2:1),
- Arbetsdomstolen (anslag 2:2),
- Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar (anslag 2:3),
- Internationella arbetsorganisationen (ILO) (anslag 2:4) och
- Medlingsinstitutet (anslag 2:5).

Vidare omfattas kostnader för:

- regional skyddsombudsverksamhet (anslaget 2:1) och
- medlemsavgiften till Internationella arbetsorganisationen (ILO) (anslaget 2:4).

Arbetsmiljö

Arbetsmiljöområdet omfattar insatser för ett väl fungerande arbetsmiljöarbete.

I området ingår Arbetsmiljöverkets tillsyn och övrig verksamhet. Vidare ingår bl.a. stöd till den regionala skyddsombudsverksamheten. Resultat inom arbetsmiljöområdet redovisas under avsnitt 4.4. Arbetsmiljöverket redovisas på anslagsnivå under avsnitt 4.8.1.

Arbetsrätt

Arbetsrättsområdet behandlar de arbetsrättsliga frågorna, förutom den del som avser statlig arbetsrätt (se redovisning av Statliga arbetsgivarfrågor inom utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning).

Arbetsrättsliga resultat redovisas under avsnitt 4.5. Verksamheterna vid Arbetsdomstolen och Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar redovisas på anslagsnivå, under avsnitten 4.8.2 och 4.8.3.

Lönebildning

Lönebildningsområdet omfattar insatser för en väl fungerande lönebildning och medling i arbetstvister. I området ingår Medlingsinstitutets verksamhet, som omfattar bl.a. kostnader för medling, informationsarbete och statistikproduktion. Resultat inom lönebildningsområdet redovisas under avsnitt 4.6. Verksamheten vid Medlingsinstitutet redovisas på anslagsnivå under avsnitt 4.8.5.

4.2 Utgiftsutveckling

Tabell 4.1 Utgiftsutveckling inom område Arbetsliv

Miljoner kronor

	Utfall 2007	Budget 2008 ¹	Prognos 2008	Förslag 2009	Beräknat 2010	Beräknat 2011
<i>Arbetsliv</i>						
2:1 Arbetsmiljöverket	618	593	599	588	588	602
2:2 Arbetsdomstolen	25	27	27	26	27	28
2:3 Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar ²	0	0	0	0	0	0
2:4 Internationella arbetsorganisationen (ILO)	22	24	24	26	26	26
2:5 Medlingsinstitutet	51	53	52	54	56	57
2008 14 23: 6 Avvecklingsmyndigheten för Arbetslivsinstitutet	104	101	147	–	–	–
2007 14 23: 2 Arbetslivsinstitutet	232	–	–	–	–	–
2007 14 23: 6 Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO) ³	9	–	–	–	–	–
Summa Arbetsliv	1 061	798	849	694	696	713

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet. 2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Anslagna medel för Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar är från och med 2009 cirka 90 tusen kronor per år. Beloppen i tabellen anges i miljoner kronor varför anslaget avrundas till noll kronor.

³ Anslaget för HomO flyttades i samband med 2008 års budgetproposition till utgiftsområde 13 Arbetsmarknad.

Utgifterna inom området Arbetsliv beräknas minska med drygt 200 miljoner kronor 2008 jämfört med 2007. Minskningen beror främst på att Arbetslivsinstitutet har lagts ned. I jämförelse med anvisade medel i statsbudgeten för 2008 förväntas utgifterna bli drygt 50 miljoner kronor högre, vilket främst förklaras av att Avvecklingsmyndigheten för Arbetslivsinstitutet beräknar utnyttja sitt anslagssparande. Jämfört med 2008 års ekonomiska vårproposition beräknas de totala utgifterna för området Arbetsliv bli 46 miljoner kronor högre 2008, vilket också beror på högre utgifter för Avvecklingsmyndigheten än tidigare beräknat. Jämfört med 2008 års vårproposition beräknas utgifterna bli 33 miljoner kronor högre 2009, 49 miljoner högre 2010 och 52 miljoner högre 2011. Ökningarna beror främst på den arbetsmiljösatsning som föreslås från och med 2009 (se avsnitt 4.8.1). Vidare beräknas utgifterna minska med 150 miljoner kronor 2009 jämfört med 2008, vilket främst förklaras av att Avvecklingsmyndigheten för Arbetslivsinstitutet upphör den 1 november 2008.

4.3 Mål

Målet för Arbetslivspolitikerna är goda arbetsvillkor och möjlighet till utveckling i arbetet för både kvinnor och män. Detta mål var tidigare

beslutat av riksdagen (prop. 2003/04:1, bet. 2003/2004:AU1, rskr. 2003/04:70) för politikområdet Arbetsliv. Målet för politikområdet Arbetsliv föreslås nu upphävas eftersom den enhetliga verksamhetsstrukturen med en indelning av utgiftsområden i politikområden och verksamhetsområden utgår (se avsnitt 2.4). Regeringen gör dock bedömningen att detta mål även fortsättningsvis bör gälla för Arbetslivspolitikerna under utgiftsområde 14.

Arbetslivspolitikerna ska bidra till att nå målen för den ekonomiska politiken. Arbetslivspolitikerna ska därmed även medverka till att skapa förutsättningar för en uthållig tillväxt och full sysselsättning.

För närvarande pågår arbete med att ta fram underlag för hur den framtida arbetsmiljöpolitiken ska utformas. En bärande utgångspunkt för arbetet är att skapa förutsättningar för fler samt bättre och mer utvecklande arbeten samtidigt som utanförskapet för dem som står långt från arbetsmarknaden ska kunna brytas. Se vidare avsnitt 4.7.2.

Arbetsmiljö: Arbetsmiljön ska förebygga ohälsa och olycksfall samt motverka att människor utestängs från arbetet. En god arbetsmiljö tar hänsyn till människors olika förutsättningar och bidrar till utveckling av både individer och verksamhet.

Målet har ändrats för att det tydligare ska anknyta till den nya inriktningen av arbetsmiljöpolitiken².

Arbetsrätt: En arbetsrätt som skapar förutsättningar för ett arbetsliv som tillgodoser både arbetstagarnas och arbetsgivarnas behov av flexibilitet, trygghet och inflytande.

Lönebildning: En lönebildning i samhällsekonomisk balans samt arbetsfred.

Målen för arbetsrätt och lönebildning är oförändrade. Resultatbeskrivningen i det följande görs i förhållande till målen inom arbetslivspolitik.

EU:s integrerade riktlinjer för tillväxt och sysselsättning

Ett av målen för Lissabonsstrategin är att uppnå fler och bättre arbeten. Sysselsättningsstrategin är instrumentet för att uppnå Lissabonstrategins mål på sysselsättnings- och arbetsmarknadsområdet. Ett av de övergripande målen för sysselsättningsstrategin är att förbättra kvalitet och produktivitet i arbetet. Medlemsstaterna ska i samarbete med arbetsmarknadens parter bedriva sin politik så att beslutade mål och prioriteringar genomförs enligt EU:s integrerade riktlinjer för tillväxt och sysselsättning. Arbetslivspolitik har främst koppling till målet om bättre kvalitet och produktivitet i arbete.

Vidare kan arbetslivspolitik bidra till att uppfylla särskilt följande riktlinjer:

- Genomföra en sysselsättningspolitik som syftar till att uppnå full sysselsättning, förbättra kvaliteten och produktiviteten i arbetet och öka graden av social och territoriell sammanhållning (riktlinje nr 17).
- Främja en livscykelinriktad syn på arbete (riktlinje nr 18).
- Förbättra förmågan att möta arbetsmarknadens behov (riktlinje nr 20).
- Främja flexibilitet i kombination med anställningstrygghet och minska segmenteringen av arbetsmarknaden, med vederbörligt beaktande av den roll som till-

kommer arbetsmarknadens parter (riktlinje nr 21).

- Sörja för en sysselsättningsfrämjande utveckling av arbetskostnader och mekanismer för fastställande av löner (riktlinje nr 22).

Länderna återrapporterar årligen den politik som har förts mot bakgrund av riktlinjerna. Hur Sverige genomför EU:s integrerade riktlinjer för tillväxt och sysselsättning (2006–2008) redovisas i det svenska handlingsprogrammet för tillväxt och sysselsättning för perioden 2006–2008 (skr. 2006/07:23), som behandlades i riksdagen i början av 2007. En rad kvantitativa mål finns också uppställda inom EU:s sysselsättningsstrategi. Verksamheten inom Arbetslivspolitik bidrar särskilt till att uppfylla målet om att den faktiska genomsnittsåldern för utträde från arbetsmarknaden ska höjas med fem år på EU-nivå senast 2010.

Regeringen kommer under hösten 2008 lämna en uppföljningsrapport till riksdagen angående det svenska handlingsprogrammet för tillväxt och sysselsättning.

Nordiska Ministerrådet

Sverige är under 2008 ordförandeland i Nordiska Ministerrådet. Inom Ministerrådet för Arbetsliv har ett nytt samarbetsprogram tagits fram för åren 2009–2012, vilket fokuserar på globaliseringen och de demografiska utmaningarna. En fokusering på utanförskapet på arbetsmarknaden har även gjorts inom det nordiska samarbetet på arbetslivsområdet.

4.4 Resultatredovisning Arbetsmiljö

Regeringen noterar att en god arbetsmiljö befrämjar flexibilitet, produktivitet och konkurrens. De indikatorer för arbetsmiljön som används för att redovisa resultaten inom verksamhetsområdet är följande:

- Dödsolyckor i arbetet. Källa: Arbetsmiljöverket/Försäkringskassan.
- Antal anmälda arbetsolyckor. Källa: Arbetsmiljöverket/Statistiska centralbyrån (AKU) och Eurostat.
- Antal anmälda arbetssjukdomar. Källa: Arbetsmiljöverket/Statistiska centralbyrån.

² Det tidigare målet för Arbetsmiljöpolitiken var följande: En arbetsmiljö som förebygger ohälsa och olycksfall, är anpassad till människors olika fysiska och psykiska förutsättningar samt är utvecklande för individen.

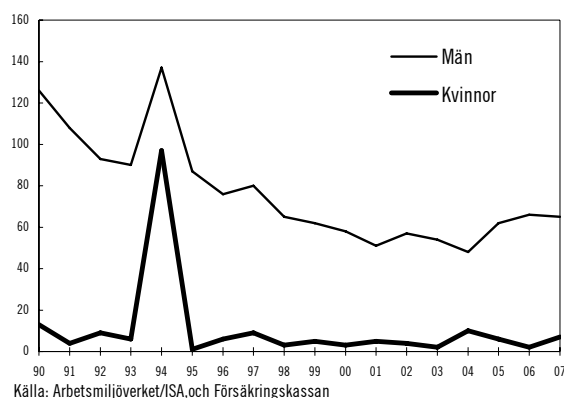
- Andel av sjukfrånvaron som uppges bero på arbetsorsakade besvär. Källa: Arbetsmiljöverket/Statistiska centralbyrån.
- Krav/kontroll i arbetet. Andel som dels inte kan koppla bort tankarna från arbetet när de är lediga, dels har lågt handlingsutrymme. Källa: Arbetsmiljöverket.
- Anställda och ohälsa. Källa: Arbetsmiljöverket och Statistiska centralbyrån. På grund av ändrade undersökningsrutiner är denna indikator inte uppdaterad jämfört med budgetpropositionen för 2007 och redovisas därför inte i denna proposition.

Resultat utifrån indikatorerna

Utvecklingen avseende dödsolyckor i arbetslivet samt övriga arbetsolyckor och arbetssjukdomar beskrivs i nedanstående diagram.

Diagram 4.1 Antalet dödsfall i arbetsolyckor 1990–2007

Antal förvärsarbetande

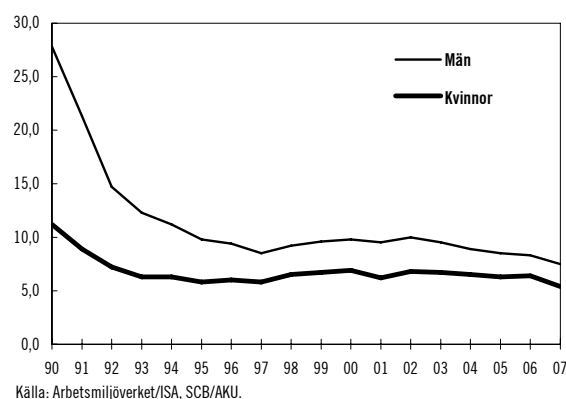

Den långsiktiga utvecklingen av antalet dödsolyckor visar fram till 2000-talet på en stadig minskning, bortsett från 1994 då fartyget Estonia förläste. Under första hälften av 2000-talet låg antalet dödsolyckor på en tämligen jämn nivå. Mellan 2005 och 2007 har en viss ökning skett. Antalet olyckor med dödlig utgång drabbar främst män. Den vanligaste orsaken till dödsolyckor i arbetet 2007 var förlorad kontroll över fordon, som föranlett 32 dödsfall, vilket är en ökning med ett dödsfall jämfört med 2006. Därefter följer fallolyckor som har orsakat tio dödsfall. Tre personer omkom 2007 i situationer orsakade av hot och våld. Sammantaget ökade antalet dödsolyckor med tre jämfört med 2006, av de omkomna var 72 förvärsarbetande (inklusive egenföretagare), varav 62 anställda.

Många av dödsolyckorna drabbar äldre, av de omkomna var 33 procent 55 år eller äldre. Antalet dödsolyckor per 100 000 sysselsatta uppgick till 1,7 personer under 2007. Som en jämförelse kan nämnas att snittet för EU15, dvs. EU:s femton dåvarande medlemsstater, för 2005 (senaste tillgängliga statistiken) var 2,3 personer.

Diagram 4.2 Anmälda arbetsolyckor i Sverige 1990–2007

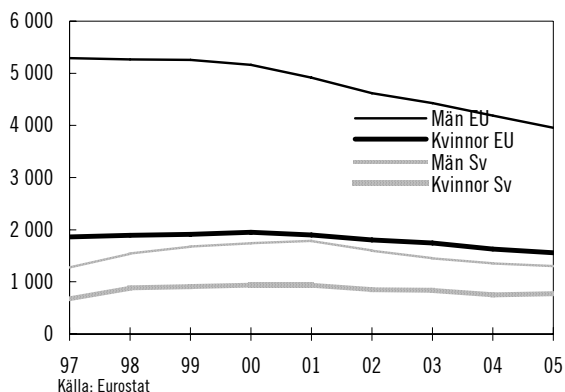
Antal per tusen förvärsarbetande

Sett över en längre tidsperiod har det totala antalet arbetsolyckor minskat kraftigt. Efter en uppgång i slutet av 1990-talet och början av 2000-talet ligger nu frekvensen anmälda arbetsolyckor på en lägre nivå jämfört med det som gällde i mitten av 1990-talet (se diagram 4.2). Enligt Arbetsmiljöverkets preliminära statistik för 2007 har det under året inrapporterats 29 243 arbetsolyckor som medfört frånvaro från arbetet och 50 203 olyckor som inte ledde till frånvaro. Detta innebär en minskning med cirka tre procent jämfört med antalet inkomna anmälningar vid samma tidpunkt 2006. Stål- och metalltillverkning bland män och trävarutillverkning bland kvinnor är de näringsgrenar inom vilka det anmäls flest arbetsolyckor per 1 000 sysselsatta under 2007. Samma näringsgrenar har under flera år legat överst på listan. Hos män är händerna den kroppsdel som oftast skadas vid en arbetsolycka. Kvinnor skadar höfter/ben/fot ungefär lika ofta som händerna.

Diagram 4.3 Antal anmälda arbetsolyckor med mer än tre sjukdagar inom EU:s dåvarande 15 medlemsstater 1997–2005.

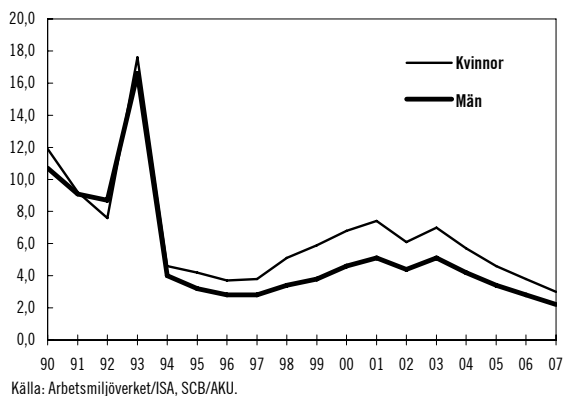
Antal per 100 000 sysselsatta inom nio gemensamma branscher

Både för Sverige och EU15 finns under senare år en tendens till nedgång av antalet arbetsolyckor som lett till mer än tre sjukdagar. Detta gäller för både kvinnor och män, med undantag för kvinnor i Sverige där en viss ökning skett mellan 2004 och 2005. Nedgången har pågått längre inom EU15 än i Sverige. Frekvensen av arbetsolyckor är dock fortfarande mycket högre för EU15 än i Sverige, särskilt för män där nivån är drygt tre gånger högre. Motsvarande för kvinnor är att EU15 har drygt två gånger högre nivå (se diagram 4.3).

Diagram 4.4 Anmälda arbetssjukdomar 1990–2007

Antal per tusen förvärvsarbetande arbetstagare och egenföretagare

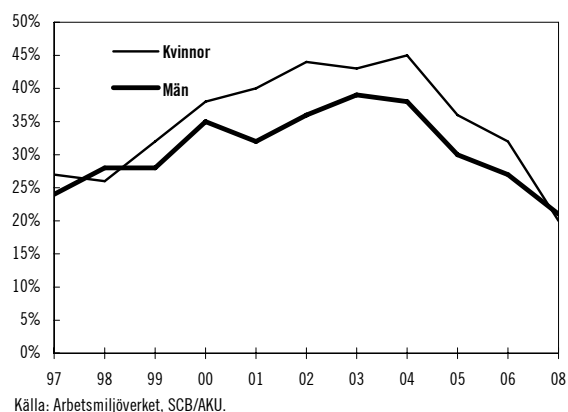

Antalet anmälda arbetssjukdomar har minskat kraftigt, med 47 procent, sedan 2003. Antalet anmälda arbetssjukdomar ligger därmed nu på en lägre nivå än vid mitten av 1990-talet (se diagram 4.4). Jämfört med 2006 har antalet anmälda arbetssjukdomar under 2007 minskat med cirka 21 procent. Den vanligaste orsaken till anmälda arbetssjukdomar är fysisk belastning, drygt hälften av arbetssjukdomarna hade 2007 sin orsak i belastningsfaktorer. Andelen av arbetssjukdomarna som orsakades av belastningsfaktorer var

något större bland män än bland kvinnor. Organisatoriska eller sociala faktorer är den näst vanligaste orsaken till arbetssjukdom och ligger bakom mer än var femte anmälan. En knapp tiondel av de rapporterade arbetssjukdomarna misstänks bero på buller och ungefär lika många på kemiska eller biologiska faktorer. Det finns dock skillnader mellan könen så till vida att kvinnor i högre grad än män rapporterar organisatoriska eller sociala faktorer som orsaksfaktorer. Bland kvinnor ligger dessa faktorer bakom nästan en tredjedel av anmälningarna. Bland män orsakas något fler anmälningar av buller; fyra bullerskador av fem har drabbat män. Antalet anmälningar när det gäller fysisk belastning ligger nu lägre än de gjorde 1997. Även arbetssjukdomar som orsakats av organisatoriska och sociala faktorer har minskat, men ligger ändå mycket högre än för 1997 – eftersom uppgången fram till 2003 var så mycket större jämfört med andra faktorer.

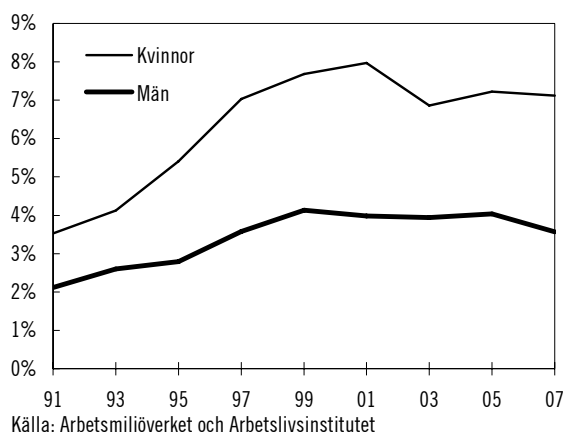
Diagram 4.4 visar på en kraftig upp- och nedgång under 1992 och 1993. Detta återspeglar de förändringar i försäkringsvillkoren som infördes dessa år. Den uppstramning av regelverket som infördes 1993 föregicks av en massiv informationskampanj, vilket är en trolig anledning till ett kraftigt ökat antal anmälningar.

Diagram 4.5 Andel av sjukfrånvaro som uppges bero på arbetsrelaterade besvär 1997–2008

Från mitten av 1990-talet till 2003 ökade den andel av sjukfrånvaron som uppgavs vara arbetsrelaterad. Därefter har denna andel mer än halverats. Särskilt markant har minskningen mellan 2006 och 2008 varit för kvinnorna (se diagram 4.5). Uppgifterna bygger på egna bedömningar av dem som ingår i undersökningen av arbetsrelaterade besvär.

Diagram 4.6 Andel som inte kan koppla bort tankarna från arbetet när man är ledig och som har lågt handlingsutrymme 1991–2007.

Ovanstående diagram är baserat på fyra olika frågor ur Arbetsmiljöverkets arbetsmiljöundersökning. Frågorna avser att belysa olika aspekter på egenkontroll. Brist på inflytande eller egenkontroll är en faktor som kan bidra till stress och kombinationen av höga krav och låg egenkontroll anses som en väsentlig riskfaktor för ohälsa. Diagrammet visar att nästan mer än dubbelt så många kvinnor som män anger att de har lågt handlingsutrymme och svårt att koppla bort tankarna från jobbet. Antalet kvinnor som uppgav sig ha denna situation ökade kraftigt under 1990-talet. Uppgången bröts i inledningen av 2000-talet, men minskningen har därefter avtagit och någon signifikant nedgång från den förra mätningen 2005 kan inte utläsas. Antalet män som uppgav kombinationen är dock färre jämfört med 2005.

Verksamhet vid Arbetsmiljöverket

Arbetsmiljöverkets kärnuppgift är tillsyn av efterlevnaden av arbetsmiljölagstiftningen. Verket meddelar också föreskrifter och allmänna råd som preciserar arbetsmiljölagens allmänna bestämmelser. I det följande ges en kortfattad beskrivning av verksamheten under 2007. Antalet tillsynsbesök har under de senaste åren utvecklats enligt följande:

Tabell 4.2 Antal tillsynsbesök 2004–2007

År	2004	2005	2006	2007
Antal besök	32 500	38 200	40 000	36 300

Källa: Arbetsmiljöverket

Beträffande antalet besökta arbetsställen ser utvecklingen ut på följande sätt:

Tabell 4.3 Antal besökta arbetsställen 2004–2007

År	2004	2005	2006	2007
Antal besök	17 500	22 000	22 500	20 400

Källa: Arbetsmiljöverket

Antal ställda krav i inspektionsmeddelanden, förelägganden och förbud ökade något under 2005 och 2006, men har sedan minskat under 2007.

Uppföljningsbesök på arbetsställena gjordes i cirka 20 procent av samtliga förrättningar och är enligt verket ett effektivt sätt att bedöma tillsynsinsatsernas påverkan. Verket framhåller att på de arbetsställen där tillsyn utförts har arbetsmiljöarbetet förbättrats. Tillsynsinsatserna fokuserades under 2007 på arbetsmiljöer med det största tillsynsbehovet. Den övergripande prioriteringen i det förebyggande arbetet styrdes av en gemensam tillsyn bl.a. inom sex särskilt utvalda tillsynsområden. En del av insatserna avsåg också s.k. obligatorisk tillsyn, dvs. sådan tillsyn som föranleds av initiativ av skyddsombud, olycksfallutredningar m.m.

Marknadskontroll av utrustning m.m. är en viktig del av tillsynsarbetet. Verket har under 2007 drivit ett 70-tal ärenden mot leverantörer och tillverkare.

Arbetsmiljöverkets föreskriftsarbete präglas av regelförenklingssträvanden. Under 2007 har sex författningar utfärdats genom revidering av befintliga föreskrifter och fem författningar har upphävts. Därtill har verket deltagit i ett omfattande internationellt och nationellt standardiseringsarbete.

Skyddsombudens roll

Skyddsombud utgör en viktig del av det svenska arbetsmiljösystemet. Staten ger årligen bidrag till den regionala skyddsombudsverksamheten. De regionala skyddsombudens uppgift är att aktivera och vara ett stöd till arbetstagersidan i det lokala arbetsmiljöarbetet, främst på mindre arbetsställen där det saknas skyddskommittéer.

Minskning av den statliga byråkratin

Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag i 2007 års budgetproposition att avveckla Arbetslivsinstitutet per den 30 juni 2007 (prop. 2006/07:1, utg. omr. 14, bet. 2006/07:AU:5 rskr. 2006/07:88). Beslutet ska ses som en del av effektiviseringen av statsförvaltningen och minskningen av den statliga byråkratin.

Regeringen beslutade den 22 mars 2007 att en särskild utredare ska ansvara för att genomföra avvecklingen av Arbetslivsinstitutet fr.o.m. den 1 juli 2007. Beslut har fattats om att flytta fram tiden för Avvecklingsmyndighetens upphörande med två månader, till den 1 november 2008.

Utredaren har arbetsgivaransvaret för den personal som ingår i avvecklingsorganisationen. Vid Avvecklingsmyndigheten ingick 184 personer den 1 januari 2008. Av dessa beräknas sex personers uppsägningstid gå ut först under 2009. Efter som myndigheten upphör under hösten 2008 förbereder regeringen ett särskilt beslut i denna fråga, vilket är anledningen till att Avvecklingsmyndighetens upphörande flyttades fram två månader.

Utredaren ska också avveckla bl.a. lokaler, utrustning och inventarier. Alla lokaler (Stockholm, Umeå och Visby) har lämnats och fått nya hyresgäster, vilket har minskat utgifterna för Avvecklingsmyndigheten. Inventarierna har sålts till bl. a. Riksantikvarieämbetet. Den enskilt mest arbetskrävande uppgiften för myndigheten har varit att i samverkan med Riksarkivet gallra och i färdigt skick arkivera kvarvarande handlingar hos Riksarkivet. Hela arkivmaterialet överlämnades till Riksarkivet i januari 2008.

4.4.1 Analys och slutsatser Arbetsmiljö

Utifrån tillgänglig statistik förstärks i huvudsak bilden av de senaste årens positiva utveckling. Antalet anmälda arbetsolyckor och anmälda arbetssjukdomar fortsätter att minska och allt färre uppger arbetet som orsak till sin sjukfrånvaro. Även sjukfrånvaron i sin helhet fortsätter att minska i allt snabbare takt (se vidare utgiftsområde 10 *Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp*). Trots detta finns dock fortfarande brister i arbetsmiljön. Under senare år har antalet dödsfall i arbetsolyckor ökat. Inom Arbetsmiljöverket har en särskild arbetsgrupp tillsatts för att analysera utvecklingen och föreslå åtgärder. Arbetsmiljöverket har konstaterat att ökningen

främst har skett inom de minsta företagen med 0–5 anställda där, var femte olycka drabbar ensamföretagare. Arbetsmiljöverket har inte kunnat utläsa några enskilda faktorer som förklarar ökningen.

SCB genomför på uppdrag av Arbetsmiljöverket en undersökning vartannat år, för att beskriva utvecklingen inom arbetsmiljöområdet. Undersökningen bygger på telefonintervjuer och enkäter till ett urval av sysselsatta mellan 16–64 år. Enligt rapporten Arbetsmiljön 2007 (Arbetsmiljöstatistik Rapport 2008:4) är den fysiska arbetsbelastningen i form av tungt arbete, påfrestande arbetsställningar och arbetsrörelser i stort oförändrad jämfört med 2005, möjligen kan en viss förbättring utläsas. Andra frågor i undersökningen visar att besvär i form av värk i olika delar av kroppen efter arbetet har minskat för både kvinnor och män, liksom problem med sömnen och känslor av olust kopplat till arbetet. Det psykosociala klimatet på arbetsplatserna upplevs som förbättrat bl.a. när det gäller faktorer som stöd och uppmuntran. Rapporten ger därmed stöd för att vissa faktiska förbättringar av arbetsmiljön har skett. Dessa förbättringar gäller generellt, men det finns stora variationer mellan yrkesgrupper och branscher.

Även när man tittar närmare på utvecklingen fördelat på åldersgrupper framkommer skillnader. Personer under 30 år verkar inte i samma utsträckning som de äldre ha fått ta del av de förbättringar som har skett. Tvärtom uppges inom denna grupp en viss försämring. Det finns en tendens till att unga i allt högre grad befinner sig i arbeten som är kroppsligt påfrestande och med låg grad av inflytande när det gäller arbetets uppläggning och arbetstakt. Kvinnor och män under 30 år känner sig också oftare än de äldre trötta och håglösa och har nästan lika ofta som äldre olika kroppsliga besvär. Till viss del kan detta troligen förklaras av att de unga under en period när de håller på att etablera sig på arbetsmarknaden har lättare att få jobb i okvalificerade arbeten och att dessa i huvudsak finns inom områden där olika belastningsfaktorer är vanligare. Exempel på sådana områden är arbeten inom service, vård och omsorg, hantverk, byggverksamhet och inom tillverkningssektorn. En förbättring av arbetsmiljön inom dessa sektorer skulle därmed ha särskilt stor betydelse för de ungas hälsa och välbefinnande.

Allt fler bedömer att de ska kunna arbeta fram till ordinarie pensionsavgång. Av kvinnorna är det

87 procent och av männen 89 procent som tror att de har förutsättningar att jobba kvar till ordinarie pension. Detta kan jämföras med 2001 då 76 procent av kvinnorna och 85 procent av männen angav att detta skulle vara möjligt. En förklaring till förändringen kan vara att fler har en realistisk bild av de ekonomiska förutsättningarna för ett förtida utträde från arbetsmarknaden. Samtidigt ska inte uteslutas att även de förbättringar som kan utläsas när det gäller olika arbetsmiljöfaktorer har betydelse för hur man ser på sina förutsättningar att orka fortsätta att jobba längre.

För att uppnå en god arbetsmiljö måste ett systematiskt arbetsmiljöarbete på arbetsplatsen bedrivas, vilket inte minst är viktigt för att förebygga att allvarliga olyckshändelser inträffar. Mot bakgrund av detta är det bekymmersamt att bara lite drygt hälften av dem som svarat på arbetsmiljöundersökningen bekräftar att ett sådant arbete bedrivs på deras arbetsplatser. När det gäller egna företagare är läget ännu sämre, då endast cirka 40 procent uppger att man bedriver ett systematiskt arbetsmiljöarbete. För denna grupp är också tillgången till företagshälsovård mycket lägre än för övriga.

Sammantaget kan konstateras att det har skett förbättringar både när det gäller utvecklingen av den arbetsrelaterade hälsan och i förhållande till hur människor upplever faktorer i sin arbetsmiljö. Det finns trots detta ett stort utrymme för utveckling inom arbetsmiljöområdet. Regelefterlevnaden måste bli bättre för att undvika allvarliga olyckor och det förebyggande arbetet måste utvecklas. Vid många arbetsplatser bedrivs ett aktivt och kunskapsbaserat arbetsmiljöarbete utifrån en medvetenhet om att en bra arbetsmiljö är långsiktigt lönsam för verksamheten. Kunskaper om sambanden mellan individ, organisation och verksamhet liksom om hur man praktiskt bedriver ett systematiskt arbetsmiljöarbete måste emellertid finnas vid alla arbetsplatser, även vid de minsta företagen.

4.5 Resultatredovisning Arbetsrätt

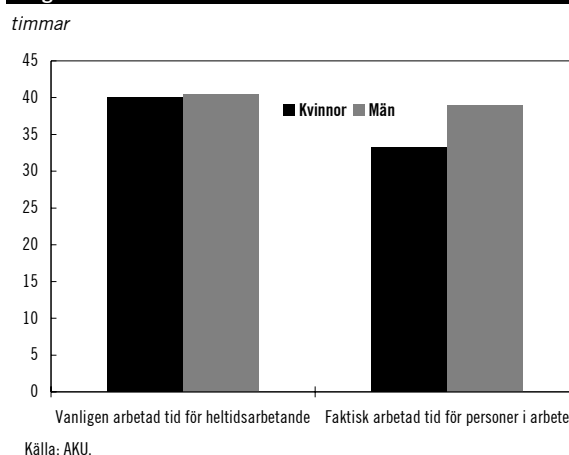
Inom arbetsrätten är det komplicerat att genom indikatorer visa hur spelreglerna på det arbetsrättsliga området fungerar. De indikatorer som används kan dock ge en bild av hur exempelvis möjliga anställningsformer enligt lag och avtal utnyttjas på den svenska arbetsmarknaden.

Följande resultatindikatorer redovisas inom arbetsrättens område:

- Veckoarbetstid.
- Deltidsanställning eller tidsbegränsad anställning.
- Deltidsarbete.
- Tidsbegränsad anställning.

Statistiska centralbyråns arbetskraftsundersökning (AKU) är källan till samtliga indikatorer.

Diagram 4.7 Veckoarbetstid

Den vanligen arbetade tiden för heltidsarbetande kvinnor är endast marginellt lägre än för heltidsarbetade män och uppgick 2007 till drygt 40 timmar i veckan för både kvinnor och män, vilket är ett oförändrat läge för båda grupperna jämfört med de senaste åren (se diagram 4.7). Vanligen arbetad tid för heltidsarbetande avser den tid som heltidsarbetande personer (mer än 34 timmars arbetstid) uppger att de arbetar en "vanlig" vecka. Eftersom fler kvinnor än män arbetar deltid representerar diagrammet för vanligen arbetad tid för heltidsarbetande betydligt färre kvinnor än män. Den faktiskt arbetade tiden för alla personer i arbete är betydligt lägre för kvinnor än för män. Under 2007 uppgick den faktiskt arbetade tiden per vecka till i genomsnitt något mer än 33 timmar för kvinnor och knappt 39 timmar för män, vilket är en marginell minskning för männen och oförändrat för kvinnorna jämfört med 2006. Faktisk arbetad tid beräknas bland sysselsatta som är i arbete. Den faktiskt arbetade tiden är den tid de arbetade under SCB:s mätvecka, oavsett vad deras vanligen arbetade tid är. I gruppen ingår både heltids- och deltid-arbetande.

Tabell 4.4 Deltidsanställning eller tidsbegränsad anställning 2003–2007

Procent av totalt anställda

År	Kvinnor	Män
2003	48,4	20,3
2004	49,0	21,7
2005	50,1	22,5
2006	51,6	23,5
2007	51,5	23,2

Källa: AKU

Det är betydligt vanligare att kvinnor arbetar i deltidanställningar respektive tidsbegränsad anställning än män. Drygt hälften av kvinnorna och drygt en femtedel av männen är anställda i sådana anställningar. Som framgår av tabell 4.4 har både andelen kvinnor och män i deltid- respektive tidsbegränsade anställningar ökat något under perioden 2003–2007, men har legat stabilt de två senaste åren.

Tabell 4.5 Deltidsarbete 2003–2007

Andel deltidarbetande i procent av samtliga anställda

År	Kvinnor	Män
2003	40,0	10,6
2004	40,8	11,4
2005	39,5	9,9
2006	39,9	10,0
2007	39,9	10,1

Källa: AKU

Av alla anställda kvinnor arbetade 40 procent deltid mot 10 procent av alla anställda män under 2007. Under perioden 2003–2007 har förändringarna endast varit marginella (se tabell 4.5). Totalt för båda könen arbetar var fjärde anställd deltid enligt SCB:s arbetskraftsundersökning (AKU).

Tabell 4.6 Tidsbegränsad anställning 2003–2007

Antal anställda som har tidsbegränsad anställning i procent av samtliga anställda

År	Kvinnor	Män
2003	17,0	12,3
2004	16,8	13,5
2005	17,6	13,9
2006	18,8	14,8
2007	19,5	14,6

Källa: AKU

Kvinnor har i högre omfattning än män tidsbegränsade anställningar. Knappt var femte anställd kvinna och drygt var sjunde anställd man hade en tidsbegränsad anställning under 2007. Andelen med tidsbegränsad anställning har ökat

för både kvinnor och män under perioden 2003–2007. Regelförändringar avseende tidsbegränsade anställningar har relativt nyligen trätt i kraft. Det är därför i dagsläget inte möjligt att bedöma vilken effekt de har haft när det gäller andelen av arbetskraften som har en sådan anställning. Se vidare avsnittet analys och slutsatser nedan.

Nya regler om tidsbegränsad anställning m.m.

Den 1 juli 2007 respektive den 1 januari 2008 trädde, med vissa övergångsbestämmelser, genom ändringar i lagen (1982:80) om anställningsskydd och semesterlagen (1977:480), vissa nya regler avseende tidsbegränsade anställningar m.m. i kraft. Lagändringarna föreslogs i propositionen Bättre möjligheter till tidsbegränsad anställning m.m. (prop. 2006/07:111).

I den del som avser anställningsskyddslagen innebär reglerna att avtal om tidsbegränsad anställning får träffas för allmän visstidsanställning, för vikariat, för säsongarbete och när arbetstagaren har fyllt 67 år. En allmän visstidsanställning ska övergå till en tillsvidareanställning om arbetstagaren under en femårsperiod har varit anställd i sådan anställning hos samma arbetsgivare i sammanlagt mer än två år. Även för en arbetstagare som under en femårsperiod har varit anställd hos samma arbetsgivare som vikarie i sammanlagt mer än två år ska anställningen övergå till en tillsvidareanställning. Kvalifikationstiden för företrädesrätt till återanställning ska även fortsättningsvis vara sammanlagt mer än 12 månader under de senaste tre åren. Detsamma gäller för kvalifikationstiden för rätt till besked om att en tidsbegränsad anställning inte kommer att fortsätta. Även bestämmelserna om säsonganställdas företrädesrätt till återanställning och rätt till besked om att de inte kommer att få fortsatt säsonganställning vid den nya säsongens början ska fortsätta att gälla. Arbetsgivare är vidare skyldiga att lämna information om lediga tillsvidareanställningar och provanställningar direkt till föräldralediga arbetstagare med tidsbegränsad anställning endast om arbetstagaren begärt det. Vidare får arbetstagare inte tillgodoräkna sig extra anställningstid på grund av viss uppnådd ålder i några olika situationer.

I den del som avser semesterlagen innebär de nya reglerna att ledighet för vård av allvarligt

sjukt barn då tillfällig föräldrapenning betalas ut ska vara semesterlönegrundande i den mån frånvaron under intjänandeåret inte överstiger 120 dagar eller för ensamstående förälder 180 dagar. Därutöver har med anledning av ändringarna i lagen om anställningsskydd gjorts en följdändring i fråga om möjligheten att vid kortvarig tidsbegränsad anställning träffa avtal om att arbetstagare inte ska ha rätt till semesterledighet.

Konsekvenser och åtgärder med anledning av Lavaldomen

EG-domstolen meddelade den 18 december 2007 dom i målet C-341/05 Laval, efter att Arbetsdomstolen hade begärt förhandsavgörande.

EG-domstolen uttalar i domen att den s.k. Lex Britannia i lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet inte är förenlig med gemenskapsrätten. Domstolen slår vidare fast att det strider mot den fria rörligheten för tjänster enligt artikel 49 i EG-fördraget och mot artikel 3 i direktiv 96/71/EG (utstationeringsdirektivet) att vidta stridsåtgärder för att få en arbetsgivare från en annan medlemsstat att skriva under ett kollektivavtal med villkor som antingen inte alls omfattas av utstationeringsdirektivet eller som går utöver den nivå som följer av tvingande regler inom den s.k. hårda kärna som anges i direktivet. EG-domstolen ställer även krav på transparens och förutsebarhet när det gäller vilken lön en arbetsgivare som är etablerad i en annan medlemsstat måste betala enligt det kollektivavtal som arbetstagarorganisationen vill att arbetsgivaren tecknar. Det aktuella byggavtalet, där lönenivån skulle klarläggas först efter förhandlingar mellan Laval och Svenska Byggnadsarbetarförbundet, ansågs inte uppfylla dessa krav. Arbetsdomstolen kan troligen förväntas komma med sin dom i det bakomliggande målet tidigast i slutet av 2008.

Regeringen har tillsatt en utredning med anledning av EG-domstolens dom i Laval-målet. Utredaren har givits i uppdrag att lämna förslag till sådana förändringar i svensk lagstiftning som behöver vidtas till följd av EG-domstolens dom. Utredaren ska redovisa uppdraget senast den 15 december 2008. Utgångspunkten för utredaren är att den svenska arbetsmarknadsmodellen i så stor utsträckning som möjligt ska kunna tillämpas i förhållande till arbetstagare som

utstationeras till Sverige från ett annat land, samtidigt som EG-rätten fullt ut respekteras. Utredaren ska bl.a. lämna förslag på om Lex Britannia bör ändras, avskaffas eller ersättas av någon annan reglering. Utredaren ska även analysera om några ändringar behöver göras i utstationeringslagen. Utredarens arbete ska ske i nära diskussion och samarbete med företrädare för arbetsmarknadens parter, för att kollektivavtalsreglering och lagreglering på de aktuella områdena ska fungera väl tillsammans.

Översyn av Arbetsdomstolen

Regeringens översyn av Arbetsdomstolen gäller frågor rörande ett utvidgat system med prövningstillstånd, ordförandenas anställningsformer samt domstolens sammansättning i diskrimineringsvister.

Den 6 mars 2008 överlämnade regeringen propositionen Utvidgat system med prövningstillstånd i Arbetsdomstolen, m.m. (prop. 2007/08:72), till riksdagen. Propositionen antogs av riksdagen den 20 maj 2008. Ändringarna, som görs i bl.a. lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister, innebär i huvudsak att systemet med prövningstillstånd utvidgas till att omfatta tingsrättens alla beslut och domar som överklagas till Arbetsdomstolen. Lagändringarna i denna del träder i kraft den 1 november 2008. Vidare ska ordförandena i Arbetsdomstolen anställas som ordinarie domare i domstolen, istället för att som tidigare förordnas för tre år i taget. Ändringen i denna del trädde i kraft den 1 juli 2008.

Ett förslag rörande Arbetsdomstolens sammansättning i diskrimineringsvister har lämnats i utredningen En sammanhållen diskrimineringslagstiftning (SOU 2006:22). Enligt propositionen Ändrad sammansättning i Arbetsdomstolen i diskrimineringsvister (prop. 2008/09:4) ska ett mål som helt eller delvis grundas på den föreslagna diskrimineringslagen avgöras av Arbetsdomstolen i en sammansättning med fem ledamöter, varav en från respektive arbetsgivar- och arbetstagersidan. Detta innebär att intresseledamöterna inte är i majoritet såsom annars är fallet i mål i Arbetsdomstolen. Om parterna i målet begär det, får Arbetsdomstolen ha den vanliga sammansättningen med sju ledamöter, varav två från respektive arbetsgivar- och arbetstagersidan.

Översyn av semesterlagstiftningen

I november 2007 beslutade regeringen att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att se över semesterlagen i förenklingssyfte och lägga förslag om ändringar i lagstiftningen. Förslagen ska leda till enklare utformade regler som underlättar den praktiska tillämpningen av semesterlagstiftningen och medför lägre administrativa kostnader för företag och offentliga verksamheter. En fråga som ska uppmärksammas särskilt i utredningen gäller reglerna för hur semesterlön ska beräknas. Utredaren ska lämna sitt betänkande senast den 31 oktober 2008.

Arbetstagarinflytande vid gränsöverskridande fusioner

Hösten 2005 antog EU-parlamentet och ministerrådet direktiv 2005/56/EG av den 26 oktober 2005 om gränsöverskridande fusioner av bolag med begränsat ansvar. Direktivet innehåller bl.a. regler om arbetstagares rätt till viss information och medverkan vid gränsöverskridande fusioner. Den 8 november 2007 fattade regeringen beslut om proposition Arbetstagares medverkan vid gränsöverskridande fusioner (prop. 2007/08:20) med förslag om hur direktivets bestämmelser om arbetstagares medverkan vid gränsöverskridande fusioner ska genomföras i svensk rätt. I propositionen föreslås bl.a. en ny lag om arbetstagares medverkan vid gränsöverskridande fusioner. Den 20 december 2007 beslöt riksdagen att anta de förslag som lämnades i propositionen. Regleringen trädde i kraft den 15 februari 2008.

Integritet i arbetslivet

Den tidigare regeringen tillkallade i maj 2006 en särskild utredare (dir. 2006:55) med uppdrag att lämna förslag till lagreglering av skyddet av den personliga integriteten i arbetslivet. Uppdraget var planerat att redovisas senast den 15 januari 2008. Den 28 juni 2007 fattade dock regeringen, genom ett tilläggsdirektiv till utredningen (dir. 2007:106), beslut om förlängning av utredningstiden till den 1 oktober 2008. Nya tilläggsdirektiv har antagits den 18 juni 2008 enligt vilka utredningstiden förlängts med ytterligare tre månader t.o.m. den 31 december 2008.

Internationella arbetsorganisationen (ILO)

ILO:s högsta beslutande organ, Internationella arbetskonferensen, antog i juni 2008 en deklARATION om ILO:s roll i den globala ekonomin. Deklarationen har fått rubriken "En ILO-deklARATION om social rättvisa för en globalisering på lika villkor". Regeringen avser att i skrivelse 2009 förelägga deklARATIONEN för riksdagen.

Vid sitt junimöte beslutade arbetskonferensen även att anta slutsatser och resolutioner i två ytterligare ämnen. Det ena ämnet handlade om kompetensutveckling i syfte att förbättra produktivitet, sysselsättning och utveckling och det andra ämnet gällde antagande av en strategi för fattigdomsminskning genom främjande av sysselsättning och arbete under anständiga villkor på landsbygden.

4.5.1 Analys och slutsatser Arbetsrätt

De insatser som gjorts inom det arbetsrättsliga området avser liksom tidigare år i första hand lagstiftningsåtgärder. Dels i form av nationella initiativ, dels som en följd av det internationella samarbetet.

Den i föregående avsnitt beskrivna lagen om arbetstagares medverkan vid gränsöverskridande fusioner som trätt i kraft under året har EG-rättslig grund. Genom regleringen har svenska arbetstagares möjlighet att utöva gränsöverskridande arbetstagarinflytande vid gränsöverskridande företagande utökats. Lagen har utformats i så nära anslutning till svenska etablerade former för arbetstagarinflytande som möjligt.

EG-domstolens dom i Lavalmålet den 18 december 2007 medför ett behov av att se över den svenska lagstiftningen i vissa avseenden. Den utredning som regeringen tillsatt i detta syfte, ska arbeta utifrån utgångspunkten att den svenska arbetsmarknadsmodellen i så stor utsträckning som möjligt ska kunna tillämpas i förhållande till arbetstagare som utstationeras till Sverige från ett annat land, samtidigt som EG-rätten fullt ut respekteras.

De arbetsrättsliga reglerna i Sverige ger enligt regeringens mening goda förutsättningar för att kombinera trygga förhållanden på arbetsmarknaden med en hög sysselsättningsnivå. Grunderna för arbetsrätten bör bestå också framöver. Regeringen värnar vidare den modell, där för-

hållandena på arbetsmarknaden i hög grad regleras genom avtal mellan arbetsmarknadens parter.

Det ska vara lätt att anställa. De tidigare beskrivna förändringarna av regleringen av tidsbegränsade anställningar m.m. genomfördes bl.a. i syfte att underlätta och öka företagets incitament att anställa och för att öka flexibiliteten i regelverket. Samtidigt ges arbetstagare som under en längre tid har haft tidsbegränsad anställning en rimlig trygghet. Skyddet för vikarier har stärkts jämfört med tidigare. Säsongsanställning fortsätter att vara en möjlighet och tidsfristerna avseende företrädesrätt har återställts. Regelverket har dessutom förenklats.

En central del av regeringens politik är att bryta utanförskapet och att skapa fler jobb. Regeringens utgångspunkt är att en förenkling av lagstiftningen och färre restriktioner för tidsbegränsad anställning på det sätt som nu genomförts kommer att underlätta rekrytering och nyanställningar och därmed bidra till att fler arbetstillfällen skapas. Anställningar på begränsad tid, som komplement till tillsvidaranställningar, ökar möjligheterna för grupper som står långt från arbetsmarknaden att etablera sig och få arbetslivserfarenhet. Samtidigt är det viktigt att arbetsgivare ges möjlighet till ett mer långsiktigt åtagande, så att arbetstagaren får ordentlig arbetslivserfarenhet. Genom att ta bort den dubbla anställningstiden vid beräkningen av anställningstid för äldre arbetstagare i vissa situationer undanröjs vidare den negativa effekt bestämmelserna kan ha haft för rörligheten på arbetsmarknaden. Det kan även antas att reglerna tidigare försvårat för äldre arbetskraft att få anställning. Bestämmelserna kan dessutom ha verkat åldersdiskriminerade i förhållande till yngre. Möjligheten till avsteg från anställningskyddslagens regler genom kollektivavtal har behållits, vilket även fragment gör det möjligt för arbetsmarknadens parter att anpassa regelverket till särskilda behov inom olika branscher och sektorer. De nya reglerna skapar enligt regeringens mening förutsättningar för fler arbetstillfällen och tillväxtpöjligheterna för företagen ökar därmed.

Som framgår av resultatredovisningen utifrån indikatorerna, har den andel av arbetskraften som har tidsbegränsad anställning ökat för både kvinnor och män under perioden 2003–2007. Förändringen mellan 2006 och 2007 är för kvinnor en ökning med 0,7 procentenheter och för män en minskning med 0,2 procentenheter.

Då regeländringarna avseende tidsbegränsade anställningar trädde i kraft relativt nyligen, samt då det även finns möjlighet att göra avvikelser från lagreglerna genom kollektivavtal, är det i nuläget inte möjligt att dra några slutsatser avseende vilken effekt regelförändringarna haft när det gäller andelen av arbetskraften som har en sådan anställning.

4.6 Resultatredovisning Lönebildning

Följande indikatorer utgör en del i bedömningsunderlaget för insatserna inom verksamhetsområdet:

- Antal förlorade arbetsdagar på grund av konflikt. Källa: Medlingsinstitutet.
- Antalet medlingsärenden i avtalsförhandlingar på riksnivå där medlare har förordnats av Medlingsinstitutet. Källa: Medlingsinstitutet.
- Totala löneutvecklingen per timme inom näringslivet i förhållande till euroområdet och USA. Källa: Eurostat.
- Löneutvecklingen per timme för hela arbetsmarknaden. Källa: Medlingsinstitutet.

Avtalsrörelsen 2007

Avtalsrörelsen under 2007 var den största sedan 1993. Totalt slöts drygt 500 avtal, av sammanlagt cirka 600, vilka omfattade nära 3 miljoner anställda. Merparten av de drygt 60 arbetstagarorganisationerna och 50 arbetsgivarorganisationerna var parter i 2007 års avtalsrörelse. De flesta av arbetsmarknadens parter tecknade nya treåriga löneavtal. Den konkurrensutsatta sektorn var först ut med att i mars teckna avtal för perioden 2007–2009 på 10,2 procent, vilket inte enbart innefattade kostnader för höjda löner utan också förändringar av anställningsvillkoren. Den konkurrensutsatta sektorns 10,2 procent blev sedan normerande för resten av arbetsmarknaden. För området med stor andel kvinnor med låg lön har de avtalade höjningarna för treårsperioden dock blivit drygt 13 procent. Även några avtal inom industriavtalet fick löneökningar som var högre än 10,2 procent.

Den trend som har kunnat iakttas från början av 1990-talet med minskande antal öppna stridsåtgärder fortsätter. Med undantag för åren 1995 och 2003 har antalet förlorade arbetsdagar minskat kraftigt. Jämfört med 2004, då också många avtal omförhandlades, var antalet förlorade arbetsdagar under 2007 drygt 1 600 färre, se tabell 4.7.

Tabell 4.7 Förlorade arbetsdagar på grund av konflikt 2002–2007

Antal

År	2002	2003	2004	2005	2006	2007
	800	627 500	14 600	568	1 971	13 600

Källa: Medlingsinstitutet

Anm. Cirka 600 000 av de förlorade dagarna 2003 är hänförliga till den omfattande konflikten på det kommunala området.

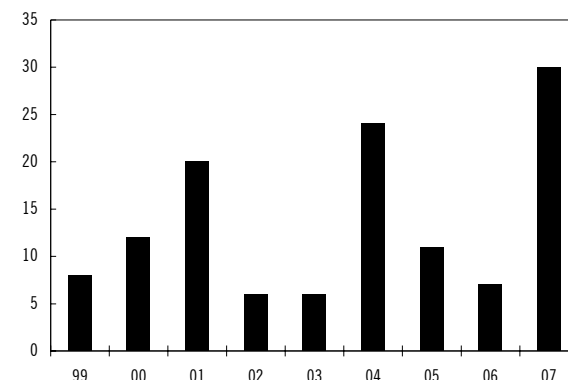
Central medlingsverksamhet

Vid medling i förhandlingar om nya branschavtal på riksnivå (förbundsförhandlingar) utser Medlingsinstitutet särskilda medlare. Samma sak gäller för medling i avtalsförhandlingar mellan en arbetstagarorganisation och ett företag med riktäckande verksamhet. Särskilda medlare har under 2007 utsetts i 30 förhandlingar (se diagram 4.8). Samtliga medlingar kom till stånd efter samtycke från parterna, s.k. frivillig medling.

Medlingsinsatserna föranleddes i huvudsak av tvister om principer t.ex. korrigeringar av löneavtalens konstruktion. Även oenighet om löner och andra ersättningar hörde till de mer förekommande tvistefrågorna. Till denna kategori räknas i första hand de tvister där löneökningarnas storlek har varit tvistefrågan. Även krav på förändringar av avtalens bestämmelser i övrigt kan ofta innebära en ökad kostnad för arbetsgivarna. I 22 medlingar förelåg varsel om stridsåtgärder när medlare utsågs. Stridsåtgärder verkställdes i fem fall, varav tre innebar arbetsnedläggelse. Därutöver har det i åtta ärenden förordnats medlare efter gemensam begäran av parterna. I tre av dessa varslades senare om stridsåtgärder under pågående medling.

Diagram 4.8 Antal medlingsärenden i riksavtalsförhandlingar där Medlingsinstitutet/Statens förlikningsmännaexpedition förordnat medlare 1999–2007

Antal

Källa: Medlingsinstitutet.

Det kan konstateras att antalet medlingsinsatser har varit något fler på förbunds nivå än tidigare stora avtalsår som 2001 och 2004 (se diagram 4.8).

Regional medlingsverksamhet

Medlingsinstitutet utser även fasta medlare för ett år i taget med uppdrag att medla i lokala tvister mellan enskilda oorganiserade arbetsgivare och arbetstagarorganisationer. Under 2007 var sex fasta medlare förordnade, dessa var spridda över landet med varsitt geografiskt bestämt verksamhetsområde.

Antalet nya medlingsärenden på regional nivå var totalt 83 under 2007 jämfört med 2006 då antalet var 138 ärenden. De senaste fem åren har genomsnittet uppgått till knappt 80 ärenden. Den sammantagna bilden är att antalet ärenden för de fasta medlarna har halverats sedan början av 1990-talet och stabiliserat sig på den lägre nivån. Antalet ärenden under 2007 passar in i det mönstret.

Under 2006 var 100 ärenden tvister om tecknande av kollektivavtal. Antalet har mer än halverats under 2007. Totalt rör det sig om 44 tvister, vilket är den lägsta siffran under den tid som Medlingsinstitutet har varit verksamt.

Varsel och stridsåtgärder, lokal nivå

Av sammanlagt 44 avtalstvister på lokal nivå förelåg varsel om stridsåtgärder i samtliga fall. I åtta tvister förekom varsel om sympatiåtgärder. Arbetsgivarorganisationerna stod för samtliga förekommande varsel. Stridsåtgärder verkställdes

i 14 av de 44 tvisterna och sympatiåtgärder genomfördes i sex fall, varav fem gällde bekvämlighetsflaggade fartyg och den återstående var en tvist inom handeln. Tvisterna löstes som regel i nära anslutning till att stridsåtgärderna trätt i kraft, genom att kollektivavtal träffades direkt mellan parterna eller genom att arbetsgivaren begärde inträde i en arbetsgivarorganisation. I några enstaka tvister har stridsåtgärder pågått en längre tid och även tilldragit sig massmedialt intresse. Skälen till att arbetsgivarna har valt att inte binda sig vid kollektivavtal har varierat.

I stället för att som i många andra länder lagstifta om minimilöner eller allmängiltig förklaring av kollektivavtal, har det i Sverige överlåtit på arbetsgivarorganisationerna att se till att riksavtalens normer får genomslag på hela arbetsmarknaden. Detta sker genom krav på kollektivavtal hos arbetsgivare som inte är medlemmar i riksavtalslutande arbetsgivarorganisationer. Med tanke på att stridsåtgärder endast har verkställts i 14 fall, måste den svenska arbetsmarknaden även under 2007 betecknas som i det närmaste konfliktfri när det gäller tecknande av kollektivavtal på lokalnivå.

Medlingsinstitutet

I rollen som statistikansvarig myndighet för den officiella lönestatistiken har Medlingsinstitutet fått ökade krav på analys av statistikmaterialet från svenska användare och ökade krav på statistikens omfattning från EU. För att möta dessa krav har Medlingsinstitutet fått ökade resurser under 2007. Dessutom pågår ett antal projekt för att utveckla lönestatistiken, bl.a. vidareutveckling av variabler som ingår i lönestrukturstatistiken för att skapa mer jämförbara mått mellan sektorer.

Måluppfyllelsen för Medlingsinstitutets verksamhet får betraktas som god givet de befogenheter och resurser institutet förfogar över.

4.6.1 Analys och slutsatser Lönebildning

Sedan slutet av 1990-talet har lönebildningen fungerat relativt väl med, i en internationell jämförelse, få konflikter. Den svenska konkurrenskraften inom näringslivet förbättrades relativt EU-länderna under perioden 2002–2006, framförallt tack vare en mycket god produktivets-

utveckling. Under 2007 har konkurrenskraften emellertid försvagats något gentemot EU-länderna och än mer i relation till USA. Det beror främst på att produktivitetstillväxten i det svenska näringslivet har stannat upp under 2007 och att dollarn har försvagats kraftigt i relation till kronan. Den svenska löneökningstakten var i genomsnitt densamma som i Euroområdet (se tabell 4.8), men var högre än i Tyskland, Sveriges viktigaste konkurrentland inom Euroområdet.

Tabell 4.8 Totala löneutvecklingen per timme inom näringslivet 1999–2007

Procentuell förändring från föregående år

År	Sverige	Euroområdet	USA
1999	3,5	2,7	3,4
2000	3,9	3,5	4,1
2001	4,7	3,9	3,7
2002	3,7	3,2	3,2
2003	3,5	2,8	2,7
2004	3,1	2,3	2,6
2005	3,5	2,7	2,5
2006	3,0	2,6	2,9
2007	2,8	2,8	3,4

Källa: Eurostat

Under perioden 2002–2006 ökade lönerna i måttlig takt jämfört med tidigare år, vilket både förklaras av att den konkurrensutsatta industrins avtal var normgivande under dessa år och av den svaga arbetsmarknaden. Sysselsättningen har emellertid stigit sedan 2005 och under hösten 2006 skedde en betydande ökning av antalet arbetstillfällen. Sysselsättningen fortsatte att stiga snabbt under 2007, vilket medförde att resursutnyttjandet på arbetsmarknaden blev allt mer ansträngt. I takt med att resursutnyttjandet ökade blev det svårare för arbetsgivarna att hitta arbetskraft med rätt kompetens, vilket kan driva upp lönerna.

Avtalsrörelsen under 2007, som berörde omkring 80 procent av alla arbetstagare, genomfördes således i ett för arbetstagarna mer gynnsamt konjunkturläge än 2004 års stora avtalsomgång. Den uppmätta löneökningstakten för hela arbetsmarknaden i Sverige under 2007 enligt den månatliga konjunkturlönestatistiken var 3,3 procent (se tabell 4.9). De högsta ökningstalen, på drygt 4 procent, redovisas för varuhandel, hotell och restaurang. Mot bakgrund av det centrala löneavtalet och det starka arbetsmarknadsläget framstår löneökningstakten under 2007 emellertid som förhållandevis måttlig.

Tabell 4.9 Löneutvecklingen för hela arbetsmarknaden 1999–2007

Procentuell förändring från föregående år

År	Sverige
1999	3,4
2000	3,7
2001	4,4
2002	4,1
2003	3,5
2004	3,3
2005	3,1
2006	3,1
2007	3,3

Källa: Medlingsinstitutet

Förbundsavtalen som slöts under 2007 innehåller i stor utsträckning skrivningar som syftar till att åstadkomma jämställda löner mellan kvinnor och män. Omkring 1,3 miljoner arbetstagare inom privat sektor omfattas av bestämmelser som föreskriver att lönesättningen ska ske på sakliga grunder. Detta kompletteras med skrivningar om förbud mot diskriminering samt principer om lika behandling och lika lön. Avtalen inom den offentliga sektorn har i princip samma uppbyggnad. Vidare finns föreskrifter om att de lokala lönerevisionerna ska föregås av lönekartläggningar och analyser av olika slag.

Under 2008 löper ungefär 60 avtal ut för cirka 300 000 anställda. De områden som berörs är Svenska transportarbetareförbundets avtal inom transportområdet, alla kyrkans avtal samt några avtal inom bank- och försäkringsbranschen. Dessutom finns ett antal avtal kvar från 2007, främst inom flyg- och transportbranschen. Under 2009 ska endast ett fåtal avtal förhandlas, förutsatt att inga avtal sägs upp det sista avtalsåret. Drygt 30 procent av de anställda inom privat sektor omfattas av avtal som kan sägas upp för det sista året. I den kommunala sektorn kan avtalet mellan Sveriges Kommuner och Landsting samt Svenska kommunalarbetsförbundet sägas upp i förtid. Avtalen på det statliga området kan inte sägas upp i förtid. I takt med högre inflationsförväntningar och styrränta finns det risk för att arbetstagarna vill bli kompenserade för det högre prisläget, vilket skulle kunna vara en anledning till att avtal sägs upp i förtid. Samtidigt kan en sämre konjunktur med högre arbetslöshet vara ett mindre bra läge att löneförhandla i jämfört med 2007, vilket talar emot att avtal kommer att sägas upp i förtid.

Medlingsinstitutets inverkan på lönebildningen bör i första hand ses som det samlade resultatet av myndighetens arbete med att tillvarata och vidmakthålla den samsyn som finns bland arbetsmarknadens parter om den konkurrensutsatta sektorns lönenormerande roll i ett långsiktigt perspektiv. I förutsättningarna för en väl fungerande lönebildning ingår regler om bl.a. stridsåtgärder, medling och förbud mot osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män.

4.7 Politikens inriktning

4.7.1 Utgångspunkter

Ett långsiktigt hållbart arbetsliv

Alla människor som kan arbeta ska få möjlighet att göra det utifrån sina förutsättningar. Det innebär att utanförskapet för dem som står utanför arbetsmarknaden och arbetslivet måste brytas och att fler måste komma i arbete.

Arbetsmiljön och de övriga arbetsvillkoren har stor betydelse för att göra detta möjligt. Arbetsmiljöarbetet ska förebygga ohälsa och olycksfall, men kan också bidra till att utveckla verksamhet och individer. Arbetsrätten ska garantera såväl en grundläggande trygghet som flexibilitet och inflytande för arbetstagarna. Grunderna för arbetsrätten bör bestå också framöver. Arbetsvillkoren kan därmed främja ett långsiktigt hållbart arbetsliv som gör det möjligt för så många som möjligt att träda in på, utvecklas och kvarstå på arbetsmarknaden. Arbetsförhållandena måste därvid vara sådana att de inte utestänger vissa grupper eller personer från arbete. Det bör, exempelvis genom olika åtgärder för att anpassa arbetsförhållandena eller genom andra partsgemensamma lösningar, skapas förutsättningar för äldre att stanna kvar i arbetslivet längre upp i åren. Diskriminering vid eller under anställning måste motverkas.

Ett arbetsliv i förändring

En globaliserad ekonomi med ett ökat internationellt beroende och därmed ökad konkurrens och ökade krav på effektivitet, produktivitet samt teknikutvecklingen ger nya förutsättningar för samhälle och näringsliv. Till detta bidrar också den demografiska utvecklingen med en allt mindre andel av befolkningen i arbetsför ålder och en ökande andel äldre i befolkningen.

Arbetsförhållandena har stor betydelse för att kunna möta utvecklingen på ett bra sätt. Goda arbetsvillkor kan bidra till ökad produktivitet och därmed till tillväxt och sysselsättning. Utformningen av det arbetsrättsliga regelverket har en viktig roll i detta avseende.

Samverkan med andra områden

Arbetslivspolitikerna ska fortsätta att förnyas. Det är viktigt att den samverkar med arbetsmarknadspolitikerna och andra områden på ett effektivt sätt för att uppnå såväl fler som bättre arbeten och för att bryta utanförskapet för dem som står utanför arbetsmarknaden och arbetslivet. Det innebär att det skapas förutsättningar för ett långsiktigt arbetsliv som förebygger utslagning till följd av ohälsa och olycksfall, men också skapar trygghet och där så många som möjligt, även de som står långt från arbetsmarknaden, kan träda in, kvarstå och utvecklas i arbetet.

Centrala utgångspunkter samt medel och aktörer

En god arbetsmiljö med hänsyn till teknik, arbetsorganisation och arbetets innehåll där utrymme ges för inflytande, ansvar, lärande i arbetet och kreativitet kan utveckla verksamheten och därmed skapa förutsättningar för tillväxt och fler arbeten. En viktig del i detta är att arbetsmiljöarbetet integreras i verksamhetens planering, styrning och drift på ett systematiskt sätt.

Det är regeringens uppfattning att den goda arbetsplatsen innebär en arbetsmiljö som är fri från risker att skadas eller drabbas av sjukdom och trygghet att få behålla anställningen. Det är lika viktigt att det finns möjligheter för de anställda att delta och utvecklas utifrån individuella förutsättningar.

Kunskapsbildning, bl.a. genom forskning och utveckling, samt spridning av kunskaper och resultat av kunskapsbildningen behövs för att kunna följa och analysera arbetslivets utveckling. Den behövs också för att utforma den nödvändiga politiken och för att förstärka arbetsplatsernas förmåga att hantera arbetslivsfrågorna i praktiken. Det är därför viktigt att kunskapsbildningen inom arbetslivet fortsatt kan ha en stark ställning och att resultaten kan tillgodogöras i den praktiska verksamheten. Spridningen av kunskaper liksom utbildning i arbetsmiljöfrågor är medel för att öka medvetenheten hos arbetsgivare och arbetstagare om arbetsvillkorens betydelse för såväl trygghet, hälsa och säkerhet som verksamheternas resultat och utveckling.

På arbetslivsområdet är lagstiftning det huvudsakliga medlet för att slå fast de grundläggande kraven för att skapa trygghet och flexibilitet i arbetslivet samt för att förebygga ohälsa och olycksfall och för att skapa en bra arbetsmiljö i övrigt. I det fortsatta arbetet med lagstiftningen är även regelförenklingsfrågorna viktiga. Det är viktigt att innebörd och sammanhang tydligt framgår för dem som reglerna riktar sig till.

Det är i det lokala arbetet på arbetsplatserna i samverkan mellan arbetsmarknadens parter som arbetsvillkoren närmare utformas. Arbetsmarknadens parter har en viktig roll genom möjligheterna att anpassa och komplettera lagstiftningen genom avtal. De har även viktiga uppgifter när det gäller utbildning, opinionsbildning, informationsverksamhet, kunskapsbildning och kunskapsspridning. Det är viktigt att de enskilda individernas ansvar, inflytande och skaparkraft samtidigt tas till vara.

Inom det europeiska samarbetet är det på det arbetsrättsliga området regeringens utgångspunkt att fokus främst bör läggas på ett effektivt genomförande av existerande regelverk. Eventuellt kan revidering eller förenkling av vissa direktiv vara aktuellt. Vidare bör förhandlingarna om direktivförslagen avseende arbetstid respektive villkor för anställda i bemanningsföretag slutföras. Det är vidare viktigt att gemensamt identifiera framtida utmaningar på det arbetsrättsliga området, samt att fortsätta att analysera och utbyta erfarenheter.

Inom det europeiska samarbetet på arbetsmiljöområdet bör höga arbetsmiljökrav värnas mot bakgrund av principen att en bristfällig arbetsmiljö inte får vara ett konkurrensmedel på marknaden, vare sig nationellt eller inom EU:s gemensamma marknad.

4.7.2 Förnyelse av arbetsmiljöpolitiken

Det pågår ett arbete inom Arbetsmarknadsdepartementet med att utforma den framtida arbetsmiljöpolitiken. Arbetet utgår från de under 4.7.1 redovisade utgångspunkterna och utförs i bred samverkan och diskussion med berörda aktörer och parter. En bärande utgångspunkt för arbetet är att skapa förutsättningar för fler, bättre och mer utvecklande arbeten samtidigt som utanförskapet för dem som står långt från arbetsmarknaden ska brytas.

Som ett underlag för det fortsatta arbetet presenterades i februari promemorian Arbetsmiljön och utanförskapet – en tankeram för den framtida arbetsmiljöpolitiken (Ds 2008:16). Där anges ett antal principiella utgångspunkter för vidare diskussion och överväganden om den framtida politiken.

Avsikten är att forma den arbetsmiljöpolitik som kan fungera på ett effektivt sätt i dagens och morgondagens arbetsliv. Mot bakgrund av utvecklingen i arbetslivet och av arbetsmiljön ska övervägas vilka styrmedel som är mest effektiva för att uppnå en bra och konkurrenskraftig arbetsmiljö.

Arbetsmiljöpolitiken måste ges en mer offensiv och positiv innebörd. Det ska inte enbart handla om att förhindra en dålig arbetsmiljö, utan i mycket högre grad om att se arbetsmiljön som utvecklande för såväl individer som verksamhet och som en framgångsfaktor och ett konkurrensmedel. Arbetsmiljön och arbetsmiljöpolitiken har vidare stor betydelse för att möjliggöra regeringens jobbpolitik, en politik som innebär att alla som kan arbeta ska ha möjlighet att göra det utifrån sina egna förutsättningar. Den ska tillsammans med jobbpolitiken bidra till att minska utanförskapet på arbetsmarknaden och inom arbetslivet genom att skapa förutsättningar inte bara för fler arbeten utan även arbeten med goda och utvecklande arbetsvillkor, som ger möjlighet för fler att delta i arbetslivet.

Sammanfattningsvis finns därmed två huvudinriktningar för det fortsatta arbetet, nämligen att politiken ska bidra till den samlade jobbpolitiken samt att den ska lyfta fram arbetsmiljöns potential för ökad konkurrenskraft.

Mot bakgrund av dessa utgångspunkter har målet för arbetsmiljöpolitiken omformulerats. I avsnitt 4.3.1 framgår att målet ska vara att arbetsmiljön ska förebygga ohälsa och olycksfall samt motverka att människor utestängs från arbete. En god arbetsmiljö tar hänsyn till människors olika förutsättningar och bidrar till utveckling av både individer och verksamheter.

Inom ramen för den angivna inriktningen pågår nu ett arbete med en rad olika insatser. Det gäller bl.a. tillsättandet av ett arbetsmiljöpolitiskt kunskapsråd och en utredning om certifiering inom arbetsmiljöområdet m. m.

I denna proposition föreslås en satsning inom Arbetsmiljöverkets verksamhet på 33 miljoner kronor 2009, 45 miljoner kronor 2010 och 47

miljoner kronor 2011. Dessa åtgärder påverkar inte ramen för utgiftsområdet och redovisas närmare under avsnitt 4.8.1. Sammanfattningsvis föreslås åtgärder på följande teman:

- förbättrad information och kunskapsförmedling inom arbetsmiljöområdet,
- förstärkt arbete för en väl fungerande inre marknad för säkra varor och tjänster, i enlighet med Sveriges åtaganden inom EU.

4.7.3 Företagshälsovård

Företagshälsovården har en viktig roll i det förebyggande arbetsmiljöarbetet. I dag har ungefär två av tre förvärvsarbetande tillgång till företagshälsovård och tendensen under senare år har varit att tillgången minskat något. En vidareutvecklad företagshälsovård som också i högre utsträckning kan fungera som ett stöd i återgången till arbete och som en länk mellan arbetsplatsen och hälso- och sjukvården är angelägen, liksom att kunskapsförsörjningen inom området kan ske på ett långsiktigt och stabilt sätt. Detta bör ge ökade förutsättningar för att säkerställa en framtida tillgång till en företagshälsovård som kan tillgodose arbetsplatsernas behov av stöd i såväl det rehabiliterande som det förebyggande arbetet. Regeringens genomförda insatser till stöd för en sådan vidareutveckling av företagshälsovården beskrivs under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp avsnitt 2.8.1. Under samma utgiftsområde avsnitt 2.5.4 redovisar regeringen sin syn på utformningen av en ny företagshälsovårdsutbildning.

4.7.4 Flexibilitet, trygghet och inflytande i arbetslivet

Målet för arbetsrättsområdet är en arbetsrätt som skapar förutsättningar för ett arbetsliv som tillgodoser både arbetstagarnas och arbetsgivarernas behov av flexibilitet, trygghet och inflytande.

I målet ingår bl.a. att det både för kvinnor och män ska vara möjligt att förena arbetsliv och privatliv under alla faser av livet med hänsyn till den enskildes förutsättningar.

Ett väl balanserat och förutsägbart arbetsrättsligt system är även en viktig förutsättning för hållbar tillväxt och full sysselsättning. Den

arbetsrättsliga lagstiftningen ska utgöra en stabil grund för förhållandena på arbetsmarknaden.

Ett sunt och vitalt arbetsliv samt trygghet för arbetstagarna är avgörande beståndsdelar för tillväxt. Det är viktigt med goda relationer på arbetsmarknaden, så att arbetstagarna är trygga och arbetsgivarna vågar anställa. Det arbetsrättsliga regelverket ska vara utformat på ett sätt som både arbetsgivare och arbetstagare kan ställa sig bakom. Arbetsmarknadens parter ska ha möjlighet att göra anpassningar av gällande regler genom avtal där det är lämpligt.

Alla människor som kan och vill arbeta ska få möjlighet att göra detta utifrån sina förutsättningar. De arbetsrättsliga reglerna i Sverige ska ge förutsättningar för att kombinera trygga förhållanden på arbetsmarknaden med hög sysselsättning. Regeringen anser att grunderna för arbetsrätten bör bestå också framöver. Regeringen slår vidare även framdeles vakt om den svenska modellen, där förhållandena på arbetsmarknaden i stor utsträckning regleras genom avtal mellan arbetsmarknadens parter.

Det ska vara enkelt att anställa. Majoriteten av de som arbetar på den svenska arbetsmarknaden har tillsvidareanställningar. Regeringen anser att tillsvidareanställningar ska vara grunden på arbetsmarknaden. Samtidigt spelar tidsbegränsade anställningar också en mycket viktig roll. Vissa förändringar av regleringen av tidsbegränsade anställningar m.m. har trätt i kraft i juli 2007 respektive januari 2008 (se avsnitt 4.5).

4.7.5 Lönebildning

Lönebildningen har avgörande betydelse för den samhällsekonomiska utvecklingen. Sysselsättningen och inflationstrycket i ekonomin påverkas i stor utsträckning av hur väl lönebildningen fungerar. Det finns ett direkt samband mellan löneökningarnas storlek och sysselsättningsutvecklingen. Givet takten på produktivitetens utvecklingen kan Sverige inte ha snabbare löneökningar än våra konkurrentländer utan att det påverkar sysselsättningen negativt. Formerna för lönebildningen är, enligt regeringens mening, i första hand en fråga för arbetsmarknadens parter. Avtal är att föredra framför lagstiftning, eftersom ett brett samförstånd mellan parterna skapar stabilitet och legitimitet åt träffade överenskommelser. Därutöver behövs ett bra regelverk som fastställer spelreglerna för löne-

bildningen och stärker förutsättningarna för en väl fungerande lönebildning. I detta ingår regler om bl.a. stridsåtgärder, medling och förbud mot osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män.

4.8 Budgetförslag

4.8.1 2:1 Arbetsmiljöverket

Tabell 4.10 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
2007	Utfall	618 482	Anslags-sparande	19 725
2008	Anslag	592 983 ¹	Utgifts-prognos	598 649
2009	Förslag	588 130		
2010	Beräknat	587 635 ²		
2011	Beräknat	602 241 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2008 års ekonomiska vårproposition (bet. 2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 569 765 tkr i 2009 års prisnivå.

³ Motsvarar 571 663 tkr i 2009 års prisnivå.

Anslaget avser förvaltningskostnader vid Arbetsmiljöverket samt vissa utgifter för företagshälsovård och bidrag till den regionala skyddsombudsverksamheten. Den huvudsakliga verksamheten är tillsynsverksamhet, kriterieverksamhet och kunskapsbildning samt informationsverksamhet.

Utgifter och anslagssparande 2007

Den del av utgifterna under anslaget som avser Arbetsmiljöverkets förvaltning uppgick till 505 miljoner kronor 2007, vilket kan jämföras med 559 miljoner kronor 2006. I stort sett hela minskningen av anslagsförbrukningen av förvaltningsanslaget hänför sig till personal- och driftskostnader. Antalet årsarbetskrafter minskade med 151 personer under 2007. Arbetsmiljöverket sade upp 81 personer och 39 medarbetare beviljades pensionsersättning eller avgångsvederlag. Antalet anställda den 31 december 2007 var totalt 715 personer.

Utgifterna för den regionala skyddsombudsverksamheten uppgick till 101 miljoner kronor under föregående år, vilket motsvarade 2006 års förbrukning.

Arbetsmiljöverket hade ett anslagssparande på drygt 14 miljoner kronor vid utgången av 2007, dvs. cirka 2 procent av tilldelade medel. Anslags-

sparandet är följden av besparingar som gjorts för att klara omställningen med anledning av den minskade anslagstilldelningen kommande år. Dessutom fanns ett anslagssparande på drygt 5 miljoner kronor till regeringens disposition under anslaget.

Anvisade resurser 2008

För 2008 har regeringen tilldelat drygt 461 miljoner kronor till Arbetsmiljöverkets förvaltning, vilket är cirka 46 miljoner kronor lägre jämfört med 2007 samt knappt 102 miljoner kronor för den regionala skyddsombudsverksamheten. Övriga medel avser kriterieverksamhet och företagshälsovård.

Prognosen för förvaltningskostnaderna 2008 uppgår till knappt 473 miljoner kronor och prognosen för den regionala skyddsombudsverksamheten uppgår till knappt 101 miljoner kronor.

Regeringens riktlinjer till Arbetsmiljöverket avseende anpassningen till de minskade anslagen innebär att den regionala tillsynen, så långt som möjligt ska värnas. Antalet årsarbetskrafter beräknas i medeltal minska med cirka 125 under 2008 till följd av neddragningarna inom verket.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 4.11 Offentlighetsrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentlighetsrättslig verksamhet	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2007	39	44	-5
Prognos 2008	200	170	30
Budget 2009	50	45	5

Arbetsmiljöverkets offentlighetsrättsliga verksamhet har bestått av verksamhet som rör anmälan/tillstånd angående genetiskt modifierade mikroorganismer. Verksamheten omsatte knappt 40 000 kronor 2007. Arbetsmiljöverket beslutade under 2006 att ändra i föreskrifterna om innesluten användning av genetiskt modifierade mikroorganismer. Beslutet innebär att verket fr.o.m. den 1 juli 2006 inte tar ut någon avgift för nya anmälningar och ansökningar avseende sådan verksamhet. Ärenden inkomna före den 30 juni 2006 bedöms hinna avslutas innan halvårsskiftet 2009, vilket är anledningen till att

omsättningen ökar markant 2008 och sedan beräknas upphöra under 2009.

Tabell 4.12 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2007 (varav tjänsteexport)	23 114	23 707	-593
Prognos 2008 (varav tjänsteexport)	21 790	23 467	-1 677
Budget 2009 (varav tjänsteexport)	21 050	20 785	265

Uppdragsverksamheten omfattar huvudsakligen den särskilda informationsverksamheten, men även försäljning från informationssystemet om arbetsskador (ISA). Den särskilda informationsverksamheten består främst av försäljning av verkets föreskrifter.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Arbetsmiljöverket beslutar om bidrag under anslaget för den regionala skyddsombudsverksamheten som medför utgifter kommande budgetår. Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att för anslaget under 2009 ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 18 400 000 kronor under 2010.

Regeringen föreslår att bemyndiganderamen för 2009 totalt ska uppgå till högst 18 400 000 kronor avseende behov av framtida anslag under 2010.

Tabell 4.13 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2007	Prognos 2008	Förslag 2009	Beräknat 2010	Beräknat 2011–
Ingående åtaganden	18 391	18 391	18 391		
Nya åtaganden	18 391	18 391	18 391		
Infriade åtaganden	-18 391	-18 391	-18 391	-18 391	0
Utestående åtaganden	18 391	18 391	18 391		
Erhållet/förslaget bemyndigande	18 550	18 391	18 400		

Regeringens överväganden

En bärande utgångspunkt för arbetsmiljöpolitiken är att den kan skapa förutsättningar för fler, bättre och mer utvecklande arbeten samtidigt som utanförskapet för dem som står långt från arbetsmarknaden ska brytas.

Mot den bakgrunden har arbetet med den framtida arbetsmiljöpolitiken getts två huvudinriktningar, nämligen att politiken ska bidra till den samlade jobbpolitiken samt att den ska lyfta fram arbetsmiljöns potential för ökad konkurrenskraft. Inom ramen för denna inriktning, som redovisas under avsnitt 4.7.1 och 4.7.2, föreslås följande insatser inom Arbetsmiljöverkets verksamhet.

Informations- och kunskapssatsning

Arbetsmiljöverket ska genom sin verksamhet bidra till att arbetsmiljön på Sveriges arbetsplatser ständigt förbättras. Arbetsmiljöverkets kärnverksamhet utgörs bl.a. av tillsynen över att lagstiftningen inom området efterlevs. Verket bedriver inom sin kärnverksamhet även en viss informationsverksamhet. Denna verksamhet bör nu utvecklas både till form och innehåll för att i ökad utsträckning kunna utgöra ett konkret och användbart stöd för utvecklingen på arbetsplatserna. Utgångspunkten är att komplettera, inte ersätta tillsynsverksamheten ute på arbetsplatserna. Syftet är att fler arbetsplatser ska stimuleras till ett effektivt arbetsmiljöarbete och att de nås av den kunskap som finns hos verket. Med anledning av den ökning som har skett av arbetsolyckor med dödlig utgång, främst inom de minsta företagen och som ofta drabbar ensamföretagare, är det viktigt att informationen når även dessa företag.

Arbetsmiljöverkets kunskapsförmedling bör hålla hög kvalitet och utgå från aktuellt kunskapsläge. Myndigheten kan i detta syfte uppdra

till forskare att ta fram visst underlag, t.ex. kunskapssammanställningar. Genom informations-satsningen kan forskningsrön inom viktiga arbetsmiljöområden ges ökad spridning och komma till praktisk nytta. En betydelsefull del i denna satsning är att lyfta fram arbetsmiljöfrågornas potential från bl.a. produktivitet- och konkurrenssynpunkt.

Förstärkt information till utländska företag och arbetstagare

Arbetsmiljöverket är Sveriges s.k. förbindelsekontor enligt EG:s utstationeringsdirektiv. Verket har därmed till uppgift att informera utländska företag och arbetstagare om vilka arbets- och anställningsvillkor som gäller vid utstationering av arbetstagare till Sverige. Uppgiften innefattar också att samarbeta med förbindelsekontor i andra EU- och EES-länder. I och med Lavaldomen och på temat förstärkt arbete för en väl fungerande inre marknad för varor och tjänster finns det skäl att förbättra informationen, bl.a. när det gäller uppgifter om kollektivavtal. Ytterligare ett skäl för en resursförstärkning till verket i detta avseende är de diskussioner som för närvarande förs beträffande åtgärder mot arbetskraftsexploatering, m. m.

Ökade krav på marknadskontroll och standardiseringsarbete

Marknadskontroll är en obligatorisk uppgift till följd av EU-medlemskapet och en central del av åtgärderna för en väl fungerande inre marknad för säkra varor. Marknadskontroll har stor betydelse för säkerhet, konkurrensneutralitet och den fria rörligheten för varor. Åtagandena för EU:s medlemsstater vad gäller marknadskontrollen skärps och utvidgas. Ett nytt direktiv om maskiner ska genomföras och tillämpas. Direktivet ställer upp nya och utvidgade krav på marknadskontroll och samarbete mellan de mark-

nadskontrollerande myndigheterna i de olika medlemsstaterna. En ny EG-förordning håller för närvarande på att antas med mer preciserade allmänna krav på marknadskontrollen. Möjligheterna att utföra marknadskontroll på arbetsmiljöområdet bör mot denna bakgrund förstärkas.

Arbetsmiljöverkets deltagande i standardiseringsarbetet är en viktig del i regelarbetet. Dåliga standarder ger osäkra produkter och medför behov av resurskrävande ingripanden i efterhand i form av formell invändning mot standard och ingripanden mot bristfälliga produkter. Även denna del i EU-samarbetet är en förutsättning för en väl fungerande inre marknad för säkra varor. Standardisering kan ses som en förlängning av EU:s direktivarbete. Deltagande i standardiseringsarbete måste, bl.a. till följd av detta och kraven på en effektiv marknadskontroll, förstärkas.

Anslagsutveckling

I och med den nya satsningen på arbetsmiljöpolitiken föreslår regeringen att anslaget ökas med 33 miljoner kronor 2009, 45 miljoner kronor 2010 och 47 miljoner kronor 2011. Finansiering av satsningen på arbetsmiljöpolitiken sker genom att anslag 1:3 *Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser* minskas med motsvarande belopp.

Vidare finns det på anslaget 20 miljoner kronor beräknade för 2009 avseende företagshälsovårdsutbildning samt 10 miljoner kronor till förstärkt kunskapsbildning inom området arbetsmiljö och lönsamhet. Från och med 2010 finns 10 miljoner kronor beräknade avseende kriterieverksamhet.

Regeringen har tidigare aviserat anslagsminskningar för Arbetsmiljöverket under perioden 2007–2009. Föreslagen minskning för 2009 jämfört med 2008 är 55 miljoner kronor. I och med den nya arbetsmiljösatsningen blir den sammantagna förändringen under anslaget en minskning med drygt 12 miljoner kronor 2009. Från och med 2010 upphör finansieringen för företagshälsovårdsutbildningen, varför anslaget minskas. Regeringen föreslår att lägga över företagshälsovårdsutbildningarna på den reguljära högskoleutbildningen. Se vidare under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp avsnitt 2.8.1.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 588 130 000 kronor för 2009.

Tabell 4.14 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 2:1 Arbetsmiljöverket

Tusental kronor

	2009	2010	2011
Anvisat 2008¹	592 983	592 983	592 983
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	7 528	26 362	39 649
Beslut	-12 381	-31 710	-30 391
Förslag/beräknat anslag	588 130	587 635	602 241

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2008 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning

4.8.2 2:2 Arbetsdomstolen

Tabell 4.15 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	2009	2010	2011
2007	Utfall	25 054	Anslags-sparande	355
2008	Anslag	26 880 ¹	Utgifts-prognos	27 358
2009	Förslag	26 202		
2010	Beräknat	26 990 ²		
2011	Beräknat	27 552 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2008 års ekonomiska vårproposition (bet. 2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 26 202 tkr i 2009 års prisnivå.

³ Motsvarar 26 202 tkr i 2009 års prisnivå.

Anslaget avser förvaltningskostnader vid Arbetsdomstolen. Den huvudsakliga verksamheten är att pröva arbetsrättsliga tvister, dvs. tvister mellan arbetsgivare och arbetstagar.

Myndighetsspecifika resultat

Antalet mål som kom in till Arbetsdomstolen var i princip oförändrat under 2007 jämfört med 2006 och låg strax under 400 stycken (se tabell 4.16). Omkring 70 procent av målen var s.k. A-mål, vilket ligger i nivå med tidigare år. Antalet inläggande mål ökade marginellt jämfört med 2006.

Tabell 4.16 Målstatistik för Arbetsdomstolen 2005–2007

Antal

	2005	2006	2007
Inkomna mål	413	393	389
Avgjorda mål	413	415	383
Antal domar och särskilt uppsatta beslut	131	129	98
Inläggande mål vid årets slut	282	260	266

Källa: Arbetsdomstolen

Genomströmningstiderna har varit relativt konstanta under perioden 2005–2007, vilket framgår av tabell 4.17.

Tabell 4.17 Genomströmningstid för mål vid Arbetsdomstolen 2005–2007

	Antal månader		
	2005	2006	2007
A-mål totalt	8	7	7
A-mål avgjorda efter dom eller särskilt uppsatt beslut	12	13	14
B-mål totalt	4	4	4
B-mål avgjorda efter dom eller särskilt beslut	11	9	11

Källa: Arbetsdomstolen

Analys och slutsatser

Arbetsdomstolen har fortfarande låga målbalanser och de små skiftningarna i genomströmningstiderna torde ha sin förklaring i individuella förhållanden i de enskilda målen. Genomströmningstiderna är av betydelse för att bedöma om arbetsrättsliga tvister avgörs inom rimligt korta tider.

Regeringens övervägande

Vid beräkningen av anslaget för Arbetsdomstolen har verksamhetens kostnader underskattats. Därför föreslås anslaget ökas med 1,6 miljoner kronor på tilläggsbudget i samband med denna proposition. Finansiering sker genom att anslag 23:6 *Arvevecklingsmyndigheten för Arbetslivsinstitutet* minskas med motsvarande belopp.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 26 202 000 kronor för 2009.

Tabell 4.18 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 2:2 Arbetsdomstolen

	Tusental kronor		
	2009	2010	2011
Anvisat 2008 ¹	25 280	25 280	25 280
Förändring till följd av:			
Pris- och löneomräkning ²	922	1 710	2 272
Förslag/beräknat anslag	26 202	26 990	27 552

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2008 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

4.8.3 2:3 Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar

Tabell 4.19 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
2007	Utfall	49	Anslags-sparande	40
2008	Anslag	87 ¹	Utgifts-prognos	85
2009	Förslag	88		
2010	Beräknat	91 ²		
2011	Beräknat	92 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2008 års ekonomiska vårproposition (bet. 2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 88 tkr i 2009 års prisnivå.

³ Motsvarar 88 tkr i 2009 års prisnivå.

Anslaget avser kostnader för verksamheten vid Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar. Kostnaderna består huvudsakligen av arvoden och ersättningar.

Nämnden har under 2007 inte hållit något sammanträde i plenum, men däremot avgjort ett ärende som föredrogs för nämnden under 2006. För närvarande finns ett pågående ärende i nämnden.

Regeringens övervägande

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 88 000 kronor för 2009.

Tabell 4.20 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 2:3 Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar

	Tusental kronor		
	2009	2010	2011
Anvisat 2008 ¹	87	87	87
Förändring till följd av:			
Pris- och löneomräkning ²	1	4	5
Förslag/beräknat anslag	88	91	92

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2008 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

4.8.4 2:4 Internationella arbetsorganisationen (ILO)

Tabell 4.21 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2007	Utfall	22 204		863
2008	Anslag	24 222 ¹	Utgifts-prognos	24 200
2009	Förslag	25 622		
2010	Beräknat	25 622		
2011	Beräknat	25 622		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2008 års ekonomiska vårproposition (bet. 2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget avser huvudsakligen kostnader för Sveriges medlemsavgift till Internationella arbetsorganisationen (ILO). En mindre del avser kostnader för deltagande i ILO:s verksamhet och för ILO-kommittén.

ILO:s beslutande organ, Internationella arbetskonferensen, antog i juni 2007 arbetsprogram och budget för perioden 2008–2009, omfattande 789 miljoner schweizerfranc. Sveriges andel av ILO:s budget är 1,072 procent från och med 2008. Sveriges medlemsavgift för 2009 beräknas till 4,21 miljoner schweizerfranc.

Regeringens övervägande

Till följd av den höjda medlemsavgiften från och med 2008 ökas anslaget med 1,4 miljoner kronor. Motsvarande minskning sker av anslag 1:3 *Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser*.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 25 622 000 kronor för 2009.

Tabell 4.22 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 2.4 Internationella arbetsorganisationen (ILO)

Tusental kronor

	2009	2010	2011
Anvisat 2008¹	24 222	24 222	24 222
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	1 400	1 400	1 400
Förslag/beräknat anslag	25 622	25 622	25 622

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

4.8.5 2:5 Medlingsinstitutet

Tabell 4.23 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2007	Utfall	50 679		3 453
2008	Anslag	52 985 ¹	Utgifts-prognos	51 971
2009	Förslag	54 208		
2010	Beräknat	56 144 ²		
2011	Beräknat	57 470 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2008 års ekonomiska vårproposition (bet. 2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 54 208 tkr i 2009 års prisnivå.

³ Motsvarar 54 208 tkr i 2009 års prisnivå.

Anslaget avser förvaltningskostnader och kostnader för lönestatistik för Medlingsinstitutet. Den huvudsakliga verksamheten är medling i arbetstvister och ansvar för den officiella svenska lönestatistiken samt att verka för en väl fungerande lönebildning. Under 2007 uppgick kostnaderna för medling till 7,8 miljoner kronor och kostnaderna för analys och information till 44,2 miljoner kronor.

Myndighetsspecifika resultat

Lönebildningen påverkas av många aktörer och av den samhällsekonomiska utvecklingen i stort. En objektiv mätning av hur Medlingsinstitutets insatser har påverkat lönebildningen låter sig därför inte göras. Medlingsinstitutets inverkan bör i första hand ses som det samlade resultatet av myndighetens arbete med att tillvarata och vidmakthålla den samsyn som finns bland arbetsmarknadens parter om den konkurrensutsatta sektorns lönenormerande roll i ett långsiktigt perspektiv. Myndigheten har genomfört överläggningar med arbetsmarknadens parter och informationsinsatser. Intresset att delta i konferenser anordnade av myndigheten är stort liksom intresset för myndighetens årliga rapport. Myndigheten har därigenom förmedlat de yttre förutsättningarna för avtalsförhandlingarna och därigenom bidragit till en väl fungerande lönebildning. Myndigheten noterar ett fortsatt intresse för den svenska lönebildningsmodellen i andra länder. I Medlingsinstitutets uppdrag ingår också att årligen utarbeta en rapport om löneutvecklingen, avtalsförhandlingar och faktorer som har betydelse för lönebildningen. Årets rapport publicerades i februari 2008 och finns tillgänglig på Medlingsinstitutets hemsida www.mi.se.

I rollen som statistikansvarig myndighet för den officiella lönestatistiken fick Medlingsinstitutet ökade krav på analys av statistikmaterialet från svenska användare och ökade krav på statistikens omfattning från EU. För att möta dessa krav fick Medlingsinstitutet ökade resurser under 2007. Ett antal projekt för att utveckla lönestatistiken pågår. Det kan konstateras att verksamheten fungerat väl. Måluppfyllelsen för Medlingsinstitutets verksamhet får betraktas som god givet de befogenheter och resurser institutet förfogar över.

Regeringens övervägande

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 54 208 000 kronor för 2009.

Tabell 4.24 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 2:5 Medlingsinstitutet

Tusental kronor

	2009	2010	2011
Anvisat 2008¹	52 985	52 985	52 985
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	1 223	3 159	4 485
Förslag/beräknat anslag	54 208	56 144	57 470

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2008 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.